

DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS
De
JURE VESTIARIO,
QUAM
 AUXILIANTE DIVINO NUMINE

ex
 Decreto & Autoritate

Magnifici ſcſtorum Ordinis in Illuſtri Viadrinâ

P R Æ S I D E

PRO-DECANO SPECTABILI
 DN. SAMUELE STRYKIO, J.U.D.
 ET PROFESSORE ORDIN.

*Patrono ac Promotore ſuo ætatem
 colendo,*

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & Privilegia rite
 confequendi,

Publicæ ac placidæ eruditorum ventilationi ſubmittit

JOACH. HENRIC. ALBRECHT,
 Hildeſienſis.

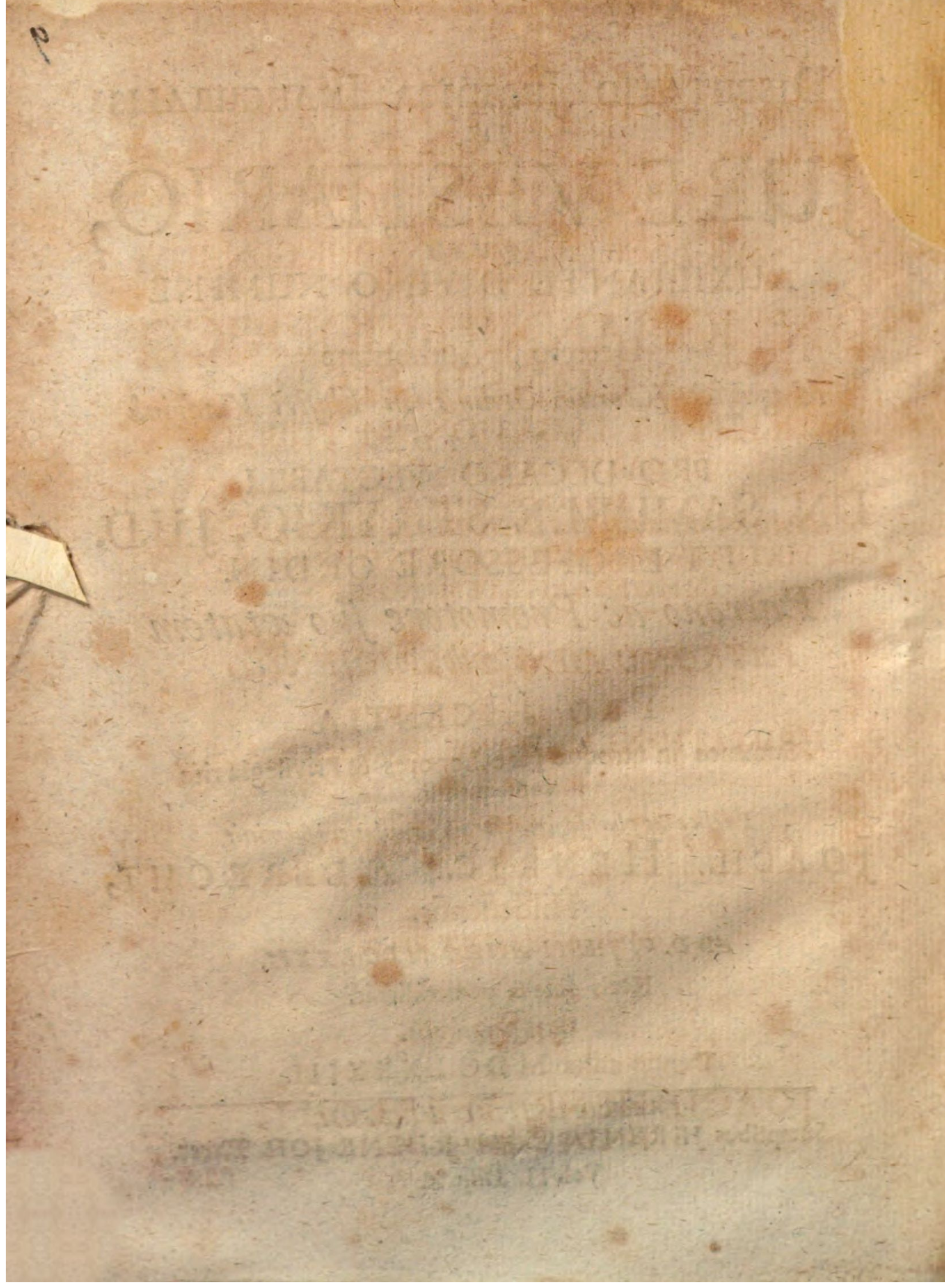
AD D. V. JULII ANNO MDC LXXII.

Horis ante & pomeridianis.

Cum privilegiis.

Denuo edita MDC LXXXIII.

FRANCOFURTI AD VIADRU,
 Sumptibus JEREMIAE Schrey/ & HENR. JOH. Meyer.
 Vol. II. Diſp. X.

VIRO MAGNIFICO
DN. CHRISTIANO
LAMPADIO, JCTO
BRUNSVICENSIIUM AC LUNEBURGENSIIUM
DUCI SERENISSIMO

DN. JOHANNI FRIDERICO
A CONSILIIIS

AULICIS ET LEGATIONUM PUBLICÆ
SALUTIS FULCRO

JUSTITIÆ MYSTÆ
MAGNI PARENTIS MAGNO INCREMENTO,
CUI VIRTUTES MINANTUR ÆTERNITATEM PATRIS,
IMMORTALITATEM NOMINIS

PATRONO MEO SUSPICIENDO

DISPUTATIONEM HANC INAUGURALEM

OBSERVANTIÆ TESTIMONIO

ET

COMMENDATIONIS ERGO

DICO

JOACH. HENR. ALBRECHT,
HILDESIENSIS.

A 2

PRÆ-

PRÆLOQUIUM.

VEstimentorum inter homines non minor semper luxuria fuit, quàm necessitas. Foedo conatu, si respexeris initia. Ecquid enim turpius, quam ostentationi adhibere, quæ pudori tegendo sunt inventa? Sancta rerum primordia tectum hominem non desiderabant. Involuebatur innocentia suâ, & cuncta in eo pulchra, cuncta egregia & honesta. Peccando autem postquam fecit, ut, quam animo induerat, foeditatis in corpore quoque spectaret signa, tum demum alio videbatur involucro dignus, ne vel privatim sibi amplius opprobrio, vel publicè in posterum foret dedecori. Huic autem non pretiosa tunc adhibita, non lectus ornatus. Folia sibi circumdabat homo: Nec aliud substituebat supremus rerum Arbiter, quam pelles; quibus censetur nobis etiam contenta fuisse prior ætas, donec, pejore secuta, in luxus occasionem necessitas tracta fuit. Cæterum, Elegantiam tamen non eodem modo damnandam putaverim in vestibus. Scilicet videtur Deus communi postea temporum errori hoc dedisse, ut non indignaretur munditiem, quam non foedaret Luxuria. Et id sapientissime quidem sic instituit Conditor omniscius. Quid enim distinctis in Republicas hominibus magis in publicum utile, magis erat necessarium, quàm, cum omnes ejusdem esse non possent conditionis, aliis imperantibus, parentibus aliis, & in his ipsis aliis etiam sexu, sanctitate officii, dignitate, natalibusque superioribus, aliis inferioribus, notas habere, quibus discernentur à Principe subditus, à foemina masculus, à sacerdote profanus, ab optimate popularis, à Nobili plebejus? Hac de causa vestigia quoque

que hæc legerunt aliæ gentes , quæ & plura simul addiderunt, quorum passim in historiis extat memoria. Nos nimis quidem in antiqua & remotiora nobis non recedemus. Poterimus tamen memorare Romanos, quorum quæ constituta sunt singularia, in eo, quod ab iis reliquum nobis est, Juris Corpore non uno loco habemus. Invenies in illo, tum, quibus hominibus quo liceat uti vestitu: tum ubi in nimium luxum degeneravit licentia, quibus coërcenda hæc pœnis; tum denique alia plura, de vestium jure circa Contractus, circa supremas voluntates, delicta &c. Visa autem hæc omnia singulari quadam disquisitione non indigna; quam cum hætenus, quod mihi quidem occurrerit, nondum tentaverit aliquis, idcirco facta ab Amplissima illustris Viadrinæ Facultate Juridica disputandi pro gradu licentia, ego accingere me ad illam constitui. Duobus verò mihi prius necessum cum videam, Gratia divina, veniaque, si minus forsan concinnè scripsero; Illam à supremo Numine supplex oro; Hanc à Tua præstolor humanitate, Lector benevole.

I. N. J.

DISPUTATIONIS INAUGURALIS
DE
JURE VESTIARIO.

CAPUT I.

De

Jure Vestiario in genere & Vestium ap-
pellatione.

S U M M A R I A.

I ngressus disputationis n. 1.	An ex pellibus confecta? n. 16.
Quid juris vocabulum hic denotet? n. 2.	Caligas eximi putat Hyppolit. Riminald. n. 17.
Vestiarii vocabulum explicatur numer. 3.	Cujus sententia rejicitur n. 18.
Vestiaria aliis dicuntur vestes, quibus mortui sepeliuntur n. 4.	An calcei vestis nomine veniant? num; 19.
De Comite Vestiario n. 5.	Quod affirmatur n. 20.
Vestis unde dicatur n. 6.	Objectioni ex L. Diariis 21. ff. de aur. & argent. Legat. respondetur numer. 21.
Vestimentum & Vestis an differant? n. 7. seq.	Idem de tibialibus dicendum n. 22.
In Jure vestimenti appellatio ferè generalior est, quam vestis n. 9.	Num tapeta sub vestium appellatione contineantur? n. 23. & seq.
Vestis & Vestimentum hæc sunt synonyma n. 10.	Pallium etiam inter vestes numeratur 25. & seq.
Descriptio Vestis n. 11. & seq.	Ut & pileus n. 27.
Quenam vestis appellatione veniant n. 13.	Nec non biretum n. 28.
An vestes utriusq; sexus? n. 14.	Quid de mitra sentiendum? n. 29.
An quotidiana & ea, quâ rariùs utimur? n. 15.	Hodie vestis nomine venit n. 30.
	Removetur dubium ex L. 26. ff. de aur. & arg. leg. n. 31.

Quid

Quid de capillamento fictitio statuendum? n. 32.

Illud sub vestibus non continetur n. 33. seq.

An indusia aliaque lintea vestis appellationem admittant? num. 35.

Quid de focalibus n. 36.

It. An Chirotheca? n. 37.

Jure Romano adhuc plura sub vestibus comprehenduntur. n. 38.

Vestis appellatio in materia Contractuum strictius capitur. n. 39.

In Ultimis Voluntatibus laxius num. 40.

In determinatione vestium ratio habenda patrisfamil. n. 41.

Videndum an vestis generaliter legata, an sub determinatione certa n. 43.

Si certa vestis determinata, amplius non debetur, quam quod expressum n. 44. seq.

Attendenda est qualitas personae, cui vestis legata n. 46.

Loci & regionis consuetudo quoque inspicienda n. 47.

An veste legata debeat quoque gladius? n. 48.

Quod de consuetudine ob qualitatem legatarii affirmatur n. 49.

Vestimenta non continentur sub ornamentis legatis, ne quidem muliebria n. 50.

Nec aurum sub legato vestis continetur n. 51.

Ornamentorum muliebrium non datur ulla determinatio n. 52.

Sub panno legato vestimenta non continentur n. 53.

Hujus adsertionis ratio n. 54. & seq.

Nec sub suppellectile legata vestis continetur n. 56. seq.

Nec sub cibariis legatis n. 58.

Contrarium in alimentis legatis obtinet n. 59.

Ratio hujus differentiae adducitur n. 60.

Sub victu legato vestis continetur numer. 61.

Laurentii Vallae instantia rejicitur n. 62.

Objectioni ex L. 8. §. 12. ff. de Transact. respondetur n. 63.

Inscriptio Disputationis nostrae documento est, nos de Jure Vestiario acturos, cujus inscriptionis hic in antecessum reddenda ratio. Juris vocabulum quamvis multis significationibus obnoxium, ego tamen, ut explicem, necessum non puto, cum unicuique facile appareat, qua significatione in praesens adhibeatur; scilicet omne illud, quod circa Vestes justum injustumve est, sive quod jure Romano legibusque Provincialibus circa vestes dispositum hac voce ad praesentem materiam applicata continetur. Quare verò hoc jus Vestiarium dixerim, praemissa vocabuli declaratione exponam, Videlicet comprehendere hanc

- hanc vocem puto omnia illa, quæ ad vestiendum hominem comparata, ita ut non saltem vestem ipsam denotet, sed & cætera vestium causa parata. Unde Vestiarius negotiator dicitur in *l. libertus 45. ff. de oper. libert. & legatum Vestiarii l. 3. §. 4. ff. Si cui plus quam per leg. Falcid.* quale vestiarius sub cibariis legatis non contineri dicitur *L. 21. ff. de Alim. vel cib. leg. Confer. L. 12. ff. eod.* Sic vestiarii nomine certa pecunia legari potest *L. 18. pr. ff. d. t.* ex quibus textibus sensus hujus vocis satis superque apparet; quamquam alicubi idem quod ipsum vestimentum denotet. Alias quoque vestiaria dicuntur vestes illæ, quibus induti mortui sepeliuntur, vel quæ sternuntur super sepulchra: ob quam significationem in *l. funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. fun.* pro *Vestigalia* legendum putat Vestiaria Covarruv. *Tom. 1. ad c. Raynaldus 18. §. 3. n. 4. de Testament.*
- 5 Sed lectionem vulgarem defendit Cujac. *lib. 5. obs. ult.* Porro denotat Vestiarius etiam locum, in quo Vestes Principis reconduntur & custodiuntur, cui præpositus erat certus Comes, cui cura vestimentorum commissa; Hic dicebatur Comes Vestiarius, qui suberat Comiti sacrum largitionum, teste Jacob. Gothofred. *Comm. Cod. Theodos. ad L. 18. de Proxim. Comit. disposition.* Placuit ergo mihi ad imitationem Lazari Bayfii, qui de *Re Vestiaria* Tractatum Criticum scripsit, Juris Vestiarii Titulum Disputationi præfigere.
- 6 Ipsum Vestis vocabulum quod attinet, nominis derivationem omitto. Qui eandem desiderat, evolvere poterit Petr. Rebuff. *ad l. 127. ff. de V. S. p. 672.* Brechæum *ad d. l. 127. ff. de V. S.* Mera allusio est, quando à vellere vel velando deducitur. Carpzov. *lib. 1. Respons. 97. n. 11.* Alias Vestimentum dicitur, inter quod & Vestem quandam differentiam constituit Festus, quasi inter genus & speciem; Vestis enim ipsi generaliter dicitur, ut stragula forensis, muliebris. Vestimentum vero pars aliqua, ut pallium, tunica, penula. Verum hanc differentiam in jure non agnosco; Nihil enim referre, vestis an vestimentum legetur, dicit Ulpianus in *l. Vestis 23. ff. de aur. & argent. leg. Carpz. p. 3. Const. 13. Defin. 24. n. 1.* Et inter Vestem virilem & Vestimenta virilia nihil interesse, monet Pomponius in *l. Inter vestem 33. ff. eod.* Imò dicerem ferè, in Jure generaliorē vestimenti quàm vestis appellationem esse; Vestimentorum enim sunt omnia lanea lineaque, vel serica, vel bombycina, quæ induendi, præcingendi, amiciendi, insternendi incubandive causa parata sunt, & quæ his accessionis vice cedunt, quæ sunt insitæ picturæ, clavique qui vestibus insuuntur, sunt verba Ulpiani in *d. l. 23. §. 1. ff. de aur. & argent.*

gent. leg. Manebunt tamen nobis Synonyma æque late patentia, vid. *10*
Surd. de Aliment. tit. 4. quest. 2. n. 4. hinc in subsequentibus promiscuè
 occurrent. Prolixè quidem hîc agi posset de antiquis vestium generi-
 bus, quibus Romani quondam usi, sed id ad nostram intentionem pa-
 rum proficiet. *Vid. hac de re Rosin. antiquit. Rom. lib. 5. c. 31. 32. & seq.*

Circa descriptionem Vestium perinde sollicitus non sum, sed suf- *11*
 ficiet mihi generalis illa descriptio vestimentorum ex *d. l. 23.* verbis Ul-
 pianijamjam expressa; cujus legis singula verba accuratè explicavit
 Lazarus Baysius *de Re Vestiari. sive in annotat. ad d. l. 23.* Cui descriptio- *12*
 ni tamen, in favorem ultimarum voluntatum ita generalissimè forma-
 tæ, aliam magis commodam ex *l. 25. §. 4. ff. d. 1.* appono: quòd Vestis
 sit, quæ partem corporis vestit. Quod intelligendum puto, si ve media-
 tè si ve immediatè vestiatur; non enim omnis vestis immediatè tegit nu-
 ditatem, uti per se notissimum est.

Id saltem hoc capite ulterius enodandum restabit, quid sub appel- *13*
 latione vestis contineatur; Deinde quando sub aliis vocabulis Vesti-
 menta tacitè comprehendantur; hîc enim sæpius conjecturis opus est;
 & præsertim si de legatis vestibus controversia occurrat; quapropter
 cum hæc faciliorem intellectum subsequentibus sint conciliatura, in
 hoc capite præcipua proponere volui. Primò autem vestis appella- *14*
 tione utriusque sexus indumenta comprehenduntur tam virilia quam
 muliebria, imò etiam communia viris mulieribusque per *l. Vestis 127. ff.*
de V. S. & ibi Alciat. & Gædd. ad d. l. n. 2. quænam autem sint communia
 vestimenta explicat J. C. in *l. 23. §. 2. vers. communia ff. de aur. & ar-*
gent. leg. Deinde Vestis appellatione non saltem vestis quotidiana, seu *15*
 qua quis ordinariè utitur, venit, sed & quarariè utimur, ut Vestis Sce-
 nica, tragica, Citharœdica *d. l. Vestis 127. ff. de V. S.* Ulterius & ex pel- *16*
 libus confecta continebuntur, cum vestis etiam ex pellibus constare
 possit *l. 23. §. fin. ff. de aur. & argent. leg.* quod Sarmatarum exemplo probat
 J. C. in *l. 25. pr. ff. d. 1. & de Scytis idem testatur Seneca lib. 14. Epist. 90.* Imò
 prima quibus usi Protoplasti indumenta, ex pellibus confecta fuisse, &
 quidem ab ipso Deo O. M. Sacra pagina testis omni exceptione major
Gen. 3. v. 21. Caligas vestimentorum nomine venire, nullus fortè dubitabit; *17*
 attamen negavit hoc Hipp. *Rimin. lib. 4. Conf. 410. n. 17.* ubi dicit: Vestis ap-
 pellatione veniunt omnia tegentia corpus, non tamen caligæ, secundum
 communem usum loquendi. Verùm apud nos usus loquendi minimè ob- *18*
 stat, sed potius contrarium evincit, caligas contineri vestium appellatione. Et

- hoc commodè probari potest *arg. l. 25. §. 4. ff. de aur. & arg. leg.* Caligæ vestis loco sunt, quia partem corporis vestiunt. Conferatur Menoch. lib. 4. Præf. 161. num. 9. Quamquam in materia odiosa caligas vestium numero non comprehendi velit Frid. Schenck. *Fori Progymnasm. lib. 1. tit. 2. pag. 11.* & eundem citans Befold. *Thef. Præf. voc. Kleider in fin.* quod certis casibus, ubi de vestibus extuendis agitur, admitti potest.
- 19 De Calceis quaritur, an & hi vestis nomine veniant? Hic obstare videtur usus loquendi, si enim vestem alicui promitto, calceos simul non promississe videor, differunt enim inter se promissiones: *Ich will ihm ein Kleid berehren/vel Ich wil ihn kleiden lassen/* quod interdum plenius exprimunt; *Ich will ihn von Fuß auff neu kleiden.* Prior promissio, ubi vestis simpliciter nominata, vulgato loquendi more, calceos non comprehendit, cum distincta à veste appellatione venire soleant. Posterior verò promissio, Ego te vestiam, etiam calceos continet, non enim vestitus est is, qui pedibus adhuc vestitus non est. Hinc rectè dico; Petrus nova veste indutus est, etiam si novos calceos non habeat: minùs rectè dico: Petrus vestitus est, si calceos nullos habeat. Sed misso lo-
- 20 quendi more vulgato, quid juris sit videndum erit? Puto huc pertinere testum *l. 25. §. 4. ff. de aur. & argent. legat.* ubi dicitur, quod Fasciæ crurales pedulesque vestis loco sint, quia partem corporis vestiunt. Pedule verò est, quod sub pedibus præstat utilitatem, uti ex Corn. Front. tradit Calvin. *Lex. Jurid. sub voc. Fasciæ.* Fasciis enim in calceatu usos fuisse Priscos indicio est locus apud Plin. lib. 6. *Histor. Natur. cap. 2.* Hinc calceos sub vestibus comprehendi dicit Joann. Petr. Surd. *Tr. de alimentis Tit. 2. quest. 2. n. 3.* Menoch. *de arbit. Jud. question. lib. 2. cas. 170. num. 30.* Sunt enim calceamenta pedum vestes Befold. p. 6. *Cons. 263. n. 9.* Pontan.
- 21 *de alim. cap. 17. num. 20.* Sed dubium tamen aliquod oritur ex *l. Diariis 21. ff. de alim. legat.* ubi dicitur, quod sub Cibariis neque Vestiarium neque calcearium intelligatur; Opponuntur ergo sibi Vestiarium & calcearium, nam particula disjunctiva poni solet inter duo diversa. Verum cum in hac Lege Icto propositum non sit decidere, an sub vestium appellatione planè non contineantur calcei, non potest exinde negativa decisio probari; nam id potius ibi probare voluit Ulpianus, quod
- 22 Cibariorum nomine nihil ex vestimentis veniat, ne quidem calcei. Eadem decisio locum habebit in tibialibus, an hac vestium nomine veniant, quod enim de fasciis cruralibus & pedulibus in *d. l. 25. §. 4.* dicitur, commodè eò applicari potest.

Sed quo jure Tapeta vestis nomine venire putat J Ctus in d. l. 25. §. 23
 3. ff. de aur. & argent. legat. quando dicit, quod Tapeta vesti cedunt, quando
 aut sterni aut injici solent? Contrarium enim decisum in l. 5. ff. de Suppell.
 legat. ubi Paulus dicit: De Tapetis quæri potest, subsellia Cathedra-
 lia quibus insterni solent, utrum in veste sint, sicut stragula, an in suppellectili, sicut
 thoralia, quæ propria stragulorum non sunt? Et hoc magis placuit ea suppel-
 lectili non contineri. Puto quod in l. 25. Ulpianus de talibus tapetis lo- 24
 quatur, quæ pallii instar injiciuntur, vel quæ sternuntur in commodi-
 tatem vestium; siue capiuntur ibi pro vestibus cœnatoriis, de quibus
 vid Petr. Faber. lib. 1. Semestr. cap. 15. ut hinc aliud sit in tapetis, quibus
 subsellia Cathedra- 25
 lia insternuntur. Imò nec Ulpianus præcisè dicit,
 quod vestes sint, sed quod vestibus legatis per consequentiam cedant.
 De pallio non est dubium, quod sub vestimento contineatur l. 23. §. 2.
 ff. de aur. & argent. leg. Pallio autem usi fuere Græci, cum è contrario
 Romani togâ uterentur. Rosin. antiq. Rom. lib. 5. cap. 31. princ. Hinc
 palliati & Græci pro iisdem habebantur. Rosin. d. lib. 5. cap. 23. med.
 unde de Augusto dicitur, quod varia munuscula, togas insuper & pallia
 distribuerit, lege proposita, ut Romani Græco & Græci Romano vesti-
 tu uterentur. Lazarus Bayf. de Re Vestiariæ. c. 13. Et quamvis præsertim 26
 hodie vestis sine pallio esse possit, ubi usus palliorum pedetentim rarior
 sit, attamen illis semper turpe reputatum fuit à majoribus, qui milites
 non fuere non palliatos in publicum prodisse, quapropter ad vestimen-
 ta meritò pallium referendum. Ratio tamen personarum, quibus præ-
 standæ vestis, habenda. In Cive enim Pallium sub veste continetur,
 non in rustico. Conf. Anton. Monach. de Execut. in Vest. cap. 6. n. 31. & c. 7.
 n. 5. De Pileo minor dubitatio est, quod sub veste contineatur, quia 27
 caput tegit. Joann. Petr. Surd. tit. 2. quæst. 2. num. 9. Imò ad vestes ne-
 cessarias pileus refertur à Rebuff. in L. Verbo victus. ff. de V. S. tegit enim
 caput, tanquam membrum omnium principale. Monach. d. Tr. c. 6. n. 34.
 De Romanis quidem referunt, quod olim nudo capite fuerint, & caput
 veste velaverint, præterquam Saturnalibus, quibus pileum gerebant;
 unde & apud Veteres nullæ Romanorum statuæ cum pileis videntur. Po-
 stea tamen pileorum usus quoque receptus, qui signum libertatis apud
 Romanos erat, quo intuitu servi ad pileum revocari dicebantur, de
 qua pilei impositione vid Jac. Cujac lib. 3. obs. 23. Rosin. lib. 1. antiq. cap. 20.
 §. sed ut ad priora. Plura de Pileo vide apud Bayf. c. 20. Biretum quo 28
 que nomine vestium contineri, respondet Alexand. libr. 1. Cons. 5. in fin.

Ripa in *l. Si quis in fundi. n. 15. de legat. 1.* Besold. *d. Conf. 263. n. 9.* Menoch. *lib. 4. Pres. 161. n. 19.*

- 29 De mitra dubitatum fuit, an ad ornamenta, an ad Vestimenta sit referenda; Et distinguitur in jure, an mitra tegendi capitis causa adhibeatur, & sic vestibus annumeratur, *l. Vestis. 23. §. 2. vers. muliebria. ff. de aur. & arg. legat.* quod si venustatis saltem causâ adhibeatur, ad ornamenta referenda erit. *l. 25. §. 10. vers. ornamentorum. ff. eod.* Gothofr. *ad d. l. 23. §. 2.* addatur Lazar. Bayf. *tract. de Vascut. p. 285.* Quod posterius tunc potissimum obtinere volunt, sit mitræ sint versicolores. Petr. Faber. *Semestr. lib. 1. cap. 15. in fin.* ubi dicit, indubio magis ornatus gratia mitras à mulieribus comparari; ut hinc probatio competat ei, qui mitras tegendi gratia paratas à testatore, & vestium legatarum nomine mitras quoque
- 30 comprehensas dixerit. Hodie mitrarum usus non saltem mulieribus, sed & masculis competit, & quamvis præsertim à mulieribus aliquando ornatus gratia usurpetur, attamen ordinariè ad commodius tegendum & à frigore liberandum caput adhibentur, & sic usu moderno magis vestimentorum nomine reputantur. Pertinebit enim huc *l. quamvis. 26. princ. ff. de aur. & argent. legat.* Ubi Jctus dicit; quod quamvis quædam ex veste magis ornatus gratia, quam quo corpus tegant, comparentur, tamen quod eo nomine sint reperta (id est, quod eo nomine vel usu testatoris vel consuetudine sint habita) potius esse vestis numero quam ornamentorum. Et quamvis Jctus in *d. l. 26. in fin.* nihilominus de mitra contrarium dicat, quod etiam si corpus tegat, attamen ornamentorum, non vestis nomine veniat; hoc tamen nobis non obstabit, cum usu nostri temporis magis tegendi, quam ornandi gratia adhibeantur.
- 32 Sed hæc occasione de Capillamento fictitio quod vocant *Perruque* obiter quæritur, an vestium nomine contineatur? Certè ratio ex *l. 25. §. 4. ff. de aur. & arg. legat.* huc facit: quod partem corporis tegit, illud vestimenti nomine venit; capillamento autem fictitio caput tegi manifestum est. Sed nec usu juris, nec moribus tale capillamentum sub vestium
- 33 appellatione contineri puto. Nam quamvis eodem tegatur caput, magis tamen ornatus gratia adhibetur, ut hinc sub veste non contineatur, arg. *d. l. Quamvis 26. §. similiter ff. d. t.* In qua lege Anadematum appellatio ob similem ferè rationem ad capillamentum fictitium extendi potest. Sunt enim anademata Latinis redimicula, Cujac. *lib. 10. Obs. 17. in fin.* & mitræ similitudinem habere videntur, Gothofred. *ad l. quamvis.* hinc ad capitis ornamenta ea refert Suidas teste Tiraquello *Leg. conub.*

connub. 3. Gloss. 1. p. 3. sub lit. A. Quod ad Capillamentum fictitium suo modo quadrat, præsertim si ornandi rationem, quæ utrobique adest, attendas. Quamvis enim necessitas interdum ad capillamentum fictitium compellat aliquem, qui vel crinibus omninò destitutus, vel aliis capitis sui affectibus laborat, ordinariè tamen ornatum in illo quærere feculum. Pertinet huc, quod *Apulejus in Apologetico* scriptum reliquit: *Capillos sese habuisse non amœnos aut delicatos, nec ad lenocinium decoris promissos, quales affectati dicuntur, ubi anxia quadam cura franguntur in gradus, colunturq; studiosius à concinnatulis & trosulis, qui (ut Seneca tradit) sollicitiores sunt de capitis sui decore, quam de salute, qui inter speculum perlinemque occupati sunt, quique concinniores esse malunt. quam honestiores, qui Rempubl. suam turbare minas curant, quàm Comam.* Vid. Ludovic. Cœl. Rhodigin. *lect. antiquar. lib. 18. c. 10. princ.* De Capillamento autem fictitio extat peculiare scriptum philologicum Dn. M. Rangonis, quorsum cupidum lectorem remitto. Conferri poterit & Dn. Martini Schoockii *Dissert. de Coma.*

Restat, ut de indusiis aliisve linteis, quibus communiter utimur, videamus, an appellatione vestis veniant? Et puto si de his linteis quaratur, quibus ordinariè vestiti homines utuntur, quod vestitum nomine veniant. Unde & indusium Nonio Marcello dicitur Vestimentum, quod corpori intra plurimas vestes adhæret, quasi intusium. Joan. Calvin. *Lex. Jur. voc. Indusium.* Andr. Tiraqu. *de LL. connub. Leg. 3. Gloss. 1. p. 3. sub illa voce.* Add. Rebuff. *ad L. Verbo victus ff. de V. S.* Et Ulpianus in *l. 23. §. 1. ff. de aur. & arg. legat.* dicit quod Vestimentorum nomine omnia lanea lineaque veniant, i. e. ex lino confecta sive lintea & subjicit postea; quæ induendi, præcingendi, amiciendi causa parata sunt, ad quem usum lintea adhibere solemus, Ergo & focalia lintea, itidemque Germanis Collaria *Kragen und Halskrausen* ad vestes pertinebunt; alterutro enim horum utuntur vestiti; sunt verò focalia, ligamina lintea aut aliæ materiæ, quibus cervicem collumque adversus frigoris injuriam his partibus maximè infestam munimus; hinc malè ab aliis pro ferro vibrandis capillis cadescente capiuntur, non enim à foco, sed faucibus derivata esse, & inde colli ornamenta denotare putat Ludovic. Cœl. Rhodigin. *d. c. 10. circa fin.* & poterit certum argumentum ad hanc materiam trahi ex eo quod de Cervicalibus dixit Ictus in *l. 28. §. 5. ff. de aur. & arg. leg.* Sed quid de Chirothecis sive Dactylothecis, an & hæc sub vestibus continentur? Et hoc ex superioribus affirmandum

puto; quamvis enim & hæ sæpius ornatus gratia adhibeantur, sunt tamen manuum tegmina, & hinc *arg. d. l. 25. §. 4. d. tit. sub vestis appellatione comprehenduntur*; præsertim si de tali persona quæstio sit, cuius conditio non admittit, aliter, quam Chirothecis instructum incedere.

- 38 Hæc præcipua sunt, quæ hodiè sub vestibus continentur, multa quidem adhuc supersunt in Jure Romano, præsertim in *d. l. 23. & 25. de Aur. & argent. legat.* Sed non saltem talia vestimentorum genera hodiè insolita sunt, sed & termini ipsi adeò incogniti, ut interpretes nimium quantum in illis explicandis fluctuent; cum ergo parum utilitatis hæc hodie habeant, consultò omisi, & lectorem cupidum remitto ad Lazarum Baysum, Petrum Fabrum, Ludovic. Coel. Rhodiginum & Tiraquellum, qui in locis supra allegatis in terminos, horumque significationes
- 39 accuratè inquirunt. Hoc in genere quoad Vestis appellationem addo, quod primo videndum sit; An in materia contractuum, an in materia
- 40 ultimæ Voluntatis versemur. In Contractibus strictior significatio in dubio capitur, cum Partes clarius loqui vel apertius sibi legem dicere potuerint. *L. Veteribus 39. ff. de Pact.* In ultimis vero Voluntatibus laxior interpretatio capienda ob favorem ultimæ voluntatis *l. 1. C. de SS. Eccles.* quæ plenius explicanda, *l. 12. ff. de R. J. Wissenbach. vol. 2. ad ff. Disp. 6. §. 1.* Unde factum quod Jcti in *tit. de aur. & argent. leg.* multa
- 41 ad vestimenta retulerint, quæ tamen propriè eo non spectant. Deinde in vestimentorum determinatione maxima ratio habenda consuetudinis Patrisfamilias: Quicquid enim Paterfamilias pro veste reputavit, illud omne veniet vestis vel vestimentorum appellatione, Joan. Petr. Surd. *de aliment. Tit. 2. qu. 2. n. 4.* Unde si testator vestimenta Virilia legavit & ipse solitus fuerit uti quadam veste, quæ etiam mulieribus conveniens est, & hæc sub legato continebitur, *l. inter vestem 33. ff. de aur. & argent. legat.* quod itidem in ultimis voluntatibus saltem obtinet;
- 42 Nam etiam si quis stipuletur: Vestem tuam quæcunque muliebris est, dare spondes? Et solitus esses muliebri quadam veste uti, eam quasi muliebrem nihilominus non deberes, propterea quod non tam quid senserit Promissor, quam id, quod in re sit, æstimari debeat: Magisque ad mentem Stipulatoris, quæ cum significatione usuque communi congruit, quam ad mentem promittentis, quæ à verborum proprietate usuque communi remota est, referre debemus interpretationem ejus, quod actum esse dicitur, *l. Si mihi & Titio 110. §. 1. ff. de Verb. Oblig. Petr. Fabr.*

Fabr. *lib. 1. Semestr. cap. 15. princ.* Ulterius ad ipsa verba testatoris atten- 43
dendum; an vestimenta generaliter legaverit, an verò sub certa deter-
minatione: Illo casu omnia continebuntur, quæ ad vestes referri pote-
runt; Hoc casu verò præter determinatas species nihil debetur. Hinc 44
disputatum fuit de casu, ubi Testator disposuerat, quod singulis annis
centum viri decrepiti ac inopiâ laborantes vestiri debeant indusio, la-
neo vestimento & tunicâ, sie sollen jährlich mit einem Hemde/ wullen
Kleid und Rocco ausgestaffieret werden; An exinde sequatur, quod pau-
peres illi accipere debeant pileum, tibialia & calceos? Et hoc negativè
sequentibus verbis dicitur Besold. *Part. 6. Conf. 273. num. 20.* Weiln wir
nicht alhie in solchem Casu versiren/ da einem oder mehr in gemein noth-
wendige Kleidunge ausgemachet oder verschaffet: ubi variis ex conje-
cturis ejusmodi legatum extendi solet, eoq; calceamenta, pileus & alia
similia comprehendi, ratio dicitur naturalis, ac multis docet Menoch. 45
lib. 4. præf. 161. Aliud verò omninò tum dici debet, si pauperibus cer-
ta vestimenta certæve species vestium fuerint relicta: Tunc enim à separa-
tis illatio fieri non debet, nisi contra testatoris voluntatem dispositionem
interpretari velimus, id quod nec in piis causis fieri potest. Hactenus
Besoldus. Cujus rei inferius plura recensebimus exempla.

Porro si verba testatoris ejusdemque in vestibus determinandis 46
consuetudo sit dubia, inspicienda erit qualitas legatarii; ad hujus enim
personam ac dignitatem respectum in legatis habere videtur testator, *arg.*
l. 7. §. 1. vers. Jubentius & §. 4. ff. de Usu & habitat. Hinc tale vestimen-
tum legatum videtur, quod congruit personæ legatarii. Carpzov. *part.*
3. Const. 13. def. 24. num. 3. Insuper inspicienda quoque est consuetudo 47
loci & regionis, cui testator se conformasse intelligitur, per *l. 21. §. 1. in fin.*
ff. qui test. fac. poss. l. 50. in f. ff. de legat. 1. Præsertim verò in vestium deter-
minatione consuetudines variant admodum; alicubi hoc necessariò re-
quiritur; alicubi non. Inspiciendus ergò mos regionis, ubi testator
potissimum conversatus fuerit, & exinde vestium legatum determinan-
dum. Hinc incidenter quæro, an veste legata debeatur gladius? De 48
Jure non debetur, nam Jctus in *l. 23. §. 1. ff. de aur. & arg. legat.* notanter
dicit: quod illa, quæ præcingendi causa parata, sub veste contineantur;
non verò mentionem facit illorum, quæ accingendi causa parata, quor-
um pertinet gladius. Lazar. Bayf. *de Re Vestiari. c. 8. in med. p. 185.* Sed 49
si ex consuetudine hoc examinemus, & Legatarius ejusmodi persona sit,
cujus conditio requirat, ut gladio accingatur, ob qualitatem legatarii &
morem regionis gladium deberi dicerem. Dixi

- 50 Dixi hucusque, quid sub Vestis appellatione contineatur: Jam videndum, sub quibus aliis vocabulis vestis tacite subintelligatur, vel non. Et hic dico, quod sub ornamentis donatis vel legatis vestimenta non contineantur, ne muliebria quidem *l. Ornamentorum 37. ff. de aur. & arg. leg. Carpz. libr. 1. Resp. 97. n. 10.* Quamvis enim praesertim vestes muliebres magis ornatus gratia, quam ut corpus tegant, adhibeantur, tamen potius vestis nomine, quam ornamentorum habendae *l. Quamvis 26. ff. eod.* etiamsi vestes sint admodum pretiosae Bartol. *ad d. l. Quamvis.* Petr.
- 51 Peck. *de Testam. Conjug. lib. 5. c. 29. in fin.* Hinc nec aurum sub legato vestis continetur *l. 4. ff. de Legat. 1. nisi sit contextum sive annexum.*
- 52 Bald. *in l. legatis n. 2. C. de Legat.* Carpzov. *p. 3. C. 13. Def. 24.* Quanam verò sint ornata muliebria, quae in iure recensentur, nostrum non est, ut exponamus; Ex vehementissimo enim foeminarum affectu, prodierunt tot ornamentorum, tot instrumentorum, tot repositoriorum, aliarumque rerum ad eam rem pertinentium genera, & antiquis & nostris temporibus à foeminis excogitata & inventa, quae emere mariti compelluntur ad extremam interdum, inopiam, ut vix enarrari possint, notante Andr. Tiraquell *de LL. Connab. in l. 3. Gloss. l. part. 3. n. 27.* ubi tamen in sequentibus curiosum ornamentorum vestiumque muliebrium catalogum ordine Alphabetico recensuit & accuratè exposuit.
- 53 Ulterius sub panno legato continebitur vestimentum, ne quidem ex panno confectum; sed saltem rudis materia panni, quae non est in
- 54 speciem vestis translata. Menoch. *lib. 4. praef. 161. n. 21.* Ratio, quia ex legato generis non debetur, nisi rudis materia, non ea, quae in speciem aliquam est translata; haec enim simplicis materiae appellatione amplius venire non potest. Sic lana legata, si exinde confectum vestimentum, exspirabit legatum, *l. lana 88. pr. ff. de legat. 3.* etiamsi vestimentum saltem valetudinis vel deliciarum gratia sit compositum. *l. 70. §. 6. ff. d. t.* Pari
- 55 modo materia legata navis exinde facta non vindicatur. *d. l. lana. §. 1.* Et quamvis argento legato etiam poculum ex eo confectum debeatur *l. cum aurum 19. pr. ff. de aur. & arg. leg.* In panno tamen legato rudis saltem materia demonstrata videtur, non vestis exinde confecta: Cuius haec ratio traditur; quippe ea, quae talis naturae sunt, ut saepius in sua redigi possint initia materiae potentia victa, nunquam vires ejus effugient, uti Paulus testatur *in l. Quaesitum 78. §. 4. ff. de legat. 3.* atque hoc ita est in poculo argenteo, non in veste ex panno confecta. Vid. Petr.
- 56 Peck. *Tr. de Testam. Conjug. lib. 5. cap. 29. n. 2.* Deinde nec sub supellectile legata

legata continetur vestimentum; hinc si quis, cum vellet suppellectilem legare, vestem scripsit, dum putat suppellectilis appellatione vestem contineri, Pomponius scripsit, vestem non deberi; non enim rerum vocabula immutari licitum testatori, *l. Si quis in fundi 4. ff. de legat. 1.* Petr. Anton. de Petra *Tract. de Fideicommiss. Q. 9. n. 35.* Supellex enim est domesticum Patrisfamilias instrumentum, quod vesti non annumeratur, *l. 1. ff. de suppell. leg.* & quamvis fortè vestem tacitè comprehensam voluerit testator, mens verò testatoris potentior sit quam vox: attamen nemo videtur dixisse, cujus non suo nomine usus. *l. Labeo 7. in fin. ff. d. t.*

Sed quid si cibaria alicui legata, annon tunc continetur vestimentum? Respondet Ulpianus in *l. Diariis 21. ff. de alim. leg.* quod sub cibariis nec vestiarius nec calciarius contineatur. Cibariorum enim appellatio, non nisi esculenta & potulenta continet, inter quæ & Vestimenta nulla est necessaria connexio, vid. Bartol. de *Aliment. n. 7.* sed potius vestimentis sunt contradistincta. Magnif. Dn. Brunneman. *Comment. Pandect. ad L. Diariis n. 1. Color. lib. 1. de Aliment. c. 15. n. 49.* Alia ratio est, si alicui alimenta legentur, hoc enim legatum generalius est, & hinc cibaria, vestitum & habitationem continet, quia sine his ali corpus non potest *l. 6. ff. de Alim. legat.* & ibi Dd. Jason. in *l. Si uni. §. qui transigit n. 1. ff. de Transact.* Menoch. de *Arbitr. Jud. quest. lib. 2. Cas. 170. n. 30.* Ex quo ratio differentie conspicua est; legatum enim cibariorum limitatum est ad commestionem, non autem extenditur ad ea omnia, quæ sunt ad vitam hominis necessaria, uti fit quando alimenta relinquuntur vel alimonia vel alia similia. Joann. Petr. Surdus de *Aliment. Tit. 2. Q. 2. n. 18.* Planè similis ratio est, si victus legatus fuerit, nam & sub hoc vestis continetur. *l. Verbo victus 43. ff. de V. S.* Victus enim à vivendo dicitur, hinc quæ ad vitam necessaria sunt, continet: jam verò non solum corpus nutriendum, sed & tuendum tegendumque est: Nam ut nudum sit, ipsa naturæ verecundia vetat; ut ab injuria aëris ambientis defendatur, humani corporis tenera structura flagitat, optimè notante Joh. Gædd. in *Comm. ad d. l. Victus n. 2. d. V. S.* Unde Laurentius Valla (quem infestum Jure Consultorum dignitati censorem vocat Forner. ad *l. 43. ff. de V. S.*) sine necessitate Jctum reprehendit, quod victum à vestitu non distinxerit, cum multæ sint regiones, in quibus vestes hominibus usui non sunt, ut in Æthiopia. Meritò enim hanc exceptionem ridiculam vocat Andr. Alciat. ad *d. l. Victus.* quando dicit: Non Æthiopum leges hic interpretamur, sed Romanorum, qui sine veste non solent vivere.

- 63 Obstat tamen his ipsis graviter videtur *l. 8. §. 12. ff. de Transact.* ubi qui de alimentis transigit, de vestiario transegisse non videtur, sed speciali transactione opus esse; unde alimenta vestes non comprehendere videntur. Sed Respondeo, hunc textum loqui de eo, qui alimentis renunciat, hic vestimentis sibi debitis renunciassse non videtur. Renunciationes enim stricti juris sunt. *Alciat. ad d. l. 43.* Quoties enim de remissione alimentorum agitur, angustior significatio tanquam in re odiosa recepta, ut saltem ad Cibaria adstringatur. *Magnif. Dn. Brunnemann. Comm. ff. ad d. l. 8. n. 8. Menoch. de A. J. Q. libr. 2. Cas. 170. num. 28.* Nam Divus Marcus favore alimentorum constituit, ut de his non verbis generalibus, sed nominatim & specialiter transigatur. *Jul. Pac. Centur. 2. Enantioph. 15.* Alia ergo ratio est alimentis debendis, in quibus latissima interpretatio locum invenit. *Joh. Petr. Surd. de Alim. Tract. 2. Q. 2. n. 30. Bartol. de Aliment. n. 2.* Plura huc pertinentia interius proponam, ubi de jure Vestiario circa ultimas voluntates agendum erit. Ex dictis vero facile constabit, quousque vestium appellatio extendatur, hinc misso hoc capite me confero ad

CAPUT II.

De

Vestium Diversitate.

SUMMARI A.

V estium magna varietas est. num. 1. 2.	Sub iis etiam vestes virginales continentur. n. 8.
Dispositio hujus Capituli proponitur. n. 3.	Uti & vestitus meretricius. n. 9.
Quomodo ratione sexus vestimenta distinguantur? n. 4.	Hic apud Romanos & alias gentes distinctus erat. n. 10. & 11.
Quid sint vestimenta Virilia? num. 5. & seq.	Hodie non. n. 12.
Vestes pueriles & viriles an distinguenda? n. 6.	Continetur etiam vestis ancillaris. numer. 13.
Quid sint Vestimenta muliebria? n. 7.	Quid sint communia vestimenta? numer. 14.

Hodie

<i>Hodiè ferè nulla est communio quoad vestitum inter virum & uxorem.</i> n. 15.	<i>In LL. Imperii vestiariis Principibus nullum certum vestimenti genus præscriptum.</i> n. 37.
<i>Vestium diversitas ratione dignitatis.</i> n. 16.	<i>Quenam vestis Comitibus & Baronibus in Recess. Imper. prohibita?</i> n. 38.
<i>Clerici speciali vestitu incedunt.</i> n. 17. & seq.	<i>Quid in horum uxoribus?</i> n. 39.
<i>Jus Canonicum in eorum vestitu ex parte rigidum.</i> n. 19.	<i>Quid de Nobilium horumq; uxoribus?</i> n. 40. 41.
<i>Clerici protestantium decenti vestitu debent incedere.</i> n. 20.	<i>Doctores eodem vestitu uti possunt, quo Equites.</i> n. 42. seqq.
<i>Et vestitum semel receptum retinere.</i> n. 21.	<i>Magna olim dignitas Doctoralis fuit.</i> n. 43. & seqq.
<i>Mores tamen regionis hic attendendi.</i> n. 22.	<i>Respondetur ad Recessus Imper. posteriores</i> n. 45. seq.
<i>Quid in Recess. Imp. de Vestitu Clericorum contineatur?</i> n. 23. & seq.	<i>An privilegium vestiarium Doctorum etiam ad Doctores Theol. sit extendendum?</i> n. 46.
<i>Pro diversitate dignitatis, diversa esse debent vestimenta.</i> n. 25. & 26.	<i>Status controversie formatur.</i> numer. 47.
<i>Imperator nulla lege vestiaria tenetur.</i> n. 27.	<i>Negative deciditur.</i> n. 48.
<i>Reservata tamen in jure habet nonnulla vestimenta.</i> n. 28.	<i>Rationes adduntur.</i> n. 49. seqq.
<i>In specie purpura Imp. reservata.</i> numer. 29.	<i>An idem in Protestantibus?</i> numer. 51. & 54.
<i>Cujus nec commercium privatis relatum.</i> n. 30.	<i>Alia adducitur ratio.</i> n. 52. & seqq.
<i>Aurea Vestis Imp. competit.</i> n. 31.	<i>Quid in uxoribus obtineat?</i> numer. 55. & seqq.
<i>Holoserica vestis privatis interdicta.</i> n. 32.	<i>Civici ordinis hominibus in Rec. Imper. certa vestimentorum genera constituta sunt.</i> n. 58.
<i>Quid in Principibus Imperii?</i> n. 33.	<i>Qui Magistratum gerunt, ornatiore veste uti debent.</i> n. 59.
<i>In Gallia purpureæ usus frequentior.</i> n. 34.	<i>Notantur bodierni excessus.</i> n. 60.
<i>Aulici in honorem Principis ornatiores esse debent.</i> n. 35.	<i>Quid Purpureæ appellatione contineatur?</i> n. 61.
<i>Prohibitio Vestium sericarum saltem viros tangebatur, non feminas.</i> n. 36.	<i>Quid sit Buccinum?</i> n. 62.
	<i>Quid Janthinum?</i> n. 63.

De Veste Aurea. n. 64.

De argentea. n. 65.

De vestibus Holofericis, Sericis, Bomby-
cinis. 66.

De Laneis, lincis &c. n. 67.

Quid sit vestis necessaria? n. 68.

Quanam sit vestis necessaria simplici-
ter talis? n. 69.

Quanam sit necessaria secundum
quid? n. 70.

Quid festiva? n. 71.

Quid Scenica, Tragica, Citharædica?
n. 72.

De Veste æstiva & hyberna. n. 73.

De Veste lugubri. n. 74.

Vestes lugubres regulariter nigrae sunt.
n. 75.

Hodie etiam albis utuntur. n. 76.

Quid sit vestis militaris? n. 77.

Quid vestis familiaris? n. 78.

QUOD semper natura novas deproperet edere formas, jam olim monuit Justinian. in l. 2. §. 18. C. de V. Jur. enucl. Quod si varias novasque vestium species aspiciamus, querelam illam sartoribus applicare necessum habemus, quod hi semper deproperent novo artificio conficere vestes. Hinc omnia vestimentorum genera ac diversitates recensere, quibus homines intra seculum saltem usi sunt, ferè impossibile esset. Cum tamen diversitatis vestium in subsequentibus sit habenda ratio, quantum jura occasionem suppeditant, illas breviter exhibebo. In quatuor verò membra has diversitates dispescam; primò visurus diversitatem vestium ratione sexus. 2. Ratione dignitatis. 3. Ratione materiæ. 4. Ratione usus, quorsum, ni fallor, omnes quæ in jure occurrunt diversitates referri poterunt. Ratione sexus Vestimenta distinguuntur in virilia & muliebria & communia, l. Vestis 23. §. 2. ff. de aur. & arg. legat. Virilia sunt, quæ ipsius Patrisfam. causa parata sunt, d. l. 23. §. 2. Sed paulò generalius hæc describenda erunt, ita ut virilia sint, quæ ad vestiendos masculos ex moribus cujusque regionis pertinent. Notanter dico, ex moribus regionis; Inde enim semper vestium determinatio petenda; cum multa hodie masculos non deceant Vestimenta, quæ tamen prisca admisit ætas. Hinc nec opus erit, Species vestimentorum virilium ex d. l. 23. §. 2. enodare quod jam tum fecit Lazar. Bayf. ad d. l. 6 pleræque enim illorum vestimentorum species hodie usu esse desierunt; Hoc saltem addo, quod non putem, vestes viriles & pueriles sibi opponendas esse, cujus rei rationem quidem habuit Ictus in d. l. Hodiè tamen puerorum vestes specie non variant; hinc sub virilibus continentur, uti & in jure sub viris pueri continentur, l. servis 81. §. 1. ff. de legat. 3.

Mulie-

Muliebria autem vestimenta dicuntur, quæ Matrisfamilias causa 7
sunt comparata, uti Jctus describit in *d.l.23.* vel quæ ad vestiendas fœ- 8
minas recepta; nam & vestes virginales hic continebuntur & puellares,
quod agnoscit Ulpianus in *d.l.25. §.9. ff. de aur. & arg. legat.* quod mulie-
bri veste legata etiam infantilis & virginum & puellarum vestis conti-
neatur; mulieres enim omnes dicuntur, quæ sexus fœminini sunt *d.l.25.*
§.9. d.l.81. §.1. ff. de legat.3. l.13. pr. de V.S. Imò nec vestitum meretricium 9
à muliebri separandum puto. Romanis quidem ut & aliis gentibus or- 10
dinariè meretricibus singularis vestitus assignatus fuit, ex quo ab aliis
honestis fœminis discernerentur. Qua de re in S. Scriptura locus est
Gen.38.v.12. seqq. ubi Thamar deposito vestitu viduali, aliisque vestibus
induta, pro meretrice à Juda fuit reputata ex habitu & hinc imprægnata.
Et testatur Tertullianus *lib. de Cultu.* Romanis LL. impudicas mulieres à 11
matronis cultu distinctas fuisse; quod satis apparet ex *l.15. §. si quis*
virgines. 15. ff. de Injur. Et hinc alibi conqueritur, inter matronas & pro-
stibula nullam amplius esse distinctionem habitu. Plura de vestibus
meretriciis videantur apud Dionys. Gothofred. *ad d. l.15. §.15.* Hodie 12
tamen, cum meretriciam vitam profiteri in genere prohibitum per Re-
form. Polit. Tit. Von leichtfertiger Beywohnung. multo minus spe-
ciales ipsis indultæ vestes, ut hinc à vestimentis muliebribus specialiter di-
stinguendæ non sint; quamquam sitalis persona deflorata seu turpiter
vivens sit, vestes elegantiores ipsi interdican- tur, vilioribus enim seu
communibus fœminarum vestibus contenta esse debet, vid. Reform. Po-
lit. de anno 1548. Tit. von gemeinen und unehrlichen Weibern. Idem de 13
veste ancillari dicendum, cujus mentio fit in eadem *l.15. §.15.* nam & hæc
ad vestem muliebre referenda.

Communia vestimenta erant, quibus utrique sexui uti permissum, 14
seu quibus promiscue utitur mulier cum viro, *l. Vestis. 23. §.2. vers. communia*
ff. de aur. & arg. leg. Exemplum ibi in pallio subjicit Jctus & in penula: 15
Hodie vix quicquam commune habent mulieres cum viris, si tibialia &
calceos exceperis, quamquam & calcei sæpius diversi à virorum sint. Ali-
bi tamen alia adhuc ex maritali vestitu adhibent, quæ moribus locorum
relinquenda.

Secundo loco Dignitatem pono, unde vestium diversitas oriatur. Nec 16
enim justum est, ut homines plebei eodem vestitu cum Nobilibus utan-
tur, sed dignitatis ubivis habenda ratio. Quo enim quisq; dignior, eo pre-
tiosiori vestimento uti debebit. Dignitas verò generalissimè in Eccle-

- 17 *fiasticam & Civilem seu Secularem distinguitur: Ecclesiastica dignitate*
 18 *pollentes specialibus utuntur vestibus, ex quibus cognosci mox possint,*
 19 *illos ex ordine Clericali esse. Debent enim Clerici per decentiam vesti-*
tus, morum intrinsecam honestatem ostendere, Clement. 2. de Vit. & ho-
nestat. Clericor. In quibusdam tamen nimis rigidi fuere Canones,
quando Monachis in genere interdixere, ne lineis camisiis sive indusio
uterentur, c. cum ad Monasterium 6. X. de stat. Monach. Petr. Gregor. Tho-
losan. lib. 15. Synt. Jur. Univers. c. 15. n. 1. Imò nec comam nec barbam ipsis
alere licet, unde & per tonsuram ordinibus sacris initiantur, Tholosan.
lib. 16. c. 1. num. 7. & seqq. Paul. Layman. Theolog. Moral. lib. 5. tr. 9. cap. 12.
 20 *Nostri Clerici & Ecclesiarum Pastores, quamvis legibus ad specialia ve-*
 21 *stimentorum genera non adstringantur, attamen necessum est, ut decenti*
vestitu utantur, Dn. Ziegler. ad Lancellot. Inst. lib. 1. tit. 12. §. 10. Ubi autem
certus Pastorum Ecclesiæ vestitus receptus, non debent cæteri successo-
res in officio eum facile mutare. Commodius enim, & ordini sacerdo-
 22 *tali honestius est, ex vestitu distingui, quam vestitu cum aliis communi*
uti, ac ita plebejorum forti misceri. Maximè vero & hic mores Regio-
num attendendi; Nam & Clericis pretiosis vestibus uti licet, secundum
Regionis & Provinciæ consuetudinem, ut conforment se moribus eo-
rum inter quos vivunt, & ne vilescat Clericalis dignitas, arg. c. Epi-
scopi 3. Dist. 80. Gloss. in summa caus. 21. Q. 4. Petr. Rebuff. ad Constit. Regn.
 23 *Gall. tract. de consuet. us. & styl. in præfat. n. 93. Pertinet huc etiam Ordi-*
natio Imperii & Recess. Augustan. de Anno 1500. Rubric. Von Ubers-
flüssigkeit der Kleider §. penult. ubi præcipitur, Daß alle Bischöffe ihre
Geistlichen dahin halten und weisen sollen / daß sie sich mit Kleidungen
 24 *ehrbärllich und geistlich / wie ihrem Stande wohl anstehet / kleiden und*
halten und unziemliche Köstlichkeit abstellen. Cæterum vestitus Clerica-
les percurrere, mei non est instituti, cum id prolixum foret, singularia
Pontificis ornamenta, Cardinalium insuper ut & Archiepiscoporum,
Episcoporum, Abbatum, Prælatorum demum & Canonicorum vesti-
menta hic enarrare. Hinc mihi in genere illa tetigisse suffecerit, cum
nec aliter nisi in genere in sensu juridico considerari possint.
 25 *Civilem dignitatem quod concernit, hæc plurimos admittit gra-*
dus, hinc magnam vestium diversitatem induxit. Alia enim veste Im-
perator utitur, alia Principes, Comites, Barones, Nobiles, Doctores,
 26 *Cives cæterique; unicuique enim vestes proprio ordini ac dignitati con-*
venientes gerere convenit. l. 15. §. 2. ff. de Usufruct. Mores quidem hodierni
 omnium

omnium vestium diversitatem & sic ipsas dignitates quasi confundunt, adeo ut non constet, quis sit Nobilis, quis ignobilis, de quo ipse Imperator in Reform. Polit. de anno 1577. Tit. 9. conqueritur: Daß die Köstlichkeit der Kleidunge durchaus also unmäßig gebrauchet / daß unter den Fürsten und Graffen / Graffen und Edelman / Edelman und Bürger / Bürger und Bauersmann kein Unterscheid kan erkant werden. Verum tamen jus ex perversa consuetudine non metiendum, sed quid cuique de Jure competat brevissimè videndum. Imperatori nulla lex vestimenta dicta, sed liberrimo hoc casu utitur arbitrio. Sunt tamen vestimentorum genera, quæ sibi soli reservavit Imperator, & sic aliorum usibus exempta. Reservata verò vestimenta in jure apparent, ex l. Temperent. 4. C. de Vest. Holober. ubi Imp. Theodosius mandat, ut temperent universi, cujuscunque sint sexus, dignitatis, artis & professionis ab hujusmodi speciei possessione, quæ soli Principi atq; domui ejus dedicatur: nec pallia, tunicasq; domi quis sericas contexit aut faciat. Quæ tincta Conchylio, quæ nullius alterius permixtione contexta sunt, proferantur ex ædibus, tradanturque tunicae aut pallia ex omni parte textura cruore infecta conchylii. Nulla stamina subtexantur tincta conchylio, nec ejusdem infectionis arguto pectine solidanda fila decurrant: reddenda ærario holobera vestimenta virilia protinus offerantur. Ex qua lege patet, purpuræ usum omnino privatis ademptum & soli Imperatori reservatum, adeo ut privatis nullo modo Conchylii vel purpuræ colore uti liceat, nisi criminis læsæ majestatis rei fieri velint. d. l. 5. in fin. Abrogavit ergo Imp. morem pristinum, ubi vestibus purpureis & toga prætexta Senatores, qui in Magistratu erant, uti poterant. Perez. Comm. Cod. d. t. de Vestib. holob. n. 3. Nec vestitus saltem purpureus ipsis dene- gatus est, sed & omne commercium purpuræ privatis interdictum l. fin. C. d. t. adeo, ut si quis vendiderit, sciat se fortunarum suarum & capitis subiturum discrimen l. 1. C. quæ res vend. non poss. Petr. Rebuff. ad Constit. Regn. Gall. Tr. de Pann. aur. n. 4. Deinde & aurea vestis soli Imperatori compete- bat, sine magno enim sumtu haberi non potest, & est nimis splendida. Huc pertinet rubrica Cod. de Vestib. holob. & aurat. Ubi non saltem aurea vestis prohibetur, sed & vestis inaurata: Hinc nemini auratas habere aut in tunicis aut in lineis paragaudas licet. l. Nemo 2. C. d. t. Rebuff. d. l. n. 9.

Tertio prohibita quoq; erat privatis vestis holoserica, i. e. quæ tota serica, qua de re testatur Cornel. Tacit. lib. 11. Histor. imperante Tiberio Scto prohibitum fuisse, ne vestis serica viros fœdaret, & idem vestem ho-
loseri-

lofericam omnibus interdixit. Hæc ergo vestimenta, præsertim vero purpurea Imperatori, & hodie Principibus imperii Imperatoria dignitate in suis territoriis gaudentibus competeabant. Principibus enim Imperii nullibi circa liberrimam vestium usurpationem quicquam interdictum; in actibus tamen solennibus imperii ipsi Imp. præ aliis Electoribus suis competit vestitus, uti ex A. B. hinc inde apparet. Sed nihil jam singulare Principibus superesse quoad vestimenta, nemo certius quam ipsa experientia testatur. De Regno Gallia testis est Rebuff. *d. l. num. 8.* quod in illo regno permittatur omnis generis purpura de consuetudine, siue sit vera purpura siue adulterina siue fusca, ac pro insigni eam usurpant Cardinales, nec non Curiarum supremarum Præsides, Consiliarii ac Doctores regentes ac puellæ neogamæ, & hinc non punitur purpuram deferens in Regno Gallia. Aureæ & sericæ vestes jam tum Jure Romano non adeo absolute privatis erant interdictæ; auratæ enim vestes mittebantur illis, qui in ministerio Principum constituti erant. *l. 2. C. de Vest. holob.* Decet enim illos in Principis honorem ornationes incedere non sicut alii inferioris ordinis. Perez. *ad d. t. C. n. 7.* Imò aurearum & sericarum vestium usus viris saltem, non fœminis interdictus videbatur in *l. 1. C. d. t.* Ubi auratas & sericas vestes viriles privatis usibus contexere prohibet Imp. In Gynæciariis tamen suis hoc fieri permittit. Pari modo in *l. 2. de viro* saltem concepta prohibitio; plus ergo indulgebatur fœminis, quam maribus.

Quod attinet Leges Imperii vestiarias exinde apparet, quod Principibus & principali dignitate fulgentibus nulla lex dicta sit, quo vestimentorum genere uti debeant. Cæteris tamen certus vestitus vel assignatus vel interdictus. Si Comitibus & Baronibus inhibetur vestis ex auro confecta; Holoserica vero conceditur, qua de re in Reform. Pol. de anno 1577. Tit. 13. ita dispositum: *Grassen und Herren sollen keine güldene oder silberne Stücke tragen; sondern allein Sammet/ Carmesin/und ander seiden Gewandt/ doch mit Gold nicht verbrehmet/ Er wäre dann ein Ritter.* Uxoribus tamen Comitum & Baronum conceditur vestibus suis aureas argenteasve paragaudas adjungere; integra tamen vestis ipsis interdicta d. Reform. Pol. *d. l.* Nobiles quod attinet, quoad hos distinguitur, an sint Nobiles tantum, an simul equites; Illis certa sericorum vestimentorum genera interdicta Ref. Pol. *tit. 11.* Die vom Adel sollen kein Sammet oder Carmesin / noch Atlas Röcke tragen/

gen/ und ihnen zum höchsten Dammast oder dergleichen Seidenzugelassenseyn / den sie mit sechs Ellen Sammet und nicht drüber verbrennen mögen/ &c. Uxoribustamen iterum laxior potestas conceditur, daß 41
sie mögen vier seidene Röcke machen lassen/einen von Sammet/die übrigen drey von Dammast oder dergleichen seiden Röcke / ubi insuper modus & quantitas catenarum aurearum, quibus Nobiles eorumque uxores uti possint, determinatur. Nobiles vero qui Equites sunt, splendidiori vestitu utuntur, & etiam thorace aureo ipsis uti licet.

Cum Equitibus verò Doctores eodem gradu in vestium determinatione constituuntur, ut hinc Doctorum conditio, quoad vestimenta, melior sit, quam Nobilium, qui Equites non sunt, quod patet ex *Recess. de anno 1500.* Rubric: von Überflüssigkeit der Kleider/ubi disponitur: Die von Adel/so es Ritter oder Doctores sind/sollen kein Guldienstück tragen/ doch soll es ihnen zu Wambsern zu tragen unverbotten seyn. Magna enim 43
tunc temporis Doctoralis dignitas erat, & summo favore eosdem ipsi Imperatores prosequabantur, unde & in illustrium censum referebantur, si per 20. annos in Academia jura docuissent. *l. unic. C. de Profess. qui in urb.* Notabile insuper est, quod de Sigismundo Imp. referunt, postquam enim 44
ex LL. Doctoribus, quos in usum Reipublicæ majorum more fovebat, Georgium Fiscellum Equitem auratum creasset, hic verò hæsitaret, an Doctoribus in uno, an Equitibus in alio loco se adjungeret, tandem relicto ordine novus Eqves ad Equites se conferret, Imperator ipsum allocutus est: *Stultè agis, qui literis militiam præfers: nam ego milites una die mille fecerim; Doctorum mille annis unum non fecerim,* quod ex Frehero ad Petr. de Andlo lib. 2. de Imp. Rom. cap. 13. in fin. refert Dn. Jac. Andr. Crusius de *Precedent. c. 31. n. 87.* Hoc quidem negare non possum, in subsequentibus Imp. Reces- 45
sibus, præsertim verò in Reform. Pol. de Anno 1540. de Anno 1547. & de Anno 1577. non quidem reperiri hoc Epitheton, die von Adel so nicht Ritter oder Doctores seyn/ sed solos Equites excipi; inde tamen nulla consequentia, quod Doctorum jura propterea imminuta sint; Ut enim ta- 46
ceam privilegium alicui concessum non præsumi sublatum, nisi appareat de mutatione, quæ tamen in Reformationibus Polit. nullibi habetur; Abundè probari puto illibata Doctorum privilegia, per uniformia illa verba, quæ in tribus illis Reformationibus Politicis habentur, sub Tit. von Doctoren, ubi ita disponitur: Desgleichen sollen und mögen die Doctores und ihre Weiber/ auch Kleider Geschmuck

und Ketten/güldene Ringe und anders ihrem Stande und Freyheit ge-
 47 maß/tragen. Ex quo textu primum observanda particula *Deßgleichen*/
 quæ particula assimilativa innuit, idem juris esse ac in titulo proximè
 præcedente, ubi de Nobilibus & Equitibus agitur; Cum enim nulla
 48 specialis Vestium determinatio Doctoribus adjecta, utique ex proxi-
 mè præcedentibus explicatio erit petenda. Deinde confirmantur hic
 Privilegia Doctorum, quæ antiquitus obtinuerunt, per verba: *Ihrem*
Stande und Freyheit gemäß/ Jam ergo illud Privilegium ex *Recess. de*
anno 1500. repetendum erit, ubi Doctores Equitibus comparabantur,
 quod in subsequen-
 tib; nusquam mutatum, sed generaliter confir-
 matum.

49 Hic verò quæritur: An Privilegium hoc Doctorum etiam ad Do-
 ctiores Theologiæ pertineat? Ubi in antecessum præmitto, non meam
 intentionem esse evincere, an Doctores Theologiæ cæteris Doctori-
 50 bus dignitate inæquales sint; Notorium enim est, quo loco habeantur
 Theologiæ Doctores, eadem scilicet autoritate, eademque solenni-
 tate creantur publicè, eademque privilegia, quæ aliis Doctoribus com-
 petunt, iisdem conferuntur in Promotionibus; hinc dubium non est,
 quin æquali dignitate gaudeant, imò & præcedentia ipsis præ cætera-
 rum Facultatum Doctoribus ex recepta observantiâ conceditur, quod
 51 prolixè exponit Dn. Crusius *de Præcedent. c. 30. per tot.* Sed quæstio
 mea saltem est, an hoc quod de Privilegio Vestiario *Recessib. Imperii* ha-
 52 betur, Doctores Theologiæ comprehendat? Et non puto per simpli-
 cem interpretationem id exinde evinci posse. Nam certum; Illis Do-
 ctoribus Nobilium veste uti concessum, quibus eadem in publico com-
 parere tunc temporis turpe non reputabatur: Atque si Theologus illo
 tempore thorace aureo indutus, gladioque accinctus, insuperque catena
 aurea ornatus in publico visus fuisset, numne turpe hoc ipsi extitisset?
 quod tamen Doctori Juris utique licebat. Credibile itaque non est,
 illis Nobilium vestimenta concessa esse, quibus professio impedimento
 53 est, quo minus talibus utantur. Deinde non est debium, quin Theo-
 logi, si re tales sint, sub nomine der Geistlichen contineantur; Jam ve-
 rò de his specialiter dispositum, daß sie sich in Kleidung erbarlich/züch-
 tiglich/ und geistlich tragen und halten/und alle Köstlichkeit und Uppigkeit
 abstellen. *Reform. Polit. de anno 1577. Tit. 14. §.* Wir setzen/ordnen und
 wollen; quod si ergo Secularium vestitu semet abstinere debent, nul-
 la ratione

laratione veste Nobilium ipsis uti licebit. Et ne id ad Catholicæ Religio- 54
 nis Clericos saltem spectare credamus, nemo nostratum Theologorum
 erit, qui eandem honestatem in vestibus observandam ad se non pertine-
 re dixerit; Et si dixerit, obstabit ipsi generalitas Reformationis Politi-
 cæ, quæ consensu omnium Statuum, Protestantium etiam, publicata,
 nihil verò à Protestantibus contra hæc exceptum vel reservatum. Ulte- 52
 rius ratio impulsiva, ut Nobilium forti hoc passu annumerentur Do-
 ctiores, fuit, quia Impp. Consiliariis plerisque utebantur Doctoribus,
 qui Nobilibus intermixti erant; Alios enim non admittebat aula Prin-
 cipis, nisi Nobiles vel Doctores aut Licentiatos, hi enim Doctorum
 privilegiis gaudent. Sic in Ordinat. Regiment. de anno 1500. *Rubric.*
Wie zwanzig Personen in das Regiement genommen sind / in fin. ubi
dicitur: die andern sechs Personen/die von der Ritterschafft/ Doctoren
oder Licentiaten &c. Pari modo in Ordinat. Camer. p. 1. Tit. 1. dispo-
nitur, quod dimidia pars Assessorum debeat esse Equestris ordinis, di-
midia Jctorum & quidem Doctorum, in fine enim d. Tit. 1. dicitur
notanter, Einer der Rechten gelährt und gewürdiget / quod repetitur
Tit. 3. §. deßgleichen. Cum ergo hæ dignitates paterent Jctis & ho- 53
 dienum pateant, omnino splendidior vestitus ipsis concedendus, qua
 de re etiam in *Ordin. Camer. part. 1. Tit. 8.* ita disponitur: *Die Besizer*
sollen sich mit zierlicher ehrlicher Kleidung vor andern also stattlich/erbar-
lich und tapfferlich halten und erzeigen/ damit sie von männiglich in auß-
serlichen Schein dafür angesehen und geachtet werden. Non ergo de 54
 Theologis cogitatum fuit, cum privilegia Vestiaria Doctoribus indul-
 gerentur. Imò nec talibus privilegiis opus habeant; cum alia
 vita alios mores aliumque vestitum exigeret. Quod & hodie apud
 Protestantes adhuc obtinet, ubi vestibus auratis, coloribusque distin-
 ctis, gladiis insuper abstinere solent & nigris saltem utuntur. Diceres ta- 55
 men; fortè in Theologorum uxoris hoc obtinebit, quod vestibus perinde
 uti possit, ac aliorum Doctorum uxores; sed & hic Legislatoris intentio
 prima deficiet; Nam A. 1500. cum Leges Vestiariæ conderentur & Doctores
 Equitibus compararentur, de Theologorum uxoris ne cogitari qui-
 dem potuit, ob generalem matrimonii prohibitionem, quæ tunc in Cleri-
 cis obtinebat. Cum tamen postea Clericis apud nos matrimonia permissa 56
 sint per extensivam interpretationem eo deventum, ut & Doctorum The-
 ologiæ uxoris similis vestitus indulgeretur: Hodie enim Theologiæ
 Doctores ad mores seculi comptos & vestitos cum suis uxoris incede-

- re; Germanosque ea in re majorem præ Gallis, Anglis, Belgisque sibi vendicari libertatem, testatur Dn. Gerh. Feltman. *Tr. de Titul. Honor. cap. 34. n. 6.* Alias indubitati juris est, uxorem, uti quoad forum & privilegia mariti conditionem sequitur, *l. fæm. 8. ff. de Senator.* ita etiam in vestitu conditionis maritalis rationem habere debere. Vulgatum quidem est, quod Clericorum uxores ut plurimum quam maxime superbiant; Sed ego hoc meum non facio, sicuti & præcedentia citra cujusquam præjudicium occasione Recess. Imper. proponere placuit, illibatam alias Theologorum auctoritatem ac dignitatem cupiens; Nec enim ex Vestium genere permissio mox diminutio dignitatis orietur, præsertim si diversitas sit inter personas, una secularis, altera Ecclesiastica.
- 58 Post Nobiles & Doctores sequuntur Civici Ordinis homines, ac demum Rustici. Inter quos pro diversitate dignitatum ac graduum diversa vestimentorum genera constituta, quæ itidem repeti possunt ex 59 Ordin. Polit. *de anno 1548. & 1577.* Illi autem, qui Magistratus vices sustinent, ut Consules, Judices, ornatiori vestitu incedere possunt: Potissimum enim Magistratibus & Judicibus decens vestium ornatus convenit, ad tuendam suam dignitatem conciliandamque auctoritatem, quæ minuitur, si in vestibus sordeat. Aristot. *6. Polit.* Hinc populus Rom. infensus fuit Catoni, quod Prætor renunciatus jus diceret, indutus abjectis & laceris vestibus, quasi ille quotidiano & nimis obsoleto cultu Prætoram deprimeret, Perez. *ad Tit. C. de Vest. Holob. n. 12.* Id saltem dolendum, quod harum saluberrimarum constitutionum exigua hodie habeatur ratio: Quisque enim vestibus pro lubitu utitur & luxui fovendo nihil aliud a syli loco reponunt, quam hoc pecuniam sibi superesse, unde talis generis vestes exsolvi possint, ut adeo regula ipsis sit: *Ein ieder mag tragen/ was er bezahlen kan.* Sed hoc sine omni ratione, qua de re pluribus dicendum in cap. sequenti.
- 61 Tertio loco vestium diversitas oritur ex ipsa materia. Unde Vestimenta alia sunt purpurea, *l. Temperent. 4. C. de Vest. Holob.* Purpuræ autem appellatione omnis generis purpura continetur, hinc & Buccina 62 & Janthina comprehenditur *l. Si cui lana. 70. §. u. t. ff. de Legat. 3.* Buccinum autem dici inter genera concharum minorem purpuram vult Rebuff. *ad Const. Regn. Gall. Tr. de pann. aur. n. 6.* Dionys. Gothofred. *ad d. l. 70.* Aliis tamen placet purpuræ saltem filum esse Buccinum, Ludov. Coel. Rhodigin. *lect. antiq. lib. 8. c. 11. in fin.* Janthinum vero est purpura 63 viola,

viola, unde Janthinia vestis violacia dicitur, quia ex colore floris violæ fit, Plin. lib. 21. c. 6. Rebuff. d. l. num. 7. Inde purpura Janthina vel uti alia exemplaria legunt hyacintina dicitur in l. 1. C. quæ res ven. non poss. add. Lazar. Bayf. de Re Vestiaria c. 3. ubi & cætera purpureorum vestimentorum genera exponit. Porro alia vestis est aurea vel inaurata, de qua in l. 1. 64
 § 2. C. de Vest. holob. German. dicuntur Gùldenstück. Vid. Besold. The-
 saur. Pract. sub hac voc. Pari modo & argenteæ vestes dantur, quamvis
 in Jure harum vix fiat mentio, teste Rebuff. d. l. n. 14. Ulterius vestes aliæ 65
 sunt holosericæ, aliæ sericæ, per rubr. § l. 1. C. de Vest. holob. aliæ bomby- 66
 cinæ l. Vestis 23. §. 1. ff. de aur. & argent. leg. quæ an à sericis differant, tra-
 dit Lazar. Bayf. de Re Vestiaria cap. 6. Porro dantur Vestimenta lanea 67
 lineæq; ex lano & lino confecta, d. l. 23. §. 1. Quæ tamen in uno vestimen-
 to Jure Veter. Testam. misceri nefas erat; Nam Deut. 22. v. 11. prohibetur,
 ne quis induatur vestimento, quod ex lino lanaque confectum est. De-
 mum & ex pellibus confectæ vestes dantur, d. l. 23. §. 3. de quibus di-
 ctum superius.

Quarto loco ratione usus vestium differentia inducta sunt & qui 68
 dem varia. Occurrit vestis necessaria, qua quis necessario indiget ad
 corporis tuitionem & ad vitam arg. l. 234. in fin. ff. de V. S. Hæc necessitas 69
 verò, uti suos admittit gradus, ita vestis necessaria alia est simpliciter ta-
 lis; alia verò secundum quid & respective. Simpliciter necessaria est,
 quæ inservit ad turpitudinem tegendam; quorsum refero quoque usum
 vestimenti, quatenus inservit ad defensionem corporis ab externis no-
 cumentis frigore scil. & calore, quamquam in hac specie tanta necessitas
 non subit, quam in priori. Vestis necessaria secundum quid est, sine 70
 qua vivere quidem potest aliquis, sed secundum conditionem ac digni-
 tatem suam eadem necessario indiget, Anton. Monach. Tract. de Execut.
 in vestib. c. 1. n. 13. & seqq. Cum itaque certam determinationem non ha-
 beat necessaria vestis, ejusdem determinatio relinquenda est arbitrio ju-
 dicis Joan. Petr. Surd. de aliment. Tit. 4. Q. 2. in fin. Roland. à Valle lib. 1.
 Conf. 10. n. 17. Monach. d. tract. c. 1. n. 11. Et hæc necessaria vestis alias quo-
 tidiana dici solet, quia quotidianis usibus destinata. (2.) Huic oppo- 71
 nitur vestis festiva, qua quis in feriis uti solet, vid. Bartol. ad l. fin. ff. de
 aur. & arg. legat. (3.) Vestis Scenica, Tragica, Citharœdica, l. Vestis 127. 72
 ff. de V. S. Scenica veste in scena induebantur; Tragica quâ repræsen-
 tabantur Deorum Heroumque personæ, quorum vestimentorum species

varias enumerat Alciat. *Comment. ad d. l. 127.* Pari modo & Citharædis singularia erant vestimenta, quæ omnia nobis generali vocabulo appellantur Comœdianten: Kleider. (4.) Vestis alia Æstiva, alia hyberna, certis anni temporibus usum præstantes. (5.) Alia vestis est lugubris *l. 15. §. 27. ff. de Injur.* qua quis in luctu utitur; Receptum enim est, ut singulari vestium genere ob mortem cognatorum contristemur; Regulariter verò hæ vestes nigræ sunt. Quod & apud Romanos obtinuit, qui in luctu & funeribus solebant candidam vestem in atram mutare, ornamentisque auro & purpura depositis, lugubria induebant, & atro amictu utebantur. Francisc. de Amaya *Obs. Jur. lib. 1. c. 2. n. 17.* quorsum spectat locus Ovidii:

*Quæ plangore dato mæstis clamoribus urbem
Implet, & auratis mutavit vestibus atras.*

Et hæ vestes lugubres tristior habitus dicuntur in *l. ex decreto 15. C. ex quib. caus. infam. irrog.* vel simpliciter Lugubria *l. 8. ff. cod.* Erant autem hæc luctus insignia; abstinere à conviviis, ornamentis & alba veste. Paul. *lib. 1. sent. Tit. 11. §. 3.* Hodie tamen alicubi mulieres in luctu albis adhuc vestimentis utuntur, ut hinc iterum ad mores cujuscunque Regionis recurrendum; quod novum non est, cum & Hieron. Mag. *lib. 3. Miscellan. c. 14.* quem refert Amaya *d. l.* mulieres albis vestibus in luctu usas esse scribat. (6.) Alia vestis est militaris, qua quis in militiam iturus utitur, de quibus integer *Tit. in Cod. de Milit. veste.* Lucas de Penna *Comm. Cod. d. t. scil. militibus gregariis certa vestimēta in specie dabantur l. fin. in fin. C. d. t.* Honoratioribus verò & Equitibus pretium dabatur, ex quo ornatas meliorisq; materiæ vestes sibi comparabant; item ephippis & frenis decen-
tibus equos suos instruebant, baltheo ornabant &c. vid. Perez. *Comm. Cod. ad d. l. num. 6.* (7.) Ratione usus ab aliis quoque separabantur vestimenta familiaria, quæ vel ad usum totius familiæ pertinebant, vel ad familiam vestiendam parata erant. *l. 23. §. 2. in fin. ff. de aur. & arg. leg. quæ omnia brevibus saltem tangere licuit, ne in talibus terminis plus justo nos detineamus.*

CAPUT III.

De Legibus Vestiariis.

S U M M A R I A.

P ro dignitate ac statu cuique Vestimenta assignanda n. 1.	Præsertim in Germanis n. 22.
Divisio Capitis n. 2.	Vestitus peregrinus peregrina incommoda inducit in subditos n. 23.
De necessitate LL. Vestiariarum ob augmentum luxum n. 3.	Germania quoad victum & amictum sibi ipsi sufficit n. 24.
Vestimenta peccatorum memorialia sunt. n. 4.	Luxus Vestium exoticarum parit affectionem erga exterarum nationes n. 25. seq.
Nemo in vestitu gloriari debebat numer. 5.	Illustratur exemplo Ulrici Ducis Württembergici n. 27.
Vestimenta ad peccandum incitantia n. 6.	It. Caroli M. jam olim desiderium exotici Vestitus in Germanis improbant n. 28.
Causa hujus luxus vestiarum n. 7.	Exoticae Vestes DEO displicent n. 29.
Fœmina in superbia Vestium quare viro superet? n. 8.	Ex luxu Vestium innumera oriuntur delicta n. 30.
Quid sub Vestium luxu intendat Diabolus? n. 9.	Mercatores Vestitu splendido ad incitiam rediguntur n. 31.
Vestes mortalitatis memoriale esse debent. n. 10.	Adducitur Consuetudo Corinthiorum n. 32. seq.
Vestimenta serica quid homini cogitandum offerant? n. 11.	De personis quibus LL. Vestiarias condere licet n. 34.
Rationes Civiles, quare LL. Vestiaria promulganda n. 13.	Imperator eas condere potest, ut & ceteri Principes Statusque Imperii n. 35.
Luxus Vestium confundit dignitates in Republ. n. 14. seq.	Quod jus his ipsis in Recess. Imperii expresse reservatum n. 36.
Non eadem vestis omnibus convenit n. 16. seq.	Exempla LL. Vestiariarum. n. 37.
Ex luxu Vestium paupertas, numer. 19. seq.	An Civitas municipalis LL. Vestiarias condere possit? n. 38.
Notatur desiderium Vestitus exotici n. 21.	

Quod

*Quod affirmatur, si habent potestatem
statuta condendi n. 39. seq.*

*Statutis Vestiariis non derogatur Ju-
ri Communi n. 41.*

*Leges Vestiariae obligant illos, qui Ju-
risdictioni Statuentium subsunt nu-
mer. 42.*

*An Doctor Juris in Civitate habitans
obligetur LL. Vestiariis? n. 43.*

Quod negativè deciditur n. 45.

Rationes adduntur n. 46.

*Doctor ob domicilium quibus statutis
teneatur? n. 47.*

*Adducitur hac de re præjudicium nu-
mer. 48.*

*Proponitur dubium ex Recess. Imper. n.
49.*

Ad quod respondetur. n. 50.

*Forma LL. Vestiariarum ad dignita-
tem applicanda n. 51.*

*An rectè hoc olim intenderit Alexan-
der Imper. n. 52. seq.*

*LL. Vestiarias laturus vestibus consti-
tuere certum pretium potest n. 54.*

Uti & specialem formam n. 55.

*Quod declaratur exemplo Regis An-
glie & Daniae n. 56.*

*Vestes antiquatae non semper Civibus
obtrudenda n. 57.*

*An in LL. Vestiariis uxoribus magis
indulgendum? n. 58. seq.*

*Luxus mulieres ad libidinem excitat
n. 60. seq.*

*Hinc earum luxus LL. constringendus
n. 62.*

*Uxores in Vestibus maritorum ratio-
nem habere debent n. 63.*

*An foeminis denudata ubera gerere per-
missum? remissivè n. 64.*

*LL. Vestiariae pœnali sanctione muni-
enda n. 65.*

*A sententiis his non admittenda appel-
lation n. 66.*

*Circa executionem Vestiariarum Le-
gum ut plurimum peccatur negli-
gentia Magistratum n. 67. seq.*

*Luxum Vestium impedire potest Magi-
stratus impositione vectigalis vel ac-
cise n. 69.*

Cujus rei ratio offertur n. 70.

*Luxus sepulchralis in vestiendis defun-
ctis cobibendus. n. 71.*

*Notatur quorundam parentum cœcus
amor in liberos defunctos n. 72.*

*Qualis Vestitus mortuis in Jure Roma-
no concessus n. 73. seq.*

VEstes diversi generis esse dixi in præcedente Capite: Cum verò non omnes eadem deceat vestis, sed pro cujusque officio ac dignitate digniore vestimento quisque uti debeat, quos verò infimo loco constituit fortuna, viliori vestimento contentos esse justum sit; hi diversi autem vestium gradus certis legibus præcipiendi, civibusque injungendi; opere pretium putavi, hoc capite de Legibus Vestiariis, Germanis die
Kleis

Kleider-Ordnung / quædam proponere. Rem verò integram ad tria 2
 hæc membra revocabo, primo necessitatem Legum Vestiariarum ; Se-
 cundò personas, à quibus & inter quas Leges Vestiariæ ferri possint :
 Tertiò formam ac modum ferendi auctoritatemque harum Legum con-
 servandi propositurus. Primum quod attinet certum est delictis cre- 3
 scentibus & pœnas exasperari debere, *l. capitalium 28 §. 3. ff. de pœn.* Illa quoque
 quæ de novo emergunt, novo auxilio indigere, *c. infinuante 25. X. de offic.*
aelegat. c. ult. X. de Rest. in integr. l. 11. §. 8. de Interrog. in jur. fac. & ibi Go-
th-fred. Hinc ex novitatibus multitudo Legum suborta, *Nov. 84 pr.*
 Cum itaque vestes primitus receptæ ad velandam turpitudinem, quam 4
 sibi infeliciter conciliarant Protoplasti, nil aliud, nisi peccatorum indi-
 cia erunt ; adeo nemini gloriam in vestimentis quærere competet, quip- 5
 pe cum propriam turpitudinem ea ratione magis magisque coram DEO
 prodat ; Unde non malè D. Thomas suo loco dicit : *Qui gloriatur de*
veste, similis est glorianti de cauteriis, quia per peccatum Ada usus vestium in-
ductus est : cauteria pellendis morbis, vestis pudori tegendo : Ignorabat hanc
innocentia, docuit peccatum : Nam & nuditatem illa nesciebat & vestem illi
tegende repertam ; Addatur Caspar Klock. *de Arario lib. 2. c. 94. numer. 8.*
 Verum uti vestimenta peccatorum debebant esse obstacula, dum primo- 6
 rum parentum lapsus in memoriam revocare debebant ; ita hodiè fa-
 cta sunt ad peccandum incitamenta. Adeo enim excrevit vestium 7
 luxus, ut an ullum delictum magis excreverit unquam, meritò dubi-
 tem. Causa tanti luxus quæ alia, quam quæ causa tanti Protoplasto-
 rum lapsus. Diabolus hæc erat, insigni mendacio ad comestionem de
 arbore vetita Evam deducens. Cum verò adeo infeliciter cessisset hu-
 mano generi pomum illud, & se deceptos à Satana viderent mortales ;
 alia ratione imponere illis allaborat, præsertim ad vestium luxum homi-
 nes deducendo. Gloriam in vestimentis ut quærant, & superbiam ani-
 mi vestibus demonstrent, omni nisu eos instigat ; ut ita, quam ex lapsu
 ignominiam hanc ex luxu vestium dignitatem ipsis conciliare velit. Imò
 fœminam, quam primum ad peccandum induxerat, hanc primo quoque lo-
 co in superbia vestium collocatâ cupit. Ut sic quæ primas in lapsu, primas
 quoque in luxu, se instigante, obtineat partes : Evam in lapsu sequeba-
 tur Adam ; Idem in vestium luxu obtinet ; Plerique enim delicatis ve- 8
 stibus maritalis splendoris obliti, in fœminarum sortem transeunt, & ita
 nec sexus sexui in luxu cedit. Sed summo, imò æterno mortalium da-
 mno. Superbia Diabolum de cœlo dejecit, ergo ut homines nunquam 9

- in cœlum veniant, superbia animis ipsorum instillata, efficere studet. Vestes nuditati per lapsum revelatæ iterum tegendæ adhibendas voluit Deus: Satanas verò, ut luxu vestium quotidie primævi lapsus coram Deo memoriam refricarent mortales, tacitè cupit. Cavendum ergo humano generi erat à blandis his Satanæ retibus ac persuasionibus, æternum
- 10** animæ periculum habentibus annexum. Imo potius unusquisque mortalium, quoties vestibus induitur, mortalitatis memor, ab omni vero
- 11** fastu veste monitore alienus esse debebat. Inter præcipua ornamenta vestimentum sericum reputatur, cuius si originem inspicias, nil superest, nisi quod hominem & primævi lapsus & connatæ fragilitatis reum pronunciet. Digna relatu verba sunt, quæ Michael Bayer. *Orat. de Bombyce*, hac de re habet, quando Bombycis nomine ita loquitur: *Hoc scio, nos mori foliis vesci, ex quibus nihil superbiæ ad nos derivatur; Verum homo nostris telis ex arboreis foliis enutritis utens, non immemor pristinae nuditatis suæ in Paradiso, quam ficuum foliis tum tegere voluit, nunc se remedium isti malo invenisse gratulatur, ut foliis mori pro ficuum uti possit, ne nudus demum compareat, aut pelle ovilla vestiendus sit, ut olim. Non meum est, ipsi inculcare, quod mori foliis in vermium alveo alteratis utatur, ut vindicet suam nuditatem, & irrideat simplicitatem primorum ipsius parentum, aut quod vermium exuviis vivus se tegat, quia mortuus vermium esca futurus sit: quia ipse homo in hoc discretionem non minima utitur, ut cogitet, & qualis fuerit, nempe nudus, cum in mundum venerit, & qualis futurus sit post mortem, nempe putridus seu putrefactus.*
- 12** Cùm verò homines hanc Theologicam rationem & hæc vestium principia proprio motu parum attendant, Magistratus hic officio suo deesse non debet, sed Legibus vestiariis curabit, ut intra terminos honestatis civium quisque se contineat, & à luxu vestium abstineat.
- 13** Sed præter hanc Theologicam & civilis ratio adest, quæ summam
- 14** necessitatem Legum Vestiariarum in Republ. comprobat. Nam (1.) luxus ille vestium confundit dignitates in Republ. Ordo enim parentum & Imperantium, quo constat Respubl. exteriorem quoque notam requirit, ut mox, quo ordine quisque constitutus, appareat. Hinc decentior vestitus magistratui assignandus, quam plebejis Perez. *Comment. Cod. de Vestib. Holob. n. 12.* magis ornari debent aulici & qui sunt in ministerio Principis, quam alii. *l. Nemo. 2. C. de Vest. Holober.* de quo in cap. præcedenti dictum.
- 15** Sed ubi promiscuè vestibus uti licet, quis Princeps, quis Comes, quis Nobilis, quis Doctor, quis Civis, quis rusticus dignosci amplius non potest, quod & taxatum in Reform. Polit. de Anno 1577. tit. 9. Putant

Putant enim pessimi homines, vestes pretiosas sibi cum cæteris in Repub. perinde communes esse debere, uti communem habent materiam primam & elementa: ita nempe latè grassatur diabolica superbia Adam. *Rass. de Nobil. & Mercat. lib. 2. cap. 2. p. 134.* eumq; citans Joh. Marquard. *de Mercat. lib. 4. c. 9. n. 10.* Potius quilibet hic dignitatis suæ & officii 16 memor esse debebat. Quamvis enim Deus ipse vestimenta non distinxerit primitus, singularia tamen vestimentorum genera ex post facto primoribus populi, Sacerdotibusque assignata fuisse S. Scriptura testatur. Et de vestibus Aaronis ipse Deus formam ac modum solenniter determinaverat, uti prolixè legi potest *Exod. 28. v. 2. & seqq.* Cum ergo semel vestimentorum gradus in Republ. recepti & pro diversitate dignitatum distincti, omninò abstinere debebant inferiores illis, quæ Superioribus saltem relictæ erant; Magnos enim magna decent, & potentioribus pares esse non debemus nec possumus. *l. 4. ff. de recept. arbitr. Petr. Rebuff. ad Constit. Regn. Gallie Tr. de Pann. aur. & argent. pr. num. 20.* Necesario itaque legibus vestiariis coercendi sunt cives, ut quisque conditionis suæ memor vivat, & optandum, ut ad effectum deduxisset Alexand. Severus Imp. de quo referunt, quod omnibus officiis genus vestium proprium dare voluerit, ita ut omnes dignitates à vestitu discernerentur Pet. Georg. Tholos. *Synt. lib. 9. c. 19. n. 17.* quamquam in Recess. Imper. id fere factum sit.

(2.) Ex luxu vestium paupertas in rempubl. inducitur; quem 19 enim semel vestium vanitas invasit, non amplius propriæ substantiæ rationem habet, sed sæpius ultra patrimonii vires impensas vestiarias facit: Paucissimi enim secum habitant, ut norint, quam restet curta supellex, imò quod olim de eruditione sua adserebat Philosophus: Omnia mea mecum porto: Illud hodie verum est in luxu vestium, ubi fœmellæ nostræ imò & masculi sæpius omne patrimonium cum vestibus induunt & omnia bona levi opera secum portant. vid. Klock. *de Ærar. lib. 2. c. 94. n. 6.* Adscribam hac de re iudicium B. Dn. Martini Schoock. *de vestib. & lux. circaeas Exerc. 25. §. 6. p. 385.* ubi seqq. verbis ita optimè disserit: *Dum ancille ipse, curti sui census ignaræ, filias familias emulari student, atque hæc patrimonium instar Biantis secum portant, parentes comedunt, obstrictis eorum nominibus non modo mercatoribus pannariis, verum sartoribus quoque & Comptricibus, à quibus quotidie secundum omnigenos modulos deformantur, cum se ornari quam cultissime existimant. At si hac ratione privatum parvum redatur, quomodo commune magnum esse poterit?* Cum verò Reipubl. in-

terfit, divites habere cives & ne quis re sua malè utatur, §. *fin. rft. de his qui sui vel alien. jur. sunt.* Rebuff. *de tract. numer. 22.* Legibus cavendum
 21 erit, ne nimium quisque in vestimenta impendat. Imò quod maximum est, cum luxus vestium, non illis, quæ domi confecta, contentus sit, sed insuper exotica desideret; Exotica enim ipsi sunt, quæ in Patria sunt; Grati verò existunt, quæ aliunde petuntur; inde fit, quod magnæ pecuniæ quantitas singulis annis ad cæteras Provincias mittatur, nullo reciproco commodo inde Rempubl. redundante. Testis hujus rei est integra Germania, quæ quantam pecuniam vestimentorum gratia mittat in Galliam, dici vix potest; pessima enim hæc opinio invaluit hoc seculum minus Germanum, ut omne quicquid Germanum est fastidiant, nihilque nisi Gallicum vultu vestituque præ se ferant, quæ de re exstat egregium Epigramma celeberrimi illius Angliæ Cancellarii Thom. Mori, quod refert Thom. Lans. in *Consul. de Princip. inter Princip. Europ.* in Relatione præmissa, ubi inter alia Gallicantem Anglum ita describit: *Toga superbit ambulans in Gallica, amatq; multum Gallicas lacernulas; Zona, locello atq; ense gaudet Gallico; Et calceis & subligari Gallico: toto denique apparatu Gallico.* Querelæ hac de re plurimorum exstant, & optandum serio ut tandem postlimino Germana omnia Germanis restituantur, scilicet FIDES, VESTIS, ANIMUS. Sed forte cum vestitu & fidem priscam & animi fortitudinem commutavimus. Imo & exteriora simul bona opes & divitias perdidimus. Non piget hic adducere querelam Germani Vigilis, quam in Classico suo nuper edito sequentibus exprimit: *Eheu nos miseros! Ad incitas fere res nostras redegit superba vanitas, fere splendide miseri, nuda tergora monstramus Gallicis nos merito deridentibus. Ludibrio sumus externis omnibus, & tamen antiquitatis istis novitatum modulis, renovatisque istis modulorum antiquitatibus, quibus nos versuta divexat spoliataq; Gallia, morionum instar magis magisq; delectamur, nobisque miro modo placemus stupidi. O caram stoliditatem! O stolidam caritatem! O versipelles rebusq; suis Germanice studentes Gallos! O incautos & res suas Gallice dilapidantes Germanos!* Optimum ergo factum est, si Principes Germani Legibus publicis vanitatem hanc
 24 coërceant, & exotica vestimentorum genera omnino interdiciant: Non enim adeo egena est Germania, ut suis de victu & amictu prospicere nequeat; potius his rebus abundat, ut hic piaculum esse deberet, utilia domi spernere, futilia aliunde magno sumptu petere, & ita Rempubl. nummis emungere.

(3.) Cum

(3) Cum luxu vestium praesertim exoticarum simul inducitur in 25
 Cives affectio erga exterarum nationes; Hinc proprii regiminis quadante-
 nus pertæsi fiunt & inde vestes petunt illorum, quorum Regi ac gregi
 associari haud obscure desiderant; Non enim potero mente averfari il-
 lum, quem veste imitor; Nam nemo inimici vestitu utitur facile, potius
 spernit omnia, quæ in hoc observat. Si verò jam in exteram nationem
 animo propendeant cives, quæ Principi in Civibus suis securitas? Si 26
 bellum aliquod exortum fuerit cum tali Natione, tunc, cujus vestitum
 & mores hætenus subditi affectarunt, ejus jugo haud difficulter sub-
 mittent colla. Egregium exemplum est in Ulrico Duce Würtenbergi- 27
 co, qui cum sub Carolo V. Imperat. Hispani in Germaniam frequenter
 commearent, atque, ut novitatis stultus admirator est populus, vestitum
 illorum plurimi imitarentur, suis domesticis curtas tunicas severe inter-
 dixit; Et cum quidam pallium subductius solito fieri curasset, re prius à
 sartore explorata, centonem versicolore affui & vestis defectum hac
 ratione sarciri jussit, ea lege; ut nisi hac veste sibi semper appareret, Prin-
 cipis indignationem incurreret, illud sæpe repetens: *Peregrini vestes,*
peregrinos mores, peregrini mores, peregrinos hospites Germaniæ inducunt;
 in quo nec falsus vates fuit Casp. Klock. *de Ærar. lib. 2. c. 94. numer. 33.*
 Sequi enim vestium mutationem solet insignis Reipubl. mutatio, Georg.
 Schönborn. *lib. 3. Pol. c. 17. in med.* Comprobabo id adhuc exemplo 28
 Caroli M. de quo ex Aventino *lib. 4.* hæc refert Besold. *Tr. de Ærar. c. 2. n. 4.*
n. 4. p. 27. Fremder Nation und anderer Manier Kleidungen/ wiewol
 köñlich/ achtet Er (Carolus M.) nicht/ sondern verachtets ganz. Die
 Teutschen Francken/ nach dem sie gemeiniglich unter den Wahlen und
 Frankosen zu kriegen pflegten/ nahmen sie zu hand derselbigen kurze
 Mäntel und Röcklein an. Da solches sahe Kaiser Carl/ war er zornig
 und schrie: O ihr Teutschen und freye Francken/ wie seyd ihr also un-
 besonnen und unbeständig/ daß ihr derer Kleidung/ die ihr überwunden
 und besritten habt/ der ihr Herrn seyd/ annehmet: Ist nicht ein gut Zei-
 chen/ bedeutet nichts guts/ ihr nehmet ihnen ihre Kleidungen/ so werden
 sie euch euer Herr nehmen/ was sollen diese Welsche Flecken und Ha-
 dern/ seynd weder für Hitze noch für Kälte gut/ für Regen noch für Wind/
 ließ demnach ein Land- Gebot ausgehen/ daß man solche Frankösische
 Kleider in Teutschland weder kauffen noch verkauffen solt. Optima hæc 29
 exempla merito ubivis ad usum deducenda. Pacatior ita Respubl. erit &
 in bello à suis securior erit Princeps, quos aliud imperium non anhelare

novit. Certè ipse DEUS exoticis vestibus utentibus pœnam minatur, *Zephan. i. v. 8. add. Perez. Comm. Cod. tit. de Vestib. Holob. n. 10.*

- 39 (4.) Ex luxu Vestium alia innumera delicta oriuntur; Et hinc si laxentur frena, ad delinquendum multis modis invitantur cives. Cum enim patrimonium luxui sæpius non sufficiat, quæstui haberi Respubl. incipit, munera, contra juramentum quod præstitum, accipiuntur, peculatu maculantur manus & conscientia; factiones in Republ. aluntur, novorum negotiorum delationes excogitantur; in summa ea fiunt, quæ arguere solent Rempubl. corruptissimam Dn. Mart. Schook. *de Exerc. 25.* Alius alteri furto auferre cupit, ut habeat saltem luxus vestiarii subsidia
- 31 conf. Rebuff. *de pann. aur. n. 21.* Hinc talis luxus sæpius Mercatores coinducit, ut bonis cedere vel bancum rumpere necessum habeant. Imò vestitu splendido sæpius ad decipiendum utuntur mercatores. Ut enim eo melius nequitiam & fraudes obtegant, in negotio contrahendo annullis, auro & gemmis pretiose confectis, opiparis & splendidis vestimentis ordini suo non convenientibus induti incedunt, ut ita ex vestitu fidem sibi concilient Joh. Marquard. *de jure Mercat. lib. 4. c. 9 num. 11.*
- 32 Apud Corinthios talis splendida vita justam suspitioni ansam dabat, ut inquisitio contra eum instituenda, unde facultates ipsi supperent; quod si appareret ipsum facultatibus destitu & tamen à luxu resilire nollet, carnicit tradebatur, non enim sine furto præsumebatur vixisse, sed potius nocturno tempore spoliare furarivè; vel cum quopiam habere partem, falsa testari, in foro falsò accusare, vid. Petr. Greg. Tholosan. *lib. 9. Synt. c. 19. num. 13.* His ergò malis per leges Vestiarias & sumptuarias obex ponitur & innumeris peccatis ansa præscinditur. Unde manifesto apparet maximam necessitatem esse pro Legibus Vestiariis in Republ. promulgandis, ut tandem formidine pœnæ luxum deponant illi, qui virtutis amore eo deduci nequeunt.
- 34 Alterum quod hoc capite tractandum; sunt Personæ quibus competat facultas Leges vestiarias condendi; Et inter quales personas hoc obtineat. Prius quod attinet de Imperatore parum sollicitus ero, cujus jam exstant egregiæ Leges Vestiariæ in Recess. Imper. contentæ de anno
- 35 1500. 1530. 1548. 1577. Nec detinebo memet circa Principes ac Status Imperii, nam & his vi superioritatis territorialis leges Vestiarias in suo territorio pro lubitu condendi facultas competit; versantur enim in
- 36 suis provinciis libere ac Imperatoris vices ipso facto obtinent. Nec hoc jus præsertim quoad leges Vestiarias ipsis per Recessus Imp. ademtum

tum, sed potius reservatum per Reform. Polit. de anno 1577. tit. 14. §. Dies
 weil auch/ubi ita disponitur: Obdenn ein ieder Chur-Fürst/Fürst oder
 Stand in seinen Gebieten und Obrigkeiten / der Kleidung eine Ord-
 nung die schäffer und mehr denn diese eingezogen/ seiner Landschafft zu
 gute auffrichten wolte/ oder auffgerichtet hätte/das soll demselben Chur-
 Fürsten/Fürsten oder Stand auch zugelassen und durch diese unsere Ord- 37
 nunge und Sakung unbenommen seyn. Exempla variarum Legum
 Vestiariarum recenferi jam possent, quæ in diversis Principum territoriis,
 Civitatibusq; Imperii publicatæ, sed brevitatis gratia lectorem remitto
 ad Klock, de Ærar. lib. 2. c. 94. num. 35. Bornit. de Ærar. lib. 4. cap. 6. De
 exterorum Regum Legibus vestiariis, vid. Rebuff. d. l. Perez. ad Tit. C.
 de Vest. Holober. num. 8. Zypæus in Notit. Jur. Belgic. lib. 9. rubr. ad L. Ju-
 liam de adult. n. 1. & seqq.

Quæritur verò de aliis civitatibus mediatè Imperio subjectis ac 38
 municipalibus, an his ordinationes vestiarias condere liceat? Et puto
 quæcunque Civitas habet facultatem statuta condendi, illa quoque Or-
 dinationes vestiarias conficere potest; Hæ enim statuti species sunt: Ex 39
 qua ratione non ita pridem in Patria mea Hildesie Ordinatio Vestiaria
 laudabili intentione condita; cujus rei & in aliis civitatibus similia ex-
 tant exempla: Quænam verò sint illæ Civitates, quibus potestas statuen-
 di concessa, vid. apud Dav. Mev. Comm. ad Jus Lubec. Proæm. quest. 2. num.
 24. & seqq. Puto autem, ut generalia illa ex materia Statutorum o- 40
 mittam, omni civitati, quæ Jurisdictionem sive merum mixtumque
 Imperium habet, Statuta Vestiaria condere permissum esse; quia tale
 Statutum tangit saltem Jurisdictionem & administrationem rerum Ci-
 vitatis, quæ administratio Magistratibus Civitatum commissa & hinc
 facultas desuper statuendi ipsis tacitè concessa Dn. Struv. Syntagm. Exer-
 cit. 2. §. 42. Dn. Mevius d. qv. 2. num. 55. arg. l. fin. ff. de Decr. ab Ordin. faciend.
 Non enim his statutis derogatur Jure Communi, sed præter Jus commu- 41
 ne saltem in utilitatem Civitatis novum quid inducitur Magn. Dn. Brun-
 nem. Repet. Wesemb. tit. de LL. quest. 6. Majoris tamen autoritatis gratia
 Superioris approbatio aut confirmatio peti solet.

Ex his verò mox sequitur, inter quas personas statutum Vestiari- 42
 um condi possit? Scilicet inter illas, quæ Jurisdictioni statuentium sub-
 sunt: Uti enim ultra territorium Jus dicenti impune non paretur. l. fin. ff.
 de Jurisdic. ita simili modo in Personam Jurisdictioni non subjectam,
 nullum Statutum vestiarium locum habere posse certum: Coercitione
 enim

enim aliqua hic opus est *arg. l. fin. ff. de Offic. ejus cui mand. Juris d.* Coerce-
 ri vero non potest is, qui Jurisdictioni non subest. Unde constat, si in
 Civitate aliqua diversæ Jurisdictiones sint, statutum Vestiarium illos tan-
 tum tangere, qui sub Jurisdictione Statuentis sunt; Ceteri verò libere
 43 vestitu suo uti possunt. Quid si ergo Doctor Juris in Civitate aliqua
 domicilium constituisset, numne is obligabitur Lege Vestitaria ab illa
 Civitate lata; vel nonne poterit Civitas illa Doctori privilegium Vestia-
 44 rium, quod ex Recessibus Imperii habet, adimere? Ita videtur, quia
 Doctor domicilium in Civitate tali constituens, submississe se statutis &
 statuendis illius Civitatis videtur, ut hinc si Romæ esse velit, etiam Ro-
 mano more vivere debeat. Hinc in specie Doctores statutis obligari
 45 statuit Sebast. Medices *Tr. de Legib. & Statut. p. 4 Q. 8. n. 1.* Sed non pu-
 to hanc sententiam veram esse; quamvis enim Doctor certo respectu do-
 micilium in Civitate aliqua constituat, inde tamen incapax suorum
 46 privilegiorum non efficitur. Nemo enim Privilegio suo renunciassè
 præsumitur, nisi hoc probetur: Nec Doctorum privilegia saltem ad A-
 cademias restricta, sed in universo Imperio ac in quacunque ejus Civi-
 tate obtinent. Ergo ob domicilium subjicit quidem se Doctor oneribus
 Civitatis, quæ ædibus inhærent vel ratione ædium præstandis; non ta-
 47 men personalia sua privilegia exuisse videtur. Hinc dicerem: Doctor,
 qui alicubi domicilium constituit, tenetur Statutis realibus; præsertim
 illis, ubi persona Doctoris per Leges Imperii Civium forti exempta & spe-
 ciali prærogativa ornata; quæ prærogativa à Civitate auferri nequit,
 nisi Doctores speciali consensu ad tale statutum semet obligaverint.
 48 Hinc cum aliquando Civitas Hamburgensis sub prætextu Statuti sui ve-
 stiarii, adversus privilegiatam Vestes gestandi securitatem devestiando,
 mulctando & pignora capiendo processerat, pro uxore Doctoris in Ca-
 mera pro uxore Doctoris in Camera pronunciatum fuisse testatur Lim-
 næus *de Jure Publ. lib. 8, cap. 8. num. 170.* Nolden. *de Stat. Nobil. cap. 5. §. 38.*
 Joh. Jac. Draco *Tr. de Orig. & Jur. Patricior. lib. 3. cap. 4. num. 52.* in causa
 49 Doctoris Sebastiani Roders Wittimen contra Stadt Hamburg. Nec
 obstat, quod tamen in Reform. Polit. de anno 77. Tit. 14. §. Diweil
 auch permissum sit, Leges vestiarias Imperii in suis districtibus diminue-
 re; Quod si ergo in Mercatoribus vestes in Legibus Imperii permissas
 diminui licet; quidni & in Doctoribus, cum utrisque ex Legibus
 50 Imper. æquale Jus competat. Sed Respondeo, mercatoribus certa vesti-
 menta Legibus Imperii determinata ex indulgentia, Doctoribus verò

ex privilegio & merito: Hinc quoad Doctores semper additur: Kleider ihrem Stand und Freyheit gemäß. Hoc vero ad Mercatores ceterosque civici ordinis non quadrat; nulla enim quoad hos merita, nulla dignitas; nullum privilegium. Hoc vero semel concessum facile minui non debet.

Formam ac modum LL. Vestiarias ferendi, quod attinet; Primò 51 attendendum: Vestes diversas pro diversitate Ordinum inter Cives receptorum hic esse adsignandas; In Legibus enim Vestiariis dignitatis prerogativa attendenda est Theod. Reinkin. *de Reg. Sec. & Eccl. lib. 1. class. 4. c. 15. n. 41.* Fuit hæc intentio Alexandri Imper. de qua dictum 52 superius; Quod Alexandri propositum displicuisse dicitur Ulpiano & Paulo Jctis, existimantibus; Plurimum rixarum fore, si faciles homines essent ad injurias, teste Lampridio. Meminerant enim isti Jcti, quod scribit Livius *lib. 33. Histor.* Omnia talia discrimina, quibus Ordines discernuntur, & concordia & æquæ Libertatis minuendæ esse Ant. Perez. *Comm. Cod. ad tit. de Vest. Holob. n. 13.* Verum ego præsuppono, ad 53 esse jam certos civium ordines in republ. sic enim facilius certa vestimenta adsignari poterunt: Quod si vero sine ulla gradus differentia hætenus æqua libertate usi fuerint cives, difficilius quidem erit ad Ordines illos referre, vel diversum vestitum ipsis assignare; licebit tamen id adhuc, si non per modum imperii, attamen per modum conventionis vel placiti voluntarii. Quisque ergo magistratus Leges vestiarias laturus, Reipubl. suæ rationem habeat. Inter ipsos verò ordines non commo- 54 dius distinguuntur Vestimenta, quam si pretium certum, quo vestiri debeant, determinetur; quippe alias facile fruas legi fit; quando enim sericum ipsis prohibetur, pannum longe pretiosorem comparare solent, & ita pecuniam panno æque consumunt ac serico vel Holo serico, quod si verò panno pretium sit statutum, cessabit fraus illa. Sed nec preti- 55 um sufficit, sed & formam specialem assignare vestimentis expedit, ne ita affectare possint vestitum Alamodicum, ut loquitur Klock. *de Ærar. lib. 2. c. 94. n. 7.* Vanitas enim vestitus non tollitur, nisi certa ac perpetua vestimentis forma constituatur. Quod ante aliquot annos Rex Angliæ 56 in suis regnis saluberrimè constituit, omnes vestimentorum partes exactè circumscribendo, cum edicto ne quis aliis, quam in Regno suo confectis rebus ad vestiendum uteretur. Simile institutum Regem Daniæ 57 ante annum recepisse, ex Novellis hebdomadariis addiscere licuit. Quamvis autem multum conducat Reip. formam vestium determinatam habere;

re; Ita è contrario cavendum magistratui, ne luxui obicem ponendo, majoribus sumptibus erogandis ansam suppeditet. Sæpius enim adeo tenaces antiquatorum vestimentorum sunt vestiarii hi LLatores, ut hæc Civibus summo quandoque incommodo obtrudere velint etiamsi alia multo minori pretio comparere possint, quod ridiculum plerumque evadit. Respiciendum ergo tam ad honestatem, quam ad pretii quantitatem, & inde moribus locorum veniens determinatio facienda.

- 58 Sed annon in Legumlatione Vestiaría uxoribus præceptum aliquid relinquendum, vel numne vestitum suum maritorum sorti exactè adaptare debent? Fateor, in Legibus Rom. præceptum quid uxoribus permissum, uti apparet ex *L. 1. & 2. C. de Vestib. Holob.* Idem & in Recessibus Imper. factum, uti patet ex illis, quæ *cap. præc. num. 39. seq.* diximus. Ego vero non quæro quid factum sit, sed quid in Legibus Vestiaríis fieri debeat, an hic luxui fœminarum magis indulgendum?
- 59 Et Respondeo, ornatorem quidem vestitum uxoribus indulgeri posse quam maritis, sed non pretiosorem. Forma viros neglecta decet; fœminarum verò est, ornatui studere. Sed majus pretium vestibus impendendum fœminis concedere velle, ac maribus impendere permissum, citra rationem & necessitatem est. Ornandi enim licentia immodica fœminas ad libidinem invitat; & quamvis ipsæ, non obstante ornatu, castitatis memores esse possint, videri tamen ac spectari lubentius volunt bene ornatae, quam aliàs. Imò mares eo citius libidinis æstro afficiuntur & amorem illicitum quoque omni ope sibi conciliare student. Quare ob mundio rem justo cultum suspectam faciam esse pudicitiam
- 61 testatur Petr. Gregor. Tholos. *Synt. lib. 9. c. 19. num. 9.* Hinc non sine ratione Stobæus *Sermon. 83.* monet: *Si mulier superfluo vestitu & luxu non fuerit vestita, amores illegitimi eam non sollicitabunt, sed marito, proli totique familie amica erit: Nam quæ lectos alienos amat, omnia domestica odit, tum liberos, tum famulos: Hæc otium amat, ab hac exitium rebus omnibus nascitur, quas & ipsa & maritus communes habent; Et ut brevi dicam; Omnia fere mala ex hoc superfluo vestitu eveniunt: multæ enim se prostituunt, ut veste serica utantur; Non paucæ destruunt patrimonium virorum in his superfluis; insidiantur aliæ viris suis nolentibus novas vestes præbere, quæ verba prolixius refert Petr. Rebuff. ad Const. Regn.*
- 62 Gall. Tr. de pann. aur. pr. n. 19. Quo itaque proniores ad luxum sunt fœminæ

fœminæ & quo magis ex luxu fœminarum oritur scandalum & ad peccata invitamentum, eò magis Legibus constringendis fœminarum vestitus; Nam teste Aristot. *lib. 2. Pol. c. 7.* Universa Respubl. male se habet, si fœminarum sumtus non cohibeantur; neque enim seipsas duntaxat, sed & parentes, filios, fratres, maritos, perdunt, & totam ferè Rempubl. secum trahunt in perditionem, Klock. *de Aerar. lib. 2. cap. 94. numer. 22.* Non ergo decebat illas splendidiori veste uti, ac maritis competeat. 63
 Unde bene concludunt Dd. si uxor post mariti dignioris mortem nuptias cum plebejo contraxerit, priorem vestitum ipsi amplius non competere, Johan. Jacob. Draco *de Orig. Patric. lib. 3. c. 4. numer. 53.* Johann. Sichard. *ad L. Cum te 10. n. 2. C. de nupt.* Ab hoc dignitatem habent ac splendorem, ergo hujus conditioni & in vestitu semet conformare debent. Magis enim ipsis de interno, quam externo cultu laborandum. Adscribam Tertulliani verba, quæ in *libr. de Cult. fœm.* emphaticè & Theologicè proponit: *Prodite vos jam medicamentis & ornamentis exstru-
 ctæ Apostolorum: sumentes de simplicitate candorem, de pudicitia ruborem,
 depictæ oculos verecundiæ & spiritus taciturnitate; inserentes in aures ser-
 monem DEI, annectentes cervicibus jugum Christi; caput maritis subjicite, &
 satis ornata eritis. Manus lanis occupate, pedes domi figite, & plus quam
 in auro placebunt. Vestite vos serico probitatis, byssino sanctitatis, purpura
 pudicitie. Taliter pigmentata Deum habebitis amatorem.* De eo vero an 64
 fœminis ejusmodi vestitus permittendus sit, ut ubera denudata gerant, meum non est hoc loco disquirere, ex professo de hac quæstione egit Cl. Dn. Martin. Schoock. *speciali dissert. de Colli & partium vicinarum nuditate,* quæ est inter ipsius *Exercit. XXVI.* Ego hoc saltem addo; Nec omne, quod ex moribus alicujus provinciæ licet, honestum est.

Uti verò Leges sine executione sunt sicuti campanæ sine pistillo; 65
 ita & in Legibus Vestiariis exsecutio quam maximè necessaria. Cui fini proderit certam pœnam Legibus illis subicere, qua transgressores sine mora afficiantur. Unde & bene receptum est in plerisque locis, contra 66
 tales sententias pœnales non admitti appellationem, *Daß in Policenz-
 Sachen keine Appellation zu verstaten/vid. Rec. Imp. de anno 1654. §. Wie 67
 nun solches 106.* Dn. Mev. *p. 3. Dec. 154.* Communiter quidem circa executio-
 nem talium Legum peccari per negligentiam solet, ut dubitent alii, annon
 satius sit forte dissimulare & luxum moderatum permittere, quam tot edi-
 cta & sanctiones pragmaticas proponere, quæ sæpe cum contemptu acci-
 piuntur & vix unquam executioni mandantur; unde hoc assequuntur

Principes, ut palam fiat, quibus flagitiis impares sint; subjectis vero si prohibita impune transcenderint, neque metus ultra, neque pudor est, uti ex Tacito *l. 3. annal.* loquitur Perez. *Comm. Cod. ad tit. de Vestib. Holob. n. 9.*

68 Attamen non puto impossibilem Legum Vestiariarum executionem esse, sed omne hoc ex imperantis arbitrio dependere; Huic, si modo perpetua hæc intentio sit luxum eliminandi, non deerunt, qui iussa ipsius severe exsequantur.

69 Sed & aliud remedium Principibus superest, quod subditos à luxu vestium coërcere possint; si scilicet vestibus pretiosis certum vectigal vel accisam imponant, quam pendere illi tenentur, qui simili veste uti cupiunt; de quali statuto Belgico testis est Bornitius *de Ærar. lib. 4. cap. 2.* *Güldene Stück / Passament / Perlen und dergleichen soll niemand tragen / wo er nicht zuerst die Accise davon bezahlet /* *Besold. Thesaur. pract. voc.*

70 *Güldenstück.* Talibus enim ad luxum pertinentibus meliori jure Accisa imponuntur, quam rebus ad necessaria vitæ subsidia pertinentibus. His enim & pauperes indigent & sic cum divitibus iisdem oneribus subjiciuntur; Illis verò divites saltem utuntur, quibus molestum non erit, pro delicato habitu ac vestitu publicis oneribus succurrere. Quod æquissimum erit, cum in ejusmodi Leges Vestiarias nemo delinquat, nisi divitiarum jactator. Duorum hic commodorum alterutrum habebit; vel ut superbia juvet ærarium, vel opulentet obedientiâ Civitatem, de quo proluxius vid. Klock. *de Ærar. de cap. 94. n. 21.*

71 Uti verò luxus à Civibus abesse debet, dum vivunt, multo minus tolerandum erit, ut in sepulchro eundem continuent. Pessima enim hæc quorundam consuetudo est, qui mortuos pretiosis vestibus induere annulis ornare ac ita terræ mandare solent. Nudus homo in orbem intravit, nudus iterum abiturus; ad quid igitur Corollæ comas mortuorum exornantes (digitos implicantes annuli? Corpus exornantes vestes? humeros prementia pallia? pedes circumdati calceis? sicne mundum intravimus, & hanc orbis stationem nacti sumus? Nudus ergo & omnibus destitutus moriens præter amiculum ferale nihil secum ferat; nec enim in arenam descendit, ubi festivitates & choreas ducet, sed à vermibus consumetur; uti bene monuit Anton. de Guevera *Horol. Prin-*

72 *cip. l. 3. c. 55.* & post eum Klock. *de Ærar. lib. 7. c. 148. n. 24. seqq.* Est quidem quorundam parentum cæcus amor in demortuos liberos, quem & in sepulchro contestari volunt, sine ratione dicentes: *Es ist meine einzige liebste Tochter gewesen / warumb sollte ich ihr ihren Schmuck und ge-*
haben

haben Zierath nicht auch im Grabe lassen; Cui præter superius adducta
 opponimus dictum illud ex Sacra pagina *Matib. 26. v. 8.* Dieses hätte mö-
 gen theuer verkauffet und den Armen gegeben werden. Quid respondebi-
 tur in iudicio novissimo Salvatori dicenti: Nudum me vidistis & non
 vestiistis, sed vestimenta potius tumulo mancipastis, ne ulli
 pauperum prodesse possint. In Jure Romano mortuis quidem non 7 3
 omnino vestis aliqua interdicta *l. 14. §. 4. ff. de relig. & sumt. funer.* hoc ta-
 men de veste viliori, quæ nobis dicitur ein Sterbe-Kleid / Sterb-Rittel /
 intelligendum puto, non verò de Vestimento ornatus gratia facto; nam
 plane nudum relinquere cadaver hominis mortui, flagitium priscis erat,
 Alexand. ab Alex. *Genial. dier. lib. 3. c. 2. circ. fin.* Hinc in ead. *l. 14. §. 5.*
 etiam prohibetur; Ne ornamenta cum mortuis condantur. Ex qua ra-
 tione pro odiosa reputabatur dispositio testatricis mandantis, ut sepultu-
 ræ suæ adderentur ornamenta, lineæ duæ ex margaritis & viriolæ ex
 smaragdis. Imò inepta voluntas in specie dicitur, quæ circa vestes ta-
 les disposita, *l. 113. §. fin. ff. de legat. 1.* Adsunt quidem multarum genti- 7 4
 um exempla, quæ immodicos in cadavera demortuorum sumtus fece-
 runt, sed inde Christianos jus petere velle, Christiano nomine indignum
 foret. Cæterum quæ aliàs in Foro Conscientiæ observanda sint circa
 usum vertimentorum, an scil. Masculus foeminino vestitu, & vicever-
 sa, uti possit, similiaque plura, videri possunt apud Guil. Perkins. in
Casib. Conscient. lib. 3. cap. 4. p. m. 197. seqq. Kesler. in *Casib. Conscient.*
cap. 6. p. 36.

CAPUT IV.

De

Jure Vestiario circa Contractus
 similesve Actus inter
 Vivos.

S U M M A R I A.

Ratio Connexionis. n. 1.

Prius affirmatur. n. 4. & 5.

An Vestimentorum detur verus,

Removetur objectio, quod vestes usu

an saltem quasi usus fructus n. 3.

consumantur. n. 5. & 6.

F 3

Remove-

- Removetur dubium ex §. I. Instit. de
Usufruct. n. 7. & 14.
- Distinguitur inter Vestimenta quoti-
diana & illa, quorum rarior usus.
n. 10. & seqq.
- Distinguitur an vestes ut res, an ut
quantitas considerentur? num. 12.
& seqq.
- Usufructuario locatio vestium non per-
missa est. n. 15.
- Nisi sit Vestis Scenica vel lugubris. nu-
mer. 16.
- Usufructuarius debet uti vestimentis
per modum sibi destinatum. n. 17.
- Quod secus in quasi usufructu. n. 18.
- Ubi casus fortuitus non est Proprieta-
rii. n. 19.
- An quasi usufructus vestium saltem in
testamento constitui possit? remissi-
vè. n. 20.
- An vestimenta in dotem dari possint?
n. 21.
- Vestes in dotem datae possunt à marito
alienari. n. 22.
- Si Vestes inestimatò in dotem datae, de-
terioratio & periculum est uxoris.
n. 23.
- Si verò estimato datae, est mariti. num.
24.
- Quid si ipsa uxor deterioraverit? nu-
mer. 25.
- An maritus uxori Vestimenta dare
teneatur? n. 26.
- Quod de quotidianis affirmatur. num.
27.
- Etiam si ipsa uxor habeat bona. num.
28.
- Etiam si fructus dotis non sufficiant n.
29.
- Ad pretiosa tamen vestimenta non te-
netur maritus. n. 30.
- Nisi dignitas & qualitas uxoris aliud
postulet. n. 31.
- Quae res committenda arbitrio Judi-
cis n. 32.
- An vestimenta uxori à marito data,
donata presumantur? n. 33.
- Quod itidem de quotidianis affirma-
tur n. 34.
- Explicatur l. 66. §. i. ff. Solut. Matrim.
n. 35.
- Pretiosas vestes maritus non donandi,
sed commodandi animo dedisse vi-
detur. n. 37.
- Barbosa distinctio pro concilianda opi-
nione Communi. n. 39.
- De effectu hujus questionis. numer. 40.
seqq.
- Communis opinio retinenda, rejecta
Barbosa distinctione. n. 42.
- Rationes communis opinionis. numer.
43. seqq.
- Respondetur ad argumentum Barbosae.
n. 45.
- Uxor attritas vestes restituendo libe-
ratur. n. 46.
- Vestes mutuo dari non possunt. numer.
47.
- Si alicui vestem dederò, ut aliam aqua-
lem restituat, an sit mutuum? n.
48. seqq.
- Vestes commodari possunt. num. 50.
& 51.
- Si alicui ad denos dies vestem meam
comma-

commodem, ut totidem diebus sua vestis usum concedat, an sit commodatum? n. 52.

Deponi etiam possunt vestes. n. 53.

Item pignori dari, si non sit quotidiana. n. 54. & seqq.

An sub generali hypotheca omnium bonorum etiam Vestes comprehendantur? n. 56. seqq.

Limitatur hæc conclusio. n. 58.

An Conductoris vestimenta sint tacito pignore affecta? n. 59.

Quid in vestibus uxoris in rem conductam illatis? n. 60.

Si quis emat vestimentum, ut prius alii ostendat, cujus sit periculum? n. 61.

Explicatur l. 17. §. 4. ff. Præscr. Verb. n. 62. seqq.

Qua actione teneatur Sartor, cui confi-

ciendum reficiendumve Vestimentum commissum? n. 65.

Respondetur distinguendo. n. 66.

Conciliatur §. 1. Instit. Locat. num. 67. seqq.

Quid si vestis perditæ vel corruptæ apud sartorem? n. 70. seqq.

Sine mandato aliquem vestiens, quam actionem habeat? n. 72. seqq.

An actio de in rem verso detur? n. 74. seqq.

Qualitas patris attendenda, si vestiens filius. n. 75. seqq.

Pecunia ad vestes lugubres comparandas mutuo data, an inter expensas funebres referenda? n. 77. seqq.

Judicis arbitrio hæc committendum, quæ Vestes funebres necessarie sint. n. 80.

Postquam vestium appellationem ac diversitatem, itidemque Leges Vestiarias vidimus, jam progredimur ad dispositionem hominis circa vestimenta, an nimirum de his pro lubitu disponere possit. Cum verò dispositio alia sit inter vivos, alia in ultima voluntate; Prius de dispositione inter vivos agam, contractus circa vestes initos, aliasque similes conventiones breviter lustraturus. Hic autem primo loco occurrit controversia de Usufructu, an in vestimentis locum habeat verus, an quasi ususfructus? Verum in vestimentis usufructum constitui posse evincit l. 14. §. 4. de Usufr. ubi, cui vestis usufructus legatus, ita uti debet, ne abutatur; Quod si hic verus usufructus non esset, abuti liceret usufructuario. Nam in quasi usufructu post præstitam cautionem ita dominium rei usufructuariæ transit in Usufructuarium, ut uti eadem re ac libere abuti possit: Non enim eadem res, sed ejusdem qualitatis saltem restituenda. Si vini 7. ff. de Usufr. ear. verum quæ us. consum. Ex quo textu ulterior hæc ratiocinatio fuit: In quo usufructu præstanda est cautio de eadem re restituenda, ibi adest verus usufructus; nam in quasi usufructu juxta d. l. 7. saltem res similis restituitur. Atque in usufructu vestium cautio præstatur de vestibus his ipsis restituendis, quod probatur ex l. 9. §. 3. ff. de Usufr.

Ususfructuar. quemadmodum Cav. ubi heres stipulatus est, finito usufructu vestem reddi; & deciditur, sufficere, si eam usufructuarius attritam reddiderit, modo id sine dolo malo fecerit. Ergo sequitur, verum hic adesse Ususfructum cum dominium in usufructuarium non transeat, quod tamen in quasi Usufructu necessarium, vid. Bachov. *ad §. constituitur Inst. de Usufr.* Duo tamen sunt, quæ hanc decisionem dubiam reddunt.

(1.) Quod vestimenta usu atterantur seu diminuuntur; illarum verò rerum, quæ usu diminuuntur, non verus, sed quasi Ususfructus est per *rubr. §. l. 1. ff. de Usufruct. ear. rer. que usu conf.* ibi: *vel tolluntur vel minuuntur.* Sed huic dubio satisfacit Bachov. *d. l.* quod scilicet Jctus ibi intelligat non deteriorationem, sed consumptionem per partes, veluti si cui ususfructus aliquot amphorarum vini relictus, hoc usu minuitur, cum non una vice consumatur. Vestes vero usu non diminuuntur, cum quantitati nihil detrahatur, utut deterioratio accedat. (2.) Adversatur expressus textus in *§. constituitur 2. Inst. de Usufr.* ubi certæ res recensentur, quæ nec naturali ratione neque civili recipiant Ususfructum, quo in numero vestimenta in specie esse dicuntur. In conciliando hoc textu variant Doctores; nam putant Anthon. Matthæi & Bacchov. *ad §. constituitur* appellationem vestimentorum per incuriam Triboniani irrepisse in *d. §. constituitur*, quod exinde probabile sit, quod in integro titul. *ff. de Usufruct. ear. rer.* unde *d. §. Inst. de sumtus*, mentio non fiat vestimentorum; Sed huic Tribonianismo putativo recte se opponit Hillig. in *Donell. lib. 10. c. 4. lit. B.* dicens, sibi non constare, qua ratione, quave spe commodi id fecisse debuerit Tribonianus. Donellus *d. l.* illum *§. de materia*, ex qua vestimentum conficitur, intelligit; cujus materiæ saltem quasi ususfructus est, *l. si lana 11. ff. de Usufr. ear. rer.* sed conjecturata hæc est responsio, quam vocabulum vestimenti in *d. §.* non admittit. Hottomannus *ad d. §. Inst.* distinguit inter vestimenta quotidiana; Et illa quorum rarior usus, ut scenica, lugubria; Ita ut in his verus sit ususfructus, cum ob raritatem usus non tam usu diminuuntur, quam tempore deteriora fiant: In illis vero quasi ususfructus sit, cum quotidiano usu facile pereant aut consumantur, quam distinctionem probat Magnif. Dn. Brunemann. *Exerc. 7. ad Inst. d. §. 2.* Quamvis autem in textibus allegatis ita non distinguatur, sed simpliciter vestis & vestimenti mentio fiat, puto tamen terminos habiles hîc præsupponendos esse, qui materiæ substratæ sint convenientes: Plerumque autem quotidiana vestes ita hodie conficiuntur, ut intra semestre aut ad summum intra anni spatium consumantur;

tur; usufructus vero nisi capitis diminutio intervenerit, ad mortem usque durare & postea rei substantia proprietario restitui debebat, quod hic fieri nequit. Nisi fortetalia præsupponas vestimenta, quæ nec usu quotidiano, si abusus absit, consumantur, ut sunt ex corio confecta. Aliam distinctionem suppeditat ipse Jctus in l. 14. §. 4. ff. de Usufruct. An usufructus vestimentorum constituatur ut rei; an ut quantitatis, ita ut illo modo sit verus usufructus; Hoc casu sit quasi usufructus, si scil. vestimentum æstimatum in usumfructum datum sit, & posteriori modo d. §. 2. Institut. de Usufr. intelligendum esse, vult Ludvvell. in Comm. Instit. ad d. §. n. 1. Distinctio hæc nullum quidem quoad membrum posterius dubium habet, an non tamen in membro priori habilitas aliqua vestimenti, juxta distinctionem Hottomanni antea propositam, præsupponenda sit, ne otiosa alias existeret proprietas, aliis dijudicandum relinquo. Aliter hanc quæstionem componit Marck. Lycklama libr. 5. Memb. Ecclog. 24. ubi admirantur illos, qui in dubium vocant; an vestium saltem sit quasi usufructus, cujus Autoris singularem hac in parte opinionem discutere non vacat.

Ex superioribus autem patet, quid juris usufructuario in Vestimentis competat; si enim verus usufructus sit, ipse saltem uti vestimento debet, alii vero locare non potest. Et quamvis alias res usufructuaria alteri locari vel alteri fruenda concedi possit. §. 1. in fin. Inst. de Usu & habit. l. 12. §. 2. ff. de Usufr. quia tamen usufructuarius ad modum boni Patrisfamil. uti frui debet l. 65. ff. de Usufruct. Bonus verò paterfam. vestimenta sua locare non solet, locatio ipsi permessa non est. l. 15. §. 4. ff. eod. Quod iterum de vestibus quotidianis intelligendum puto; Si enim vestis Scenica vel lugubris fuerit, quia hujus generis vestis locari quoque solet à bono Patrefamilias, etiam usufructuarius locare poterit tam Scenicam quam lugubrem vestem, etiam si testator eas locare non sit solitus, sufficit enim ab aliis locari solere. d. l. 15. §. 5. Dn. Struv. Syntagm. Exerc. 12. §. 39. in fin. Cæterum qui usumfructum vestium habet, nec ad alium usum adhibere easdem poterit, nisi cui vestimenta semel destinata, debet enim Usufructuarius uti per modum sibi destinatum. §. 3. Instit. d. Usufr. & ibi Ludvvell. in not. hinc qui Scenicæ vestis usumfructum habet, alibi quam in scena ista veste uti non poterit, d. l. 15. §. 5. Quod si vero vestium sit quasi usufructus per modum quantitatis constitutus, liberior usus usufructuario competet, vel enim ipse eadem uti, vel alii

- concedere poterit, cum non ad vestem eandem, sed similem vel æstima-
 19 tionem præstandam sit obligatus. Ex qua ratione bene contra Mynsin-
 gerum disputat Bachov. *Comment. ad §. 2. Inst. de Usufr. in fin.* casum for-
 tuitum in tali re contingentem non esse proprietarii, sed usufructuarii;
 hic enim non est debitor speciei, sed generis, quod casu fortuito non perit
l. incendia 11. C. de Reb. Cred. & ibi Dd. Insuper dominium hic in Usu-
 20 fructuarium transit, ergò res ipsi pereat necessum est. An autem quasi
 Ususfructus Vestium saltem in testamento constitui possit, an etiam inter
 vivos, decidi poterit ex illis, quæ proposuit Excellentiss. Dn. Præses *Tract.*
de Jure Sensuum Disput. 5. c. 1. n. 24. & seqq.
- 21 Ab Usufructu ad vestimenta in dotem data progredior: Quan-
 do enim quæritur, an vestimenta in dotem dari possint, decisio ex præ-
 cedentibus aliquo modo petenda erit. Pro oneribus enim matrimo-
 nii marito debentur fructus dotis *l. pro oneribus 20. C. de Jur. dot.* Ergò
 22 & si vestes in dotem datae, uti frui iisdem debebit maritus. Poterit verò
 de his vestibus plenissimè disponere maritus, imò etiam easdem alienare;
 cum ipsi rerum mobilium, quæ servando servari possunt, nullibi inter-
 dicta alienatio, sed saltem immobilium, per *l. 4. ff. de fund. dotal. Zæf. Com-*
 23 *ment. ff. d. 1. n. 3.* Dn. Brunneman. *Comment. ff. ad l. 3.* Utilitatem enim
 talium rerum aliàs exiguam haberet. Interest tamen aliquid, an vestes
 simpliciter in dotem dentur an sub certa æstimatione. Quamvis enim
 utroque casu alienandi facultas competat marito, si solvendo sit, quod
 præsuppono; attamen quoad periculum & deteriorationem quid in-
 terest. Si vestes inæstimatò in dotem datae, periculum uxoris est *l. plerum-*
que 10. in fin. pr. ff. de Jur. dot. quippe in cujus naturali dominio permansê-
 re *l. 3. §. 5. ff. de Minor.* Imò & si deterioratae, modo non per culpam, sed per
 legitimum usum, contenta debet esse uxor, si soluto matrimonio attritæ
 restituantur, *arg. l. 5. §. 3. ff. usufr. quemadm. cav. & l. 11. ff. de Jur. dot. Petr.*
 24 Gregor. Tholosan. *Syntagm. jur. lib. 25. c. 5. num. 3.* Si æstimatò vestes in
 dotem datae, periculum non saltem mariti est, per *d. l. plerumque 10. pr. de*
Jur. dot. æstimatio enim periculum transfert in maritum Carpzov. *part.*
3. Const. 42. def. penult. & Cistissimus Dn. Brunnemann. *Comment. Pandect.*
ad d. l. 10. num. 1. Anth. Faber. *in Cod. lib. 5. tit. 7. def. 43.* Sed & deterio-
 ratio ad ipsum pertinebit; quamvis enim vestes iterum uxori in statu,
 quo reperiuntur tempore soluti matrimonii, offerre velit maritus; uxor
 tamen, quæ ex æstimatione adjecta jus pretium petendi habet, eas invita
 acci-

accipere non tenetur, *arg. l. 10. §. fin. ff. de jur. dot.* Nec interest, an ipsa uxor 25
vestimentis utendo eadem attriverit, adhuc enim deterioratio ad mari-
tum ob æstimationem pertinebit. uti quoad vestem in specie deciditur
in d. l. 10. pr. ff. de jur. dot. Similis textus est *in l. 51. ff. Solut. matrim.* ubi
dicitur: *Æstimata res usu etiam mulieris periculo mariti deteriores efficiun-
tur* Petr. Greg. Tholos. *d. c. 5. n. 4.*

Ex his ipsis autem resultat præjudicialis quæstio: An maritus tenea- 26
tur ex suis vestire uxorem, an verò doti deducere possit, quantum
in vestimenta uxoris impendit? Et de vestibus quotidianis non est 27
dubium, quin maritus suppeditare teneatur; Onus enim matrimonii,
ad quod maritus tenetur, per *l. 20. C. de jur. dot.* inter alia est, alere uxo-
rem; sub alimentis verò & vestimenta contineri dictum est *cap. 1. n. 59.*
Inde maritus & ad victum & vestitum obligari dicitur *in cap. omnino 11.*
Distinct. 30. Petr. Gregor. Tholos. *Syntagm. lib. c. 19. num. 6.* Besold. *part.*
3. consil. 107. n. 16. Quod procedit, etiamsi uxor aliàs tantum habeat in 28
bonis paraphernalibus vel receptitiis, unde sibi vestimenta comparare
possit; Ex qua ratione, si ipsa ex propriis bonis vestimenta sibi com-
paraverit, maritus ad pretium harum vestium refundendum obligatus
est, *arg. l. 28. §. ff. de don. inter vir. & ux.* Petr. Barbof. *ad l. quæ dotis 34. n.*
72. ff. sol. matrim. Deinde hoc ampliatur, etiamsi quantitas fructuum 29
dotis non sufficiat ad præstationem vestimentorum, tamen maritus ob-
ligatur ad vestes suppeditandas; Imputet enim sibi, qui uxorem
non bene dotatam duxit, *arg. l. fin. C. de repud.* Barbof. *d. l. 173. in fin.* Sed
obtinent hæc ipsa saltem in vestibus quotidianis ac necessariis; non in 30
pretiosis; has enim necessario maritus uxori dare non tenetur. Bartol.
l. pen. §. 1. ff. solut. matrim. Cum sufficiat uxorem modo ingenuarum
fœminarum honestè, quamvis non splendide vestiri. Petr. Gregor. Thol.
d. c. 19. n. 6. & 7. Hic tamen qualitatis & dignitatis personarum habenda 31
ratio: Nam & vestes pretiosæ, ut sericæ dandæ sunt uxori, quando-
quidem & hæc quotidianæ esse possunt, si attenta dignitate conjugum u-
xor commode & pro dignitate non posset exire in publicum, nisi tali
veste induta. Bald. *ad d. l. penult. §. 1. ff. d. t.* Riminald. *lib. 2. consil. 384.*
Barbof. *d. l. n. 73.* Afflict. *Dec. 315. num. 14.* Ergo hæc res, quæ vestis quo- 32
tidiana aut necessaria dicenda quoad uxorem, committenda arbitrio Ju-
diciis, qui pro qualitate personarum hoc determinabit. Menoch. *de arbitr.*
Jud. quæst. lib. 2. cas. 218. n. 15.

An verò vestimenta uxori à marito data, præsumantur donata;

aut an à marito ejusve heredibus repeti possint, discussionem mere-
 tur? Iterum autem separanda vestimenta quotidiana à festivalibus &
 34 pretiosis. Quotidiana mox transeunt in plenum dominium uxoris ir-
 revocabiliter. Hæc enim vestimenta pertinent ad annum aliquod,
 quale pleno jure capit uxor, *l. 28. §. penult. ff. solut. matrim.* Barbof. *ad d. l.*
34. n. 68. ff. solut. matr. vers. ultimo infestas. add. Alexand. *l. 1. Conf. 42. num.*
 35 12. Besold. *p. 3. Conf. 107. num. 14.* Contrarium quidem decidi videtur
 in *l. 66. §. 1. ff. sol. matrim.* ubi si maritus pro servis dotalibus vestimenta
 emisset, vestimenta post divortium restituenda esse, aut maritum preti-
 um in dotem compensaturum dicitur. Sed ad hoc respondet Salicet.
ad l. Sicut num. 5. C. de donat. inter vir. & uxor. quod alia ratio sit in servis
 dotalibus, in quos non cadit tanta affectio, & sic nec præsumitur donatio.
 36 Alia vero ratio in uxore, in quam major cadit affectio. Sed hæc conci-
 liatio displicet Barbofæ *d. l. n. 69.* Nam servis dotalibus maritus te-
 netur præstare alimenta, & sic quoque vestes quotidianas, cum horum
 ministeriis utatur, *l. 28. §. 1. ff. de don. inter vir. & uxor.* Insuper vestes
 quotidianæ ad tutelam corporum servilium pertinent, tales verò impen-
 sæ à marito repeti nequeunt, *l. penult. ff. de impens. in res dot.* Hinc alle-
 gato loco respondet Barbofa, *ad l. 66. §. 1.* loqui saltem de servis uxoris non
 dotalibus, quod vestes his datas maritus repetere possit; de servis enim
 37 uxoris, non de servis dotalibus verba concepta. Pretiosas & festivas
 vestes quod attinet, communis est sententia, quod animo donandi il-
 las uxori dedisse non videatur maritus, sed animo commodandi saltem,
 propter seipsum, ut eò ornatior incederet uxor, *arg. l. 5. §. 10. ff. Commod.*
 ideoque heredes mariti talia vestimenta repetere possunt, Joan. Campeg.
de dot. part. 2. quæst. 55. num. 3. Roland. à Valle *lib. 1. Conf. 10. n. 12.* Menoch.
 38 *d. Cas. 218. n. 3.* Tholosan *lib. 9. Syntagm. c. 25. num. 19.* Quamvis enim &
 maritus uxori vestes festivales, & quibus pro dignitate uti possit, suppe-
 ditare debeat; attamen non tenetur illas donare, sed saltem in usum
 concedere: Satisfecisse enim suo officio videtur maritus, si talia ve-
 stimenta tradat uxori, ut illis utatur constante matrimonio, Andr. Alciat.
Respons. 141. Surd. *de alim. Tit. 2. Quæst. 2. n. 21.* Paul. Zachias *Quæst. Medic.*
legal. Tom. 3. Decis. 91. n. 3. Nicolaus Everhard. *vol. 2. conf. 4. num. 1. & seqq.*
 Joan. Vincent. Hondedæus *vol. 2. Conf. 30.* Gylman. *Tom. 1. Symphor. part.*
3. vol. 18. numer. 11. & 12. Conferatur Esbach. *ad Carpzov. P. 3. C. 22.*
d. 4.

39

Sed prædictam hanc communem opinionem impugnat Bar-
 bofa

bosa *ad l. 34. n. 75. ff. sol. matrim.* ubi prolixè ad communis opinionis fun-
 damenta respondet; in *n. 77.* tamen ita conciliat dissentientes opinio-
 nes: Aut maritus paravit vestes uxoris causâ, & tunc si simpliciter
 tradat, præsumitur fecisse animo donandi, *arg. l. 2. C. si quis alter vel sib. emer.*
 Si autem non paravit uxoris causa, fortè enim habere potuit ornamen-
 ta & vestimenta ex hereditate prioris uxoris, tunc simpliciter dando non
 donasse, sed saltem commodasse videtur. Effectus hujus quæstionis, 40
 an vestis donata, an commodata uxori sit, exiguus quidem videtur, cum
 donatio inter conjuges sit prohibita & sic effectum transferendi domi-
 nii non habeat, *t. i. ff. de donat. int. vir. & uxor.* Hinc dubium non est,
 quin maritus constante matrimonio res pretiosas uxori datas vel do-
 natas revocare possit, præsertim si æstimatio fructus dotis excedat, uti
 vult Joan. Campeg. *de dot. d. part. 2. quæst. 55. n. 3. in med.* Imò si uxor
 prædecesserit, marito adhuc repetitio datur, etiamsi donaverit. Ibi 41
 tamen utilis est quæstio, si maritus decedat ante uxorem, non revoca-
 tis vestibus datis: Tunc enim si commodatæ præsumantur, mariti he-
 redes easdem revocabunt; si donatæ, revocari non poterunt, cum morte
 donantis inter conjuges donatio convalidetur, *l. 13. §. 1. ff. d. t. l. 32. §. 5. ff. cod.* 42
 Puto autem, non attenta Barbosa distinctione, communem sententiam
 retinendam esse, potius commodatas, quam donatas præsumi vestes, nisi
 animum donandi declaraverit maritus. In expressis enim non opus est
 amplius conjecturis (quamquam & Georg. Everhard. *vol. 2. Conf. 4.*
n. 5. velit vestes pretiosas non præsumi donatas, etiamsi maritus hoc
 expressè dixerit; videtur enim donasse quoad usum tantum, quod
 meritò reprobandum puto) Ratio autem pro communi opinione hæc 43
 est, quia primò in genere jura non præsumunt donationem *arg. l. cum de*
indebito 25. vers. Si vero ff. de Probat. l. Campanus 47. ff. de oper. libert. Ma-
 scard. *de Probat. vol. 1. concl. 554. numer. 1.* Deinde donationi inter 44
 conjuges manifeste resistunt, *l. 1. ff. de donat. inter vir. & uxor.* Jam ergo
 ab homine præsumendum non erit, quod nec Jura præsumunt, nec
 ordinariè concedunt. Opus ergo erit, ut maritus de animo donandi
 testetur. Hinc communi sententiæ non obstabit argumentum Barbo- 45
 sæ ex *l. 2. Si quis alter. vel sib. emer.* Quicquid uxoris causa compara-
 tum & ipse datum, illud præsumitur donatum. Nam *l. 2.* loquitur
 de personis, inter quas licita donatio, scilicet in filio emancipato. At-
 que hoc in uxore non procedit, hinc non æque facile præsumtio

- 46 donationis inducenda. Limitationes quasdam pro communi opinione adducit Barbosa *d. l. 43. numer. 48. & seqq. sol. matrimon.* quæ in ipso Autore legi poterunt. Hoc certum, etiamsi de animo commodandi constet, non tamen teneri uxorem ad pretium refundendum, si vel consumptæ vel deterioratæ, sed uxor attritas vestes restituendo liberatur, *arg. l. 9. §. 3. l. usufruct. quemad. cav.* Ex mariti enim voluntate usa est illis, ac in mariti honorem; hinc non ulterius, nisi ad dolum & latam culpam tenebitur, *l. 5. §. interdum ff. Commod.*
- 47 Contractus specialiter sic dictos quod attinet, certum est vestes mutuo dari non posse, cum sub nomine rei fungibilis non veniant, quæ tamen objectum mutui est, *princ. Inst. quib. mod. re contrah. oblig.*
- 48 Quid si vero alicui vestem dederò, ut non eandem, sed æqualis bonitatis & æstimationis mihi vestem restituat, annon sic mutuum erit? Ita videtur, cum vestis hoc casu debeatur per modum quantitatis, nec eadem vestis, sed similis saltem sit restituenda, quod in mutuo usu venit, *l. 2. pr. ff. de Reb. Cred.* Verùm adhuc non puto mutuum subesse, sed potius contractum innominatum & quidem in specie permutationem; vestis enim cum veste hic commutatur, hinc actione præscriptis verbis agendum erit, *arg. l. 6. C. de rer. permut. lib. 5. §. 1. ff. de Præscript. verb.*
- 50 Commodato verò vestis dari poterit, quia est species certa, eademque vestis restituenda, quod naturæ commodati convenit, *§. 2. Inst. quib. mod. re contrah. oblig.* Termini tamen habiles hic præsupponendi, ut vel ejusmodi vestis sit, quæ usu non facile consumatur; vel commodatum saltem ad breve tempus fiat, utpote ad pompam vel ostentationem; alias enim non potest commodato dari id, quod usu consumitur, *l. 3. §. fin. Commod.* Quamquam negare non possim *d. §. fin.* magis de re fungibili, quam specie facile deteriorationem admittente loqui, uti ex subjecta *l. 4. ff. d. t.* patet, ubi pecuniæ mentio fit: Hinc dicerem indistinctè posse vestem commodato dari & deteriorationem Dominum debere æquo animo ferre, quippe quam ante commodatum prævidebat. Quod si tamen tibi vestem meam ad denos dies dederò, ut totidem diebus tuæ vestis usum mihi concedas, non erit commodatum reciprocum, quia gratuitum non est, hinc præscriptis
- 53 verbis agendum, *l. 17. §. 3. ff. de Præscr. Verb.* Deponi itidem vestimenta posse extra dubium est, quando enim custodia rei mobilis alicui commissa, contractus depositi erit, *l. 1. pr. ff. depos.*

Pignori quoque dari posse vestes, perinde certum, quod praxis 54
quotidiana comprobatur. Is vero qui vestem pignori accipit, cautus sit,
ut non vestem quotidianam aut necessariam capiat, sed festivalem po-
tius, vel illam qua commode carere potest. Maxima enim impie- 55
tas esset, illa vestimenta pignoris nexu detinere, quibus quis necessa-
rio indiget. Cujus rei impietatem Deus ipse summopere detestatur
præcipiendo, ne ultra solis occasum detineatur vestis. Germanica ver-
sio ita se habet: Wann du von deinem Nächsten ein Kleid zum Pfande
nimmeſt/ſolt du es ihm wiedergeben ehe die Sonne untergehet/denn ſein
Kleid iſt ſeine einige Decke ſeiner Haut/darin er ſchläſſet. *Exod. 22. v. 26.*
Tholoſ. Synt. lib. 23. cap. 9. numer. 11. Cæterum an & quando ob de-
bitum pignori capi poſſint veſtimenta alterius, in *cap. fin.* dicemus.
Quid ſi vero quis omnia ſua bona hypothecæ vel pignori obligaverit, 56
nonne & ſic veſtes neceſſariæ continebuntur? Quod negandum exi-
mo. Nam in generali obligatione non veniunt ea quæ quis ſpecialiter
non erat obligaturus, & quæ quotidiano uſui inſerviunt, *l. 6. ff. de Pi-*
gnor. & ibi Dn. Brunnemann. in Comment. num. 1. Rauchb. part. 2. quæſt. 9.
num. 26. quod in ſpecie in materia veſtium multis autoritatibus compro-
bat Anton. Monach. *de Exſec. in veſtib. cap. 1. numer. 23. & ſeqq. Menoch.*
remed. 3. ad ipſiſc. poſſeſſ. num. 139. & ſeqq. Quamvis autem Monach. *d. cap. 57*
1. num. 25. putet, hoc procedere in omni genere veſtium, tamen hoc ratio-
ni & juri conveniens eſſe haut exiſtimo, cum ſativis veſtibus & non
quotidianis tanta neceſſitas non adſit. Hæc limitatio melior, quod poſt 58
mortem debitoris veſtes indiſtinctè ſub generali hypotheca veniant,
poſt mortem enim ceſſat ratio neceſſitatis veſtium, & ſic ceſſabit quoq;
legis diſpoſitio Dn. Brunnemann. *d. l. n. 4. Neguzant. de pignor. memb.*
2. part. 2. num. 35. & ſeqq. An autem in tacito pignore veniant veſti- 59
menta, hoc ex ſuperioribus decidi potest; e. gr. an conductoris veſtes
pro penſione ædium tacite ſint obligatæ? Quod nego, ſi de veſtibus
quotidianis quærat; affirmo, ſi de ſativis, quamquam hoc iterum
generaliter neget, Monach. *d. Tract. c. 5. num. 5.* ſubjecta tamen limita-
tione, niſi aliud præter veſtimenta nihil ſuperſit, ubi in ſativas fieri
exſecutio potest *d. c. 5. num. 7.* Hoc certum; Veſtes ad uſum uxoris 60
deſtinatas, inductas & illatas in rem conductam, non eſſe pro penſio-
ne tacite obligatas Auguſt. Beroius *conf. 47. num. 4.* Nam & hæ veſtes
muliebres à generali obligatione ſunt exceptæ Horat. Carpan. *ad Sta-*
tut. Mediol. c. 254. ubi bene tamen ſubjicit, veſtes pretioſas uxori à ma-
rito

rito datas, ab hoc expresse posse oppignorari, quia remanent in dominio mariti, de quo dictum superius.

- 61 In cæteris contractibus nihil speciale circa vestimenta occurrit; in emptione tamen vestium quæritur, si mihi vestimentum vendideris & rogavero, ut illud apud me relinquas, ut peritioribus ostenderem, vestimentum verò mox igne aliove casu perierit, cuius sit periculum? Et respondet JCtus in *l. 17. §. 4. ff. de Præscr. Verb.* meum non esse periculum sed saltem custodiam. Verum hoc regulis venditionum convenire non videtur, ubi post consensum de re & pretio periculum mox emptoris est. *§. 2. Inst. de Empt. Vend. l. 8. pr. ff. de Commod. & peric. rei vend.* Jam autem in *d. l. 17.* casus proponitur de vestimento jam vendito.
- 62 Respondet itaque ad *d. l. 17.* Gotofred. in not. phrasin *cum venderes* intelligendam esse, *cum vendere velles*, ut sic magis tractatum de vendendo innuat JCtus, quam venditionem perfectam. Vel responderi potest,
- 63 JCtum præsupponere conditionem talem, si peritiori prius ostendero ab emptore esse adjectam, quo casu suspenditur perfectio Contractus & translatio periculi, *l. 8. vers. quod si sub conditione ff. de Peric. & commod. rei vend.* quod & ex contextu apparet; si enim perfectus fuisset contractus, vel si talem conditionem non reservasset emptor, quid opus habuisset rogare, ut apud se rem venditam relinquat, quò peritiori ostendere possit.
- 64 Mandatum & locationis contractum quod concernit, saltem hoc subjiciam, ex quo contractu, quave actione mihi teneatur sartor, cui
- 65 conficiendum, reficiendumve vestimentum commisi. Et distinguendum puto, an de certa mercede pro confectioe solvenda conventum ab initio; an verò non conventum. Priori casu datur actio ex contractu Locati Conducti; Posteriori casu locus est actioni mandati
- 66 per clarum textum in *§. fin. Inst. Mandat.* Sed huic *§.* directo obstare videtur *§. 1. Inst. Locat.* ubi tali casu, si sartori certum pretium promissum non est, non quidem locati, interim tamen actio præscriptis verbis competere dicitur. Bachov. in *Commentar. ad §. fin. Institut. Mandat.* vix à contradictione & errore hic liberari posse Imperatorem,
- 67 putat, cum sartor gratuitam operam præstare non soleat. Verum, liberari potest Imperator, si modo utrumque *§.* in simplicibus suis terminis, prout verba concepta demonstrant, intelligamus. Nam *§. 1. Locat.* hunc casum format: Si quis sarcinatori sarcien-

cienda vestimenta dederit, nulla statim mercede constituta, sed postea tantum daturus, quantum inter ipsos convenerit. Hoc casu locatio non est, quia nulli pretii certitudo; Nec Mandatum erit, quia non gratuitum, expresse enim mercedem promitto, quamvis sine determinatione: Ergo proscriptis verbis agendum erit. Sed §. *fin. Inst. Mand.* agitur de casu, si Sartori neque merces data neque promissa; Hic nihil obstat, quo minus mandati actio detur, nam & vestimenta gratis confici possunt. *l. 22. pr. ff. de P. V.* vid. Ludvvell. & Vultejus *in comm. Instit. ad d. §. fin.* Petr. Gregor. Thol *Syn- tagm. lib. 18. cap. 26. n. 4.* Quod si sartor vestimentum perdiderit, si pretium promissum, locati contra eum actio dabitur. *l. 60. §. 2. ff. locat.* Ulterius si fullo vestimenta polienda acceperit eaque mures roserint, ex locato tene- tur: quia debuit ab hac re cavere. Et si pallium fullo permutaverit & alii alterius dederit, ex locato actione tenebitur, etiam si ignarus fecerit. *litem queritur 13. §. si fullo 6. ff. locat.* Tholos. *d. l.*

Paucis de quasi Contractibus adhuc agendum, quanta in illis Vestium ratio habeatur. Qui aliquem sine mandato vestit, qui tamen necessariis vestimentis indigebat, habebit actionem negotiorum gestorum contra eum, qui officii necessitate illū vestire obstrictus erat. *arg. l. 2. ff. de Neg. gest.* ubi hæc actio toties locum habet, quoties utiliter in rem alterius quid im- pensum; Talis autem utilitas subest in vestimentis. Unde & actio de in rem verso contra Dominum datur, si servus pecuniam sumserit, ut se aleret & vestiret, *l. 3. §. 3. ff. de in rem verso.* ubi in fine idem esse dicitur in filio se vestiente *conf. l. filius. togam. 19. ff. eod.* Præsupponendum tamen est, vestes esse decentes ac solitas, non pretiosas aut personæ vestitæ minus conveni- entes; ita enim quoad excessum nec de in rem verso, nec negotiorum ge- storum actio competeret. Inter alia vero ratio parentis habenda, quo- modo hætenus filium vestire solitus fuerit, quem modum sequi debebit is, qui vestimenta suppeditare sine mandato vult. Notanter enim Ul- pianus *in d. l. 3. §. 3.* subjicit, si servus se vestiret secundum consuetudinem domini i. e. ad eum modum, quem Dominus ei præstare consueverat *add. Gothofred. ad d. §. 3.* Puto autem, si pater hætenus vestimenta filii condi- tioni convenientia sine causa denegaverit, ab alio tamen suppeditata fu- erint, adhuc dari actionem; Gessit enim negotium utiliter. Et quam- vis pater tales vestes hætenus dare noluerit, dare tamen debuit; fecit ergo gestor, quod officio parentis incumbibat. Hinc nec pater exceptione S^ci Macedoniani se tueri potest, quo minus tale debitum vestiarius ex- solvat, *l. 5. C. ad S^ctum Macedon.*

- 77 Coronidis loco de pecunia ad vestes lugubres comparandas mutuo
data quaeritur, quo in loco tali creditori in concursu satisfaciendum, & an
78 aequali cum aliis funebribus privilegio gaudeat? Non recensentur qui-
dem vestes lugubres inter funeris sumtus in *l. 37. ff. de Religios. & sumt. fu-
ner. fac.* sed illa saltem, quæ corporis causa antequam sepeliretur, consum-
ta sunt, eo referuntur. Et in *l. 14. §. 6. ff. eod.* dicitur, quod illa saltem
computentur, quæ funeris causa tantum impensa, non etiam cæteri sum-
tus. Hinc etiam de jure verior sententia est, quod vestes lugubres illis
sumtibus non annumeranda, Joan. Garfias *Tr. de Expens. & Melior. c. 8. n.*
79 *17. & seqq.* Berlich. *p. 1. concl. 64. n. 89.* Quod si tamen mores locorum at-
tendamus, ubi ex consuetudine receptum proximos defuncti Cognatos
lugubri vestitu sumtibus testatoris vestiri, ejusmodi vestes quoque privi-
legio funebrium expensarum gaudere & sic cæteris creditoribus præferri
debent, Carpz. *part. 1. Const. 28. Def. 41.* Dan. Möller. *ad Const. Saxon. 28. n. 9. in*
80 *fin.* Sed ne hoc prætextu Creditores rebus suis defraudentur ob luxum
funeralem heredum, arbitrio Judicis committendum erit, quæ vestes fu-
nebres necessariae fuerint, pro qualitate & dignitate personæ defuncti,
pro quantitate patrimonii, pro conjunctione personarum, quæ vestes ac-
ceperunt, & pro more regionis; Immodica enim & præter necessitatem
data hoc privilegio gaudere nequeunt, Berlich. *d. l. n. 91.*

CAPUT V.

De

Jure Vestiario circa ultimas Volunta-
tes & Successiones.

SUMMARIA.

Continuatio n. 1.

An omnibus vestibus legatis etiam
panni ad vestimenta destinati &
scissi, nondum tamen consuti de-
beantur? n. 2.

Quod affirmatur n. 3.

Rationes adduntur n. 4. seq.

An vestibus omnibus, quas testator in
edibus habet, legatis, etiam conti-

neatur, quæ apud sartorem est?
n. 6.

Sub generali vestimentorum legato, et-
iam festiva comprehenduntur n. 7.

Quod non procedit, si vestitam saltem
legaverit testator n. 8.

Si testator uxori annuas vestes legave-
rit, ea præstanda erunt pro statu vi-
duali n. 9.

An

An uxor legatas vestes lugubres post annum luctus petere possit? n.10.

Quod affirmativè deciditur presupposito certo casu n.11.

An vestes statuto interdictæ contineantur? n.12.

Rationes pro negativa n.13.

Affirmativa probatur n.14. seq.

An sub legatis vestimentis etiam ea contineantur, quæ post testamentum factæ? n.16.

Quod idem affirm. n.17.

An si legatarius vestiendus hoc quotannis fieri debeat? n.18.

Negatur de extraneo Legatario n.19.

Affirmatur de conjuncto n.20.

Limitatio Reg. Quod omnis actus primæ vice consumatur n.21.

Uxor post viduitatem non amplius vestienda n.22.

Quo tempore annum vestimentum legatum, præstandum? n.23.

Vestimenta æstiva & hyberna à marito uxori legata, quando præstanda? n.24. seq.

De Jure Civili in Successione vestes inter heredes æqualiter distribuuntur n.26.

Quid filii præ filiabus in divisione hereditatis ratione vestium de Jur. Saxon. sibi vendicent? n.27.

Quid filia præ filiis? n.28. seq.

An maritus de Jure Sax. uxori in vestibus succedat? n.30.

Vidua de Jur. Sax. tenetur conferre vestimenta n.31.

Ad quod & in Marchia Brandenburg. jure tenetur. n.32.

Observantia contrarium receptum n.33.

Quid Jur. Lubec. obtineat? n.34.

Vestes quotidiana non conferuntur à liberis n.35.

Filia vestes nuptiales & pretiosas conferre debet n.36. seq.

Nisi de patris contraria voluntate constet n.38.

An vestes filia à patre ante nuptias data conferantur? n.39.

Respondetur distinguendo n.40.

Wesembecii sententia exponitur n.41. seq.

Filius quoque tenetur conferre vestimenta n.43.

Ut & uxor filii n.44.

An æstimatio vestimentorum extempore nuptiarum sit conferenda? n.45.

Quod negatur n.46.

An vestes pretiosæ in legitimam sint imputanda? n.47.

An filius conferens sumtus studiorum etiam vestimenta conferre teneatur? n.48.

De vestibus necessariis negatur n.49.

Ampliatur hæc sententia n.50.

Post dispositionem inter vivos ad ultimam voluntatem progredior, ubi primo quoad dispositionem testamentariam se offert legatum vestium, de quo tit. ff. de aur. arg. veste vel vestim. leg. ubi varia de hoc legato habentur. Præcipua vero dubitatio est, quid sub legato vestium contineatur

- & quando sub aliis appellationibus vestes tacite comprehendantur; Sed anticipavi jam hoc ipsum c. 1. ubi de appellatione Vestimenti & quid comprehendat, pro instituti nostri ratione satis actum fuit, quæ propterea non repeto. Specialia tamen ad legatas vestes pertinentia ibi omissa hîc subiicienda restant. Quæritur itaque primo loco; Si testator omnia sua vestimenta alicui legaverit, an etiam panni ad vestimentum destinati & scissimondum tamen confuti die zugeschnittene Kleider contineantur? Et hoc affirmandum cum Bartolo *ad l. Vestimentum 22. ff. de Aur. & argent. leg.* Borghin. Cavalcan. *de Usufr. mulier. relict. Sect. 1. n. 18.* Grass. *Recept. sent. part. 1. Q. 21. n. 1.* Menoch. *lib. 4. Præsumt. 161. n. 21.* ob plenior interpretationem ultimarum voluntatum *l. 12. ff. de R. I.* Pannus enim hac ratione scissus est, ut exinde vestimentum conficeretur; vestis verò confici cœpta pro facta habetur Tiraquell. *Tract. Cessant. Causs. Limit. 12. n. 20.* Menoch. *d. l.* nam quod cœptum fabricari, etsi nondum perfectum, tamen magis facti quam infecti nomine continetur. *l. 19. §. 2. ff. de Aur. & arg. leg.*
- 5 Quæ sententia probatur etiam ex *d. l. Vestimentum 22. ff. de Aur. & arg. leg.* ubi dicitur: Vestimentum esse id, quod detextum est, etsi defectum non sit; id est, etsi consummatum non sit; hunc enim dictæ legis sensum esse contextus innuit, & Doctores præfatam sententiam communiter ex *d. l.* colligunt Dn. Brunnem. *Comm. Pand. ad d. l. vestimentum*, quamquam obscuritatem textus ipse non diffiteatur. Conf. Anton. Augustin. *lib. 3. Emend. cap. 7.*
- 6 Sed quid si testator omnia vestimenta, quæ in domo habet, legaverit, an ita vestis nondum confuta apud sartorem constituta debeatur? Et hoc itidem affirmandum; Præsupposito enim ex præcedentibus, quod vestis nomine contineatur, non obstabit, quod domi non sit, sed apud sartorem; Destinatio enim patrisfamil. attendenda, quæ hæc fuit, ut vestes quamprimum confectæ domum deferrentur. Petr. Peck. *de Test. conjug. lib. 5. cap. 29. n. 1.* Zasius *ad l. cetera §. Sed si separavit. n. 14. ff. de leg. 1.* Quod limitat Menoch. *d. præsumt. 161. n. 20. in fin.* nisi vestis scissa sit apud sartorem eo animo, ut postquam confecta, mox vendatur; tunc enim legatis vestibus non continetur.
- 7 Ulterius sub generali vestium legato, si testator dicat; Lego Titio meas vestes, non saltem quotidianæ continentur, sed & festivæ ac ad ornatum præparatæ Dn. Carpzov. *part. 3. constit. 13. def. 24.* Cardin. Mantica. *de conject. ultim. vol. lib. 9. tit. 3. n. 23.* Joan. Carol. Antonell. *Tract. de tempor. legal. lib. 2. c. 19. n. 57.*
- 8 Aliud vero est, si Titius vestitum legaverit, daß Er aus seiner Erbschaft soll gekleidet werden/ibi heres liberatur, si ipsi vestes necessarias

necessarias dederit; ad festivas verò obligatus non videtur, cum ad quotidianas saltem respectum habuisse videatur testator, quæ pro qualitate personæ legatarii determinandæ; Hujus enim personæ convenientes vestes reliquisse videtur. Hinc si uxori suæ annua vestimenta legaverit, eæ præstandæ erunt juxta statum uxoris vidualem, aliis enim vestibus eam uti non decet Carpzov. *d. def. 24. n. 5.* Quid si verò uxori vestes lugubres legentur, num post elapsum luctus annum eas petere potest? Respondet ad hoc ex Stephan. Bertrand. *lib. 1. consil. 31.* Peck. *de Testam. conjug. d. cap. 29. n. 4.* Menoch. *d. Præf. 161. n. 27.* quod non: quia hoc legatum ex tacita mente mariti restrictum ad annum luctus, quod illis vestibus uti deberet; & cum causa legati fuerit, ut maritum suum lugeret, cessante illa causa, cessabit effectus legati; Imò & per ipsum stetit, quo minùs justo tempore illas vestes sit consecuta. Verùm si præsupponamus contrarias circumstantias, uxorem interim ex propriis bonis sibi lugubria vestimenta comparasse, & ita annum luctus legitimè implevisse, insuper commodam exigendi legati occasionem defuisse, puto & post annum luctus peti posse. Intentio enim mariti erat, ut debito modo lugeretur ab uxore; atque hoc factum: Deinde uxor sumtibus in luctum impendendis gravaretur; hoc verò fieret, si post annum luctus restitutio æstimationis denegaretur. Benignior ergo interpretatio pro vidua hic capienda.

Porro quæritur: An si testator omnes suas vestes alicui legaverit, illæ etiam sub legato contineantur, quæ ob statutum interdictæ sunt legatario, ut aureæ & holosericæ? Et respondet Menoch. *de præsumt. lib. 4. præf. 161. n. 23.* Petr. Peck. *de Testam. conjug. d. cap. 29. n. 3. in fin.* negativè; quia (1.) testator præsumitur dispositionem suam conformare voluisse dispositioni legis ac statuti, (2.) quia delicti præsumtio evitanda, quæ subesset, si legando has vestes ansam daret legatario agendi contra Statutum. Verum hæc opinio mihi non placet; cum enim vestimenta legata, non tenetur illis præcisè uti legatarius, sed liberum ipsi est, vestimenta vendere & pretio uti. Si enim hoc ipsi non integrum esset, nunquam posset maritus vestimenta sua legare uxori, vel vice versa; quia jure prohibitum, ut uxor virilibus vestimentis induatur, *arg. l. 23. §. muliebria ff. de aur. & argent. leg.* Atque vero nemo Doctorum, quantum mihi quidem constat, tale legatum impugnavit; Et quamvis Carpz. *part. 3. constit. 13. def. 24. n. 6.* itidem statuatur, quod nunquam vestes, quæ sunt prohibitæ, censeantur legata, cum nec legari possint, juxta Bartol. *in l. Quam-*

vis 26. ff. de aur. & arg. leg. n. 2. Hoc tamen non aliter intelligi potest, quam si & vestem talem possidere prohibitum sit; nam si solus usus sit inhibitus, quis plebejo adimeret vestem auream, qua ipse uti non vult, sed quam venalem servat.

- 16 An autem legatis vestimentis debeantur etiam illa, quæ post conditum testamentum facta, itidem disquiritur? Et hoc primo intuitu negandum videtur; nam verba testatoris designant tempus præsens facit testamenti, non tempus futurum mortis testatoris; & regulariter tempus præsens ad futurum non extenditur, per *l. uxor. 33. §. 1. ff. de leg. 3.* Sed
- 17 quia quæstionem non formavi, si testator legaverit vestimentum, quod tunc habuit, sed de Vestimentis simpliciter legatis; sine dubio ad tempus mortis videtur respexisse testator, & hinc etiam vestimenta post testamentum conditum facta comprehenduntur, quod secus in priori casu, ubi voluntas testatoris fuit restricta. vid. Petr. Peck. *d. cap. 29. n. 3.* ubi prolixè de hac quæstione agit. Add. Grass. *Recept. sent. vol. 1. Qu. 21. n. 2.*
- 18 Jam ad ipsam præstationem legati vestiarii me converto, ubi quæritur: Si testator heredem jusserit, ut vestiatur legatarium, an semel vestiisse
- 19 sufficiat, an verò quotannis vestire debeat? Et puto sufficere, si semel legatarium vestiatur, quia sermone simpliciter prolatus intelligitur duntaxat de primo *l. boves. §. hoc sermone ff. de V. S.* & verba dubia in ultima voluntate ita interpretanda, ne nimium gravetur heres, non enim solet esse facili-
- 20 lis testator in gravando in herede. *l. 67. §. 5. ff. de leg. 2.* Hoc ita in extraneo; Quod si verò persona legatarii sit admodum conjuncta, quam vestire solebat testator, plenius interpretandum erit legatum ad consuetudinem ipsius testatoris, ut si de uxore vel cognato testatoris paupere quæ-
- 21 stio sit. Hinc regula illa, quod omnis actus prima vice consumatur, limitationem recipit, quando simplex sermo profertur in materia, quæ ex consuetudine Regionis requirit iterationem; ut hinc mirum non sit, si uxor sæpius vestienda sit, si concurrat qualitas personæ, deinde mos regionis & postremo testatoris consuetudo. Peck. *d. cap. 29. n. 6.* Menoch. *lib. 4. præf. 161. n. ult.* Quod tamen in uxore vestienda ad tempus durantis viduitatis restringendum puto, postea enim præstare amplius legatum non tenebitur. Joan. Carol. Antonell. *Tract. de Leg. Tempor. lib. 2. c. 19. n. 58.* Sed quid si annuum vestimentum alicui legatum, quando hoc præstandum? Et concludunt Dd. quia vestimentum non recipit divisionem per menses, quod tum præstandum, quando subest necessitas *arg. l. Nec semel 12. §. 5. ff. quand. dies leg. ced.* Carpzov. *lib. 4. Resp. 62. num. 8.* Joan. Petr. Surd.

Surd. *de Aliment. tit. 4. qv. 13. n. 3.* Alias verò legatum annuum ab initio anni præstandum esse certum est. *l. 12. §. 1. ff. d. 1. Magnif. Dn. Brunneman. in Comment. ff. d. l. 12.* ubi ex Francisc. Barry *de Success. lib. 11. tit. 15. numer. 18.* hoc limitat, nisi annum legatum pro certa necessitate relictum sit, quod in vestimentis obtinere videtur. In specie verò ex hoc ipso deciditur, si ²⁴ maritus uxori legaverit vestimenta æstiva & hyberna, quod talia sint præstanda imminente necessitate; ita ut hyberna fiant calendis Septembris, duraturæ usque in Calendas Aprilis; æstivæ autem à Calendis Aprilis iterum durent ad Calendas Septembris. Bartol. *ad l. 1. Cod. de Vest. Militar.* Carpz. *d. Resp. 62. n. 9.* Peck. *de Testam. conjug. lib. 5. c. 29. n. 6.* Surd. *d. qv. 17. n. 15.* Puto autem in priori casu, si testator ad certam necessitatem ²⁵ in legato vestimenti annui se non adstringat, *Er vermache ihm alle Jahr ein Kleid/wann er es von nöthen/sed simpliciter singulis annis vestimentum leget,* necessitatis rationem habendam non esse, sed & extra eam præstandum legatum Bartol. *in l. fin. ff. de agnos. vel. al. lib.* Carpz. *d. Resp. 62. n. 8.* Surd. *d. l. n. 4.* quo tempore vero tali casu præstandum, Vid. *Dd. in d. l. 22. §. 1. ff. quand. dies. leg. ced.*

Sufficiant hæc de dispositione testamentaria; jam ad Successionem ²⁶ ab intestato progredimur, ubi de Jure Civili vix quicquam singulare occurrit: Vestes enim cæteris bonis hereditariis annumerantur, & sic ex æquo inter heredes ab intestato venientes distribuuntur. In Statutis ta- ²⁷ men variorum locorum vestium solet haberi ratio in divisione hereditatis; sic de Jure Saxon. filii inter res expeditorias præ filiabus sibi vendicant, *ein gesattelt Pferd/den besten Harnisch/ ein Schwert/des Mannes tägliche Kleider/* Dn. Præses *Tr. de Success. ab intestat. c. 2. art. 3. §. 8.* Carpzov. *P. 3. C. 38. Def. 25.* E contra ratio filiarum eodem Jure Sax. filiis præferuntur in ²⁸ Gerada, ad quam iterum referuntur præter cætera uxoris bona utensilia, vestes muliebres, *alle weibliche Kleider/ genehet und ungenehet/ Seiden/ leinen oder wullen Schleyer/ Kittel/ Bade-Kappen/ so die Frauen tragen/* &c. vid. Hartm. Pistor. *p. 1. Q. 32. in fin.* Quod in Scabinatu Lipsiensi ita determinare solent: *Alle weibliche Kleider/sie seyn leinen/ wullen oder* ²⁹ *seiden/und alles Tuch oder Gewand/ zu Frauen-Kleidern geschnitten* &c. teste eodem Hartman. Pistor. *d. l. conf.* Dn. Richter *de Success. ab Intest. Sect. 1. Membr. 1. n. 69.* Ubi illa verba, quæ in priori formula habentur, *genehet oder ungenehet/explicanda ex posteriori formula; zu Frauenkleidern geschnitten.* Hinc pannus pretiosus ab uxore comparatus ad Geradam aliter

aliter non pertinebit, nisi ad vestimenta muliebria incisus fuerit, licet nondum confusus sit, Dn. Carpz. *p. 2. C. 14. Def. 32.* ubi tamen aliud in panno lineo esse dicit.

30 In Successione Conjugum maritus Saxon. jure est heres mobiliaris, seu in omnia uxoris mobilia succedit, Consultiss. Dn. Præs. *d. Tr. c. 4. artic. 3. §. 1.* Vestes tamen uxoris sibi vendicare nequit, quia hæc ad Geradam pertinent, quæ ab illis bonis mobilibus ad maritum devolutis excipien-

31 da, Dn. Carpz. *p. 3. C. 23. Def. 14.* Berlich. *p. 3. Concl. 29, num. 61.* Uxori Jur. Sax. in successione maritali assignatur quarta existentibus liberis, vel his deficientibus triens per *Const. Sax. 20. part. 3.* Carpz. *d. Const. 20. Def. 17.* Vidua tamen in hanc portionem etiam vestes suas computare debebit. Omnia enim illata unâ cum ipsa Gerada conferenda Carpzov. *d. Const. 20. def. 24.*

32 Berlich. *p. 3. Concl. 27. n. 40.* In Marchia Brandenburgica, ubi uxor portionis statutarie loco capit dimidiam bonorum communium, disquiritur, annon uxor vestimenta sua præcipua habeat? Et hoc negandum, quia per statutum omnia bona mobilia conferre debet, ergo & vestimenta, quæ sub his comprehenduntur Andr. Kohl. *ad Const. March. de Succ. Conj.*

33 *Quæst. 8. n. 6.* Dn. Köppen. *p. 1. Dec. 14. n. 9.* Observantia tamen receptum videtur, ut vestimenta utriusque conjugis Collationi eximantur & dum uxor succedens vestimenta sua præcipua capit, mariti quoque heredibus vestimenta hujus relinquere debet Dn. Præs. *d. c. 4. art. 3. §. 18.* Pruckm.

34 *Vol. 1. Conf. 48. n. 109.* Jure Lubecensi quoad vestes præcipuum præ uxore quid maritus habet? Maritus enim armaturam suam & Vestes optimas præcipit, reliquis bonis æqualiter divisus; uxor verò nil nisi annulum pronubum præcipit, cætera omnia etiam vestimenta conferre tenetur. *Vid. Jus Lubecens. lib. 2. tit. 2. Art. 2. & 3.* Dn. Mev. *ad d. art. 3. n. 3.* Dn. Præs. *d. l. §. 32.*

34 Jam an & quando liberi in successione concurrentes, vestimenta à parentibus accepta, conferre teneantur, subjiciam. De vestibus verò quotidianis, quia sub alimentis continentur, nulla controversia est, quin colloca-
tioni non sint obnoxie Matth. Coler. *p. 1. Dec. 62. n. 31.* Surd. *Dec. 166.*

36 *n. 4.* sed de pretiosis & nuptialibus in filias erogari solitis: Et de his verum est, quod in Collationem veniant, ita ut filia elocata tales vestes non lucretur, sunt enim dotis quædam accessio & hinc cum ipsa dote conferendæ Dn. Carpz. *p. 3. C. 11. D. 11. n. 5.* Gail. *lib. 2. Obs. 91. n. 5.* Pruckm. *Conf. 34. num. 48.* Dn. Hahn. *ad Wesemb. tit. de Collat. dot. n. 1.* Dn. Struv. *Excerc. 38.*

§. 43. Sumtus enim in tales vestes non tam de paternis bonis erogati, quam de quota filiae, quam aliquando habitura esset, prænúmerati censentur Georg. Adam. Brunner. *Tr. de Collat. c. 4. n. 687.* Et magis ad usum concessæ videntur, ut magis ornata ad sponsum accedat, & sic non præsumuntur donatæ Blas. Michalor. *Tr. d. Fratribus p. 1. cap. 28. n. 3.* Surd. *Dec. 166. num. 4.* Et bene monet Bald. *in cap. lucravit X. de Probat.* 37. quod vestimenta, quæ hodiernus abusus induxit, non censeantur donata, prout nec margaritæ nec alii lapides pretiosi; non est enim præsumendum, patrem vel socerum malè sua substantia uti velle Michalor *d. l. n. 8.* Quod si tamen de Patris contraria voluntate constet, quod hæc vestimenta donata velit, aliud dicendum. 38

Quid autem de vestibus, quas filia accepit ante nuptias, ut splendide incederet, an & hæc conferendæ? Resp. Si hæc intuitu nuptiarum non data, quo scilicet pater in futuris nuptiis eas emere non teneatur, sed ex mero arbitrio parentis, ut pro dignitate sua eo ornatiores incederet, conferenda non erunt; Pater enim proprio honori hos sumtus impendisse videtur, quales conferri non solent, *arg. l. 1. §. 16. ff. de Collat.* Et ita intelligendam puto sententiam Wesembecii *in Parat. de Collat. dot. n. 3.* filiam 41 non conferre mundum, vestes, ornamenta à patre accepta, sumtus nuptiarum & similia, quæ suo quodam jure à Patre ipsi debentur, & à patre sunt præstanda, velut quædam alimentorum accessio: Hæc enim vel de Vestimentis ante nuptias datis intelligenda, quæ pater nulla necessitate compulsus dabat, & hinc citius præsumuntur donata; vel de vestimentis saltem quotidianis & necessariis tempore nuptiarum datis, non de pretiosis, uti & distinguit ab eo alleg. Bald. *ad l. filiae n. 14. C. fam. ercis.* Ethæc collatio quoad vestes nuptiales hanc æquitatis rationem habet; quia quo plus vestium filiae nuptui datae concedit pater, eo plus commodi inde habet maritus, cujus oneribus alias incumbit vestire uxorem. Petr. Gregor. Tholos. *lib. 9. Syntagm. cap. 19. num. 6.* 42

In filio non puto diversum jus statuendum esse, si pater tempore nuptiarum huic vestes pretiosas dederit; Est enim eadem ratio, quæ in filia. Locupletior inde sit filius, & reale lucrum percipit, quod, ut in hereditatem conferat, æquum est. Et hoc extenditur etiam ad casum, si pater uxori filii sive nurui vestimenta pretiosa dederit, hæc enim filii portioni detrahenda in divisione hereditatis Bald. *ad d. l. filiae. n. 19. & de duobus fratribus n. 32.* vel filius eas in ea bonitate conferre deberet, in qua 44

funt tempore mortis. Non enim donasse, sed commodasse pater videtur.
 45 Sed inde quaeritur, an is qui ad collationem tenetur, si conferat vestes earumque aestimationem, quales sunt tempore collationis; An vero aestimatio ex tempore nuptiarum conferenda? Prius videtur, quia in omni
 46 negotio initium inspiciendum. Verum quia antea dictum; Vestes tales non quidem praesumi donatas, sed saltem in usum concessas, juxta Michalor. p. i. c. 28. num. 2. Wurm. f. Pract. for. lib. 1. Tit. 42. O. 2. Sequitur exinde, quod cum usum vestium ex voluntate Patris habuerit filius, nil amplius conferre teneatur, nisi quales sunt vestes tempore collationis Perez. Comment. Cod. de Collat. num. 16. praesuppono tamen, culpa uxoris tales vestes
 47 non esse deterioratas. Ex quibus patet ejusmodi vestes pretiosas etiam in legitimam esse imputandas, sed secundum valorem tempore mortis. Honded. lib. 1. Conf. 63. n. 121. Blas. Michalor. Tract. de Fratib. part. 1. cap. 37. num. 21. Merlin. de Legitima lib. 2. tit. 2. quest. 20. num. 2. Alexand. vol. 1. Conf.
 48 27. num. 10. Tandem quaero, si filio a patre in ultima voluntate imponatur onus conferendi sumtus studiorum, an etiam illos sumtus, quos in vestimenta erogare necessum habuit, conferre teneatur? Quod negandum existimo, si de necessariis vestibus, pro dignitate patris & qualitate filii determinandis quaestio sit; Quamvis enim pater collationem sumtuum studiorum expresse velit, attamen ab his semper detrahenda erunt illa, quae filius, si domi mansisset, itidem consumsisset & quae etiam in alios liberos impendit Dn. Struv. Synt. Exerc. 37. §. 30. Hill. in Don. lib. 19. c. 4. Lit. xx.
 50 quod procedit, etiam si pater expresse caverit, ut omnia indistincte conferantur, quia in talibus pater praecise est debitor per legem & alias debuisset praestare, etiam si filius literis nunquam operam navasset. Gomez. in l. Tauri 29. n. 16. vers. Secundo limita. Inter haec ipsa autem in specie computant Dd. Cibaria, vestes, medicinam, habitationem. Marc. Mant.

singul. 551. Hillig. in Donell. d. Lit. xx.
 in med.

CAPUT VI.

De Jure Vestiario circa delicta.

SUMMARIA.

H odie vestitur variis modis peccatur n.1.	Ad quem judicem spectet cognitio de Vestibus Clericalibus n.21.
Promiscua vestium virilium & mulie- brium usurpatio prohibita num.2. seqq.	Vestibus alteri injuria inferri potest. n.22. seqq.
Quid S. Scriptura de hac re precipiat? n.5. seq.	Ubi tamen de animo injuriandi con- stare debet n.25.
Vestium diversi sexus usurpatio pluri- morum in Republ. malorum causa n.7.	Quomodo ille probetur? n.26.
An poena expressa huic crimini sit con- stitututa? n.8.	Veste sibi non competente utenti & ita injuriis affecto non competit actio n.27. seqq.
Pœna falsi quandoque locum habet n.9.	Confirmatur pr. ejudicio n.30.
An fœminæ virili veste induta pro alio intercedenti competat beneficium S. Cti Vellejani? n.10.	Vasallus Dominum inter homines nauci repertum verberans, an pu- niatur? n.31.
De casibus, quibus fœminina veste uti licet, remissivè n.11. seq.	An is, qui virginem habitu ancillari vel meretricio appellat, peccet? n.32.
Seculares vestibus Clericorum non de- bent uti n.13.	De furto vestium n.34.
Ne quidem in Theatris n.14.	Vestes alterius maculans vel corrup- pens qua actione teneatur? n.35. seq.
Utens fraudulenter sacerdotali veste, pœna falsi tenebitur n.15.	Qua actione teneatur vestem alterius scindens? n.37. seq.
Sacerdotes non debent Clericalem ve- stimentum deponere. n.16. seq.	Scissio & laceratio vestimentorum quale signum fuerit apud Judæos aliasve gentes n.39. seq.
Quid statuendum de Sacerdotibus de- posito vestitu luxuriantibus? n.18. seq.	Delinquentium vestes olim scindi sole- bant n.43. seq.
Dissolutæ vestes Clericis interdictæ n.20	Ad quem delinquentium vestes hodie pertineant? n.45.
	An ad Carnifices? n.47.

An Magistratus vestimenta delinquentium sibi vindicare possit?
n. 48.

An ad heredes ab intestato? n. 51.

Quid ex bodierna observantia in vestibus ad supplicium damnati obtineat? n. 52.

- 1 **V**estitu peccari toto die, res ipsa loquitur, & ex iis, quæ de Legibus Vestuariis superius dicta, abundè patet. Quotusquisque enim est, qui non ad luxuriam usque vestiendo corpori studeat? Plures vestium, quàm famæ rationem habent majorem. Plures animi culturam negligunt, dum vestibus impensè student, ignari, etiam sub sordido palliolo latere sapientiam quandoque summam. Quamvis & sub sordido pallio summa interdum latitet arrogantia & ambitio; Nulli enim homines magis sitibundi gloriæ esse solent, quam qui eam fugientium specie persequuntur, vid. *Camerar. Hor. Subcisv. lib. 2. c. 39. vers. Cæterum non semper.* Verùm hæc, delicta luxum vestium concernentia hoc capite omittam, cum
- 2 eorum gravitas ex *cap. 3.* satis superque appareat. Alia saltem huc pertinentia proponam, inter quæ primo loco occurrit vestium diversi sexûs usurpatio, si vel maritus foemininis; vel foemina masculinis vestibus utatur. Cum enim natura utrumque sexum distinctum esse voluerit, justum quoque erit, ut postquam Adamitico lapsu vestium necessitas inducta,
- 3 etiam vestitu tanquam exteriori signo sexus distinguatur; Hinc in jure nostro vituperatione dignus censetur vir, qui muliebribus vestibus utitur, *l. Vestis 23. §. muliebria ff. de aur. & arg. leg. & Tiberium Imp. expressè promiscuas viris & foeminis Vestes reprehendisse, testis est Tacitus lib. 1. annal. c. 53. num. 6.* foedari enim censebantur muliebribus vestibus mares,
- 4 *Tacit. lib. 2. Annal. c. 33. n. 1.* Turpissimum enim fuit existimatum, non quidem Romanis tantum, sed & in Græcia, & apud alias, licet barbaras nationes antiquitus, si mares muliebri vestimentum assumerent, *Petr. Fab. lib. 1. Sem. c. 15. in med.* Suffragatur huic rei severa prohibitio juris divini, *Deut. 22. v. 5.* quæ versione Germanica ita profertur: Ein Weib soll nicht Mannes-Gerâthe tragen/und ein Mann soll nicht Weibes-Kleider an thun/denn wer solches thut/der ist dem HERRN deinem Gott ein Greuel. Quem textum quamvis alii mysticè interpretentur, ut non tam de Vestibus quam de moribus intelligendus sit; quæ Clementis Alexandrini sententia fuit teste *Camer. Hor. Subcis. lib. 2. c. 39.* Nihil tamen vetat, quo minus literalem intellectum retineamus. Hinc & in Concilio Gangrensi prohibitum est sub anathemate, ne mulier Virilibus

virilibus utatur vestimentis, referente Frider. Balduin. *de Cas. Consc. lib. 4. c. 1. cas. 1.* quod Decretum extat in Jur. Canon. *c. 6. Dist. 30.* Hac enim 7
 enim vestium diversi sexus usurpatione admissa, innumera mala inde in publicum redundarent. Adulteria stuprave quotidiana essent, 8
 cujus exempla quædam ex mutato vestitu recenset Camer. *d. lib. 2. c. 41. & 42.* ubi dicit, inventos fuisse mares tam profigata libidinis ac pudicitie, 9
 qui ad excitandam libidinem, vestibus, habitu & omnibus aliis muliebribus ornamentis vir viro ementito sexu, sub quadam falsa muliebri specie nupserit. Cædibus quoque & aliis delictis similis ansa daretur, de 10
 quo exempla habet Balduin. *d. c. f. 1.* Dubium ergo nullum est, quin 8
 pœnam mereatur is, qui vestibus à sexu suo alienis utitur, seu qui vestitu se fœminam simulat. Pœna quidem expressa huic rei statuta non est, arbitrio tamen judicis ea merito committitur, qui pro diversitate finis, 9
 ob quem Vestes diversi sexus adsumti, pœnam determinabit. Inter 9
 alia verò, si ad decipiendum alterum hoc fiat, pœna falsi contra taliter vestitos locum habet Balthaf. Conrad. Zahn. *de Mendac. lib. 2. c. 47. num. 2.* 10
 Imò infamiâ illos affici vult Petr. à Placa à Moraca in *Epitome Delict. lib. 1. cap. 5. num. 4.* 11
 Ulterius & fœmina virilibus vestibus induta, si pro alio intercesserit, postea ad beneficium Scti Vellejani confugere non potest, cum ita per mulierem deceptus sit Creditor *l. fœmina. C. ad Sctum Vellejan.* Zahn. *d. lib. 2. cap. 62. n. 1.* Alexand. *lib. 6. Cons. 122.* Casus tamen 12
 quosdam, quibus fœminina veste uti liceat citra delictum, recenset Balduin. *cas. conscient. d. l.* quos suo loco relinquo. Illa verò exceptio, 12
 quam idem Balduin. *d. l. cas. 2.* habet, quod scilicet in Comœdiis diversiflexus vestimentis uti liceat, moribus quidem recepta ac probata est; Boni tamen Magistratus est, summo studio anniti, ut & à Comœdiis Scandala & libidinis incentiva procul absint.

Pari ferè ratione & Vestibus certo Ordini adsignatis quis semet 13
 abstinere debet, quales inter alias sunt Vestes Clericorum, de quibus Imperator graviter interdixit in *Novell. 123. cap. ult.* ut nemo in seculari vita constitutus utatur schemate Monachi aut Monastriæ sub pœna corporalis supplicii aut exilii. Et extendit hoc, ut ne qui- 14
 dem theatralibus ludis ejusmodi vestitus adhibeatur; quod jam olim quidem de Monialibus constitutum erat, *L. Mine 4. C. de Episcop. Audient.* sed in *d. Novella* idem quoque in habitu Monachorum constitutum, ne scilicet Ordo Monachalis ludibrio in theatris exponeretur. Quod si 15
 quis ad decipiendos alios hodiè uteretur vestitu sacerdotis Ecclesiæ,

quem hi in multis locis ab aliis distinctum habent, putarem falsi poenam sibi locum vindicare, per tradita Farin. *Quest. 151. n. 80.*

- 16 Uti vero Clericorum vestitus ipsis ab aliis non Clericis relinquendus; ita è contrario ipsi Clerici vestitum suum & habitum deponere non debent, aut vulgatis vestibus in publicum prodire, quae de re ita dispositum in Clement. in 2. de Vit. & honest. Cleric. *Qui abjectis vestibus proprio congruentibus Ordini, alias assumere & in publico portare rationabili causa cessante praesumit, Professorum illius ordinis praerogativa se reddit indignum.* Cujus rei non deficit ratio; Vestes enim ipsis memoriale esset debebant Ordinis sui, vestibusque à plebe separari debebant, quò honos debitus ipsis exhiberetur; Ubi verò vestes illas deponunt & seculo se conformant, saepius ab aliis ignoranter injuria afficiuntur, & ita se pariter & officium suum prostituunt. Unde facile judicare licet, quid sentiendum de pastoribus quibusdam ruri degentibus revera rusticis, qui in conviviiis poculis operam navando, saepius habitum deponunt, seu in conclavi suspendunt, & detracto vestitu sibi jam omnia licere credunt, absurdissimo eloquio eructantes, da hengt Der Pfaffe/ hie sitzt der Mann/ ad quod non inconvenienter quondam ab alio regeſtum; Man solte den Mann bey dem Pfaffen auffheucklen.
- 17 Censura Ecclesiastica hic opus foret, & removendus ab officio, aliave arbitraria poena puniendus, qui pessimo suo exemplo tot spectatorum oculis scandalum praebet. Bonus enim Pastor non saltem verbo, sed etiam exemplo praere debet; Verbo quidem praedicationis sanctae: Exemplo conversationis inculpatae & honestae, Carpz. *Jurisprud. Confistor. lib. 1. Def. 61. in fin.* Reinking. *de Reg. S. & Eccl. lib. 3. Class. 1. c. 7. num. 5.*
- 18 Ulterius in Jure Canon. dissoluti & fracti in vestibus incessus Clericis interdiciuntur *Cap. Parsimoniam 5. Distinct. 41.* Cæterum an Cognitio de Vestibus Clericalibus ad Ecclesiasticum pertineat judicem, an ad secularem, in eo discrepant Canonistae, vid. Sigismundi Scaccia *de Judic. lib. 1. c. 11. num. 88.* In Gallia vero cognitio seculari judici tribuitur, uti ex Pappon. *lib. 1. tit. 5. arrest. 4.* testatur Dn. Ziegler. *in Comment. ad Inst. Lancell. lib. 3. tit. 1. §. 8.*
- 19 Deinde Vestibus delicta committuntur, si quis alienam vestem in ipsius contemptum imitetur, ubi injuriarum actioni locus est, Berlich. *p. 5. Concl. 50. n. 101.* Inter alia verò hæc injuriarum actio obtinet, si quis veste lugubri ad invidiam alicujus utatur, *l. 15. §. 27. ff. de injur.* Idem obtinet, si quis vestem sordidam alicujus nomine in publico habeat, capillumve sub-

submitat, qui tamen nulla cognitione vel affinitate junctus, *l. Vestem 39. ff. de Injur.* Dixi autem, si talis vestitus in invidiam alterius adhibeatur, 25
 actioni injuriarum locum esse; Constat itaque debet de animo injuriandi, qui ex solis vestibus non colligitur, cum res per se illicita non sit, *arg. l. si non convitii. 5. C. d. t.* Probatur verò hic animus, si vel id dixerit, 26
 se veste tali in gratiam alterius uti; vel si ex gestibus aliisque circumstantiis hoc appareat. Casum huc pertinentem habet Seneca *lib. 10. Controv. 1.* de paupere occiso, non tamen spoliato, cujus filius sordidatus divitem tanquam de homicidio suspectum sequebatur, eoque nomine à divite in jus vocabatur, injuriarumque accusabatur, ubi post plura alia in medio eleganter subjicit: *Sordidatus es, non queror: Sed si sordes tue invidiam mihi concitant, queror.* Licebit ergò & sordido vestimento uti aut squalido, si animus alterum injuriandi abfit.

Ex prædictis haud obscure sequitur, si quis veste sibi non competente 27
 usus fuerit & ita injuriis affectus, non posse eum injuriam aestimare pro dignitate sua, sed pro illa conditione, quam vestitu extrinsecus studiosè assumpto pro se ferebat. Hinc si quis rustico habitu vestitus in 28
 loco aliquo compareat, & verberibus afficiatur, etiam si Nobilis sit, non poterit postea injuriam, quasi Nobili illata esset, reputare; imputet enim sibi, quod veste sibi non competente usus fuerit; Talis enim quisque, qualis eum demonstrat habitus, præsumendus est, *c. si judex. vers. Idem, de sentent. excomm. in. 6. Lancell. lib. 3. Inst. Jur. Canon. §. 8. Mascard. de Prob. Conclus. 849. num. 1.* Sic si quis Clericum verberaverit incedentem vestitu 29
 laico, non tenetur poenas luere, quæ dicuntur percussoribus Clericorum, Mascard. *d. Conclus. 849. num. 4.* quod bene tamen limitat Magnif. Dn. Brunnemann. *Comm. ad L. 15. ff. de injur. n. 9.* nisi verberans sciverit, illum esse Clericum; ex scientia enim animus injuriandi colligitur. Ex ante dicta autem ratione Ampliss. Facultatem Juridic. hujus Academiæ 30
 casum decidisse, retulit mihi Dn. Præses de quibusdam, qui mutatis vestibus, ita ut cognosci non potuerint, vespertino tempore in nuptiis comparuerant; hi enim à sponso interrogati, cum nomen prodere nollent, verberibus egregiè excepti ac ita dimissi; postea injuriarum actionem instituebant contra sponsum, ob injurias reales sibi illatas. Sed absolutus fuit sponsus (1.) quia versabatur in re licita, inquirendo, quos hospites in ædibus nuptialibus haberet; intererat enim ipsius præcavere, ne à larvatis illis tumultus excitarentur. (2.) Illi novi hospites versabantur in re illicita, non invitati nuptiis alienis semet ingerendo. (3.) Prohibi-

- hibitum insuper Lege Provinciali erat, ne quis vespertino tempore ad alienas nuptias accederet. (4.) Vestitum mutaverant, & hinc cognosci à sponso non poterant; & (5.) respondere interrogati nolebant, & ita habitu & gestu, malâ intentione se accessisse prodebant, & verbera, quibus excepti, sibi ipsis accepta ferre debebant; Injuriam ergò, quam culpa sua sentiebant, pro injuriâ reputare non poterant & ne sentire quidem intelligebantur, *arg. l. Quod quis 203. ff. de R. I.* Ex qua causa Vassallus, si Dominum suum inter homines nauci repertum verberet ignarus, non amittit feudum, Dn. Brunnemann. *add. l. 15. in fin.* Pari ratione, uti injuriosum est, virginis pudicitiam attentare; ita si quis virginem ancillari vestitu vestitam appellaverit, minus peccare videtur; imò adhuc minus peccat, si meretricia veste fœminæ non matrum familias vestitæ fuissent, *l. 15. §. si quis virgines 15. ff. de injur.* Virgo enim habitu meretricio incedens, corrupta præsumitur, siue quod meretrix sit, Menoch. *lib. 6. Pras. 89. n. 5.* Ex vestitu enim præsumitur hominis qualitas Magnif. Dn. Brunneman, *Comm. ad l. 15. n. 8. ff. de injur.* si modo alias, quis homo ille sit, non constet; injuria enim non vestibus minuitur, sed ignorantia justa ex tali vestium genere orta.
- De furtis vestium operæ pretium non est, ut aliquid addam; Vestes enim furto ablatae, æstimandæ sunt, & si pretium quinque solidos excedat, aliæque circumstantiæ ab Imper. Carolo V. requisitæ concurrant, suspendii pœna locum habet. Nihil ergò hic singulare est, sed cum aliis rebus furto ablatis coincidit. De Vestibus maculatis vel alia ratione corruptis itidem vel injuriarum agi potest, vel ex L. Aquilia Contr. Lang. in *Meth. Jur. civ. part. 3. c. 54. n. 7.* Quid si in via publica per effusionem alicujus vestimenta conspurcata sint? Ex quasi delicto parata est actio *t. 1. ff. de his qui dejec. vel effud.* Imò & ad extraordinaria Crimina refertur, si quis firmo corrupto aliquem perfuderit, cœno, luto oblinuerit, cum talis injuria contra bonos mores fiat *l. 1. §. 2. ff. de Extraord. Crim. Paul. lib. 5. sent. tit. 4. §. 5.*
- De Vestibus scissis specialis textus occurrit in *l. Si servus 27. §. 18. ff. ad L. Aquil.* ubi si quis vestimenta sciderit, perinde quasi ruperit L. Aquilia tenetur. Damnum enim ita realiter dat, ad quod respexit L. Aquilia; quamvis enim vocabulo *ruperit* usa fuerit Lex illa, tamen *rupisse* Verbum omnes Veteres intellexerunt, quasi corruerit *d. l. 27. §. 13.* hinc qui scindit alicui corpus, etiam rupisse dicitur *d. l. 27. §. 17.* Scindens ergò alterius vestimentum, etiam si culpa saltem faciat, ex L. Aquilia tenetur; quod si do-

si dolose fecerit etiam injuriarum competit actio, *arg. l. 1. princ. ff. de Injur.* In specie verò vestes scindens alicui, dicitur injuriam facere in personam.

Hac occasione de scissione & laceratione Vestimentorum aliquid monendum. In S. Scriptura ejus aliquoties mentio fit, signumque vel summæ tristitiæ vel summæ indignationis erat. Indignationis exemplum exstat in Caipha, qui cum Salvatorem nostrum blasphemiam convictum vellet, præ indignatione lacerabat vestimenta sua *Matth. 26. v. 65, Marc. 14. v. 63.* Tristitiæ ac mœroris exemplum est in Rege Davide, ad quem nuncius laceratis vestibus veniebat, annuncians Saulis mortem *2. Sam. 1. v. 2.* Mox hoc nuncio percepto Rex David & omnes, qui cum eo erant, lacerabant vestimenta sua *2. Sam. 1. v. 11.* Et cum luctum super Abneri morte imperare vellet subditis, mandavit, ut lacerarent Vestimenta *2. Sam. 3. v. 31.* Pœnitentiam quoque acturi vestium scissione luctum super commissis peccatis contestabantur, cujus multa in veteri Testamento extant exempla; quem morem cum contritio Cordis sæpius abesset, taxat suo loco Propheta: *Non discindite Vestimenta, sed corda.* Apud Ethnicos similia scissarum vestium exempla adsunt, de quibus prolixè videri poterit Petr. Faber. *lib. 2. Semest. c. 10.* Inter alia verò, ut ad delicta revertar, delinquentium vestimenta scindebantur. Erat enim illud ex veteri suppliciorum more apud Romanos, ut noxiorum, qui verberibus excipiendi essent, corpora scissis vestibus nudarentur, manusque post tergum converterentur. Vid. Sueton. *in vita Vitelli c. 12.* Non enim lictores ordinario modo delinquenti detrahebant Vestes, sed scindebant & lacerabant violenter Faber. *d. l.* In quibusdam locis Franciæ olim consuetudo fuit, mulieri adulteri capillos incidere, Vestes ante & retro in ignominiam ejus scindere, & ita per civitatem totam circumducere, teste Petr. Gregor. Tholos. *Synt. lib. 36. cap. 6. n. 28.*

Hodiè quidem cum delinquentibus ita non proceditur, quaestio tamen occurrit, cui Vestes delinquentium debeantur? Extat hac de re textus in *l. Divus §. pannicularia. ff. de bon. damnat.* ubi pannicularia dicuntur, quæ in custodiam receptus secum attulit spolia, quibus indutus est, cum quis ad supplicium dicitur: Ego hæc de Vestimentis damnati ad ultimum supplicium simpliciter intelligo; Et dicitur in *d. l.* quod ejusmodi Vestimenta non fisco cedant, nec executoribus; sed Præsidibus, ut sibi servant, & ut in necessarios usus impendant, Wesembec. *Paratitl. ff. de bon. damn. n. 4.* Anthon. *Matth. de Crimin. ad lib. 48. ff. tit. 17. cap. 6. n. 11.* Inde apparet, non posse car-nificem vestimenta delinquentes sibi vindicare, quod velle videtur Anth.

Monach. *de Execut. in Vestib. cap. 2. num. 43.* Uti enim hic saltem executor Præsidis est; Executoribus verò quondam vestes denegabantur, nec de
 48 Jure Carnifici quicquam concedendum. Sed ad mores nostros propius accedendum, hodie enim confiscatione bonorum regulariter cessante, de quo vid. Carpz. *Prax. Crim. part. 3. qu. 135. n. 27.* Sixt. *de Reg. lib. 2. c. 12. n. 93.* dubium est, an Præses seu Magistratus quicquam Juris in vestes delinquentis sibi vindicare possit. Annon verò heredes ab intestato veniētes easdē ca-
 49 piant? Et puto distinguendum: Aut enim delinquens post executionem sepulturæ mandatur, quod in homicidio fieri solet; vel insepultus relinquitur, utpote si poena rotæ vel patibuli afficiatur. Hoc casu vestimenta illa ipsi relinquuntur, quibus nuditatem corporis, præsertim verò pudendas partes tegere possit; cum id inhumanum ac inhonestum sit, cadavera punitorum ita exponere, ut pudenda videantur Flamin. *Chartar.*
 50 *de Execut. sentent. cap. fin. n. 426.* Monach. *d. c. 2. num. 18.* Ergò in illis neque Carnifex, neque Cognati sibi quicquam juris vindicabunt. Imò Carnifex puniendus, si vestibus postea spoliet furem, in patibulo suspensum. Exempla quidem adsunt, ubi ad suspendium damnati illi, quī dignitatis alicujus erant, qui ipsi vestibus egregiis induti suspendi voluēre, Carnifex tamen ante supplicium vestes cum ipsis permutavit, deteriores pro bonis substituendo. Verum hoc facti est; Nec exinde jus fieri poterit,
 51 quod socordia judicum negligitur, aut non vindicatur. Illo casu, si terræ mandetur cadaver, omnes vestes ad delinquentis heredes pertinere dico. Redinet enim ob cessantem confiscationem defunctus bonorum suorum dominium; Ergò & vestium, quibus tempore supplicii indu-
 52 tus est. Cum verò dominium rerum suarum in heredem transmittat, idem dicendum erit de dominio harum vestium. Fateri tamen cogor, si observantiam moresq; hominum consulamus, distinguī solet, inter vestes, quas ante supplicium deponit, ut pallium, tunicam; pallio enim lugubri sæpius digniores ad locum supplicii progrediuntur; Illas sibi vindicant heredes, nisi delinquens alicui ex ministris easdem adsignaverit, quod facere solent delinquentes, ministro ultimum servitium exhibenti, easdem donando; Et inter vestes, quibus induti supplicium sustinent; his communiter semet abstinere solent heredes, easdem Carnifici relinquentes; cum turpe æstiment, illa sibi vindicare, in quibus supplicium perpeffus fuerat Reus,

CAPUT VII.

De

Jure Vestiario circa Executionem.

SUMMARIA.

De necessitate executionum in judiciis n.1. An ob as alienum executio in vestibus fieri possit? n.2. Quis hanc materiam tractaverit? 3.4. Ad executionem vestium non deveniendum, nisi in subsidium n.5. Ratio n.6. Quod etiam ad vestimenta pretiosa extenditur n.7. Beneficium competentiae impedit executionem in vestibus n.8. Etiam pretiosis, statui tamen convenientibus n.9. & seq. (n.12. Limitatur in vestibus ad luxum pertinet n.13. Et nisi creditores æquè egeant n.13. Debitori qui sua culpa factus non solvendo vilissima vestis relinquitur n.14. seq. Ne quidem pallium alicujus pretii n.16 Alicubi infami ritu cessio bonorum fieri solet n.17. Jure Lubec. fœminæ debitrice vestem superiorem detrabere licet n.18. Cedenti bonis sine culpa sua vestis quotidiana honestior relinqui solet n.19 seq. An huic omnes vestes quotidiane sint relinquendæ? n.21. Arbitrio Judicis hic multum committendum n.22.	Quid circa pauperes & infirmos hic obtineat? n.23. Quid circa vestes inquilini? n.24. An in vestimenta uxoris ob debitum mariti executio fieri possit? num. 25. Quod negatur de vestibus pleno jure ad eam pertinentibus n.26. Ut & de quotidianis ipsi à marito datis n.27. seq. Affirmatur de pretiosis & festivis numer. 29. An uxores Nobilium hic eximantur? n.30. In vestibus filio à patre donatis idem obtinet n.31. Quid si pater dixerit, se filio vestes pretiosas donasse? n.32. Quid mortuo debitore juris sit circa executionem vestium n.33. Vestes ad curandum funus necessariae non pertinent ad creditorem num. 34. Vestes quibus defunctus in vita usus fuit, indistinctè ad creditorem spectant n.35. Ob metum contagionis executio in vestibus fieri potest n.36. Ut si peste sint infectæ n.37. Et in Vet. Test. lepra infectæ n.38. Conclusio Disputationis n.39.

- 1** **P**Ræcipua judiciorum vis in executione consistit Jus enim suum, quod quisque actione instituta in judicio persequitur, non per solam sententiam consequitur, sed & rei judicatae executio accedat necessum est. Frustrà enim sententiæ feruntur, si executioni non mandentur, Gail. lib. 1. observ. 123. princ. Robert. Marant. Specul. aur. p. 6. tit. de Exec. sent. n. 1. Similis enim alioquin sententia est campanæ, quæ pistillo caret Matth.
- 2** Colet. de Process. Execut. præf. n. 4. Executio verò, cum regulariter ad omnia debitoris bona extendatur, adeò ut ad saccum & peram usq; executiantur juxta Accurs. in Gloss. ad l. 7. C. quæ res pign. obl. poss. meritò de
- 3** Vestibus disquiritur, An & hæc ob æs alienum debitori auferendæ? Materia hæc quidem speciali tractatu enodata est ab Antonio Monacho Taurinensi Jcto, quem inscribit, *de Executione in Vestibus*. in quo fusè hac de re agit & specialibus capitibus tractat de Vestibus cedentis, inquilini, Rustici, pauperis, infirmi, mortui, Debitoris simplicis. Privilegiati, beneficium Competentiæ habentis, uxoris & demum de Vestibus filii familias. Verum uti ex inspectione apparebit, sub unoquoque capite eadem ferè repetit, & materiam confundit magis, quàm distinguit. Ego eò brevior ero, quo prolixior fuit Monachus; id tamen, quantum licuerit, operam dabo, ut ad certa membra materiam, executionis Vestium revocem. Regulam verò præmitto specialibus casibus decidendis necessariam: Ad executionem Vestium non deveniendum, nisi in subsidium, id est, omnibus aliis bonis deficientibus. Menoch. remed. 3. ad pisc. poss. n. 140. Marant.
- 6** in spec. aur. p. 6. Tit. 3. de Execut. Sent. num. 30. Ratio est, quia Vestimenta sub alimentorum appellatione veniunt, Surd. de Aliment. tit. 4. qv. 2. vid. supr. c. 1. num. 59. Alimenta verò nulli debitorum auferenda, quamdiu ex aliis bonis quid superest; quod ratio naturalis confirmat, ubi vitæ subsidia nemini facile auferenda. Et hoc etiam in Vestimentis pretiosis, statui tamen ac Conditioni debitoris convenientibus; quamvis enim in his tanta necessitatis ratio non subsit, tamen & hæc, quæ ad tuendam dignitatem pertinent, non prius auferenda debitori, quam si aliunde satisfieri Creditori nequeat.
- 8** Hoc præmisso, jam ulterius ita distingvo. Aut debitor, contra quem instituenda executio, gaudet beneficio Competentiæ; Aut non. Illo casu in Vestes non potest fieri executio, ne quidem in subsidium Anthon. Monach. d. Tr. cap. 12. Quod de Vestibus statui ac dignitati debitoris convenientibus sine dubio intelligendum. Beneficium enim Competentiæ salva conservat debitori alimenta l. 173. ff. de

ff. de R. J. l. 30. ff. de Re Jud. Menoch. de A. J. Q. lib. 2. qv. 183. num. 21. alimen-
 ta verò hîc non strictè capiuntur pro qualicunq; vitæ subsidio, sed
 in relatione ad personam debitoris, pro hujus conditione & ætate Coler.
de Proc. Execut. part. 3. cap. 3. numer. 120. Ergo & vestimenta sub alimen-
 tis contenta, latiùs extendi debent, ut etiam ultra necessaria præstentur
 illa, quæ dignitati tuendæ inserviunt. Id enim tribuit beneficium com- 10
 petentiæ, ne debitor egeat *d. l. 173. pr. ff. de R. J.* Atque si is, qui in digni-
 tate constitutus, vestem quotidianam saltem habeat & pro dignitate sua
 veste convenienti se exhibere in publico non valeret, non posset dici
 non egere. Imò beneficium Competentiæ non attendit saltem, quan- 11
 tum quis naturaliter facere possit, sed & præcipuè attendit possibilitatem
 civilem, Coler. *de Proc. Execut. d. part. 3. c. 3. num. 116. in fin.* Sed hoc limi-
 tatur (1.) in vestibus magis ad luxum pertinentibus. Luxuriosa enim 12
 vestimenta partem alimentorum non faciunt, quia magis ornandi, quam
 tegendi corporis causa adhibentur, contra communem vestium usum,
l. Quamvis. 26. ff. de aur. & arg. leg. Wesemb. in Parat. ad d. tit. n. 3. Hinc
 judex in hoc beneficio concedendo sedulò caveat, ne luxui debitorum
 alendo quicquam concedat. Dn. Mev. *in Levam. inop. debitor. cap. 4. sect.*
7. numer. 26. seqq. (2.) Limitatur nisi Creditores majori necessitate 13
 premantur. Hi enim si necessariis indigeant, non potest debitor po-
 stulare, ut honori suo consulatur, Brunus *de Cess. bon. quest. 30.*
princ. numer. 3. & 4. Caspar. Manz. *Patroc. debit. Decad. 3. quest. 3.*
numer. 14.

Hoc casu, si debitor beneficio competiæ non gaudeat, ulteriùs distin- 14
 guendum: An culpa sua factus fuerit non solvendo; An citra culpam.
 Priori casu nihil amplius vestis loco ipsi relinquitur, nisi quæ ad nudita-
 tem tegendam pertinet, & hinc vestis vilissima sufficit. Comparari enim
 in materia Vestium relinquendarum solent cum damnato ad mortem. Jo-
 an. Marqv. *de Jur. Mercat. lib. 1. cap. 14. num. 27.* Petr. Gregor. Tholos. *Synt.* 15
lib. 22. c. 8. num. 3. Itaq; interulam, femoralia, thoracem & pileum ipsi re-
 linquat judex, etiam usq; ad pallium, fortè adeò sordidum & vile, ex cu-
 jus alienatione parum aut nihil pretii extrahi posset, Monach. *d. Tr. c. 3.*
n. 8. Ergo pallium alicujus pretii ipsi non relinquendum; Non enim 16
 commiseratione dignus est, qui propria culpâ, summò Creditorum
 damno decoxit. Hinc alicubi odiosis ceremoniis fit Cessio bonorum, 17
 dum debitor publice posteriora nuda ostendere & dicere compellitur:
Cedo bonis, uti ex Angelo in *l. in omni C. qui bon. ced. poss.* refert

- Caspar. Manz. *Patrocin. Debit. Dec. 2. qv. 6. n. 15.* Zeilers Hand. Buch p. 2. tit. Schulden. p. 398. Alibi in publico loco vestem ab aliis distinctam, aut pileum viridem gestare tenebantur, Dn. Carpzov. *Asyl. debit. c. 3. §. 43. n. 166. seqq.* Matth. Brunus de *Cess. bonor. qv. 6. pr. n. 5.* Manz. d. l. Covarr. lib. 2. *variar. resol. cap. 1. num. 6.* Jure Lubecer si, ubi cessionem bonorum admittere non compellitur Creditor, si debitor malitiose decoxerit, sed eundem in Carcerem conjicere poterit Dn. Mev. *Comment. ad Jus Lubec. lib. 1. tit. 3. artic. 1. num. 16 seqq.* fœmina tamen debitrîx ab hac incarceratione excipitur, & in ejus locum creditori conceditur superiorem vestem fœminæ detrahendi; Es mag der Creditor zu allen Zeiten / wenn er sie betrifft / ihnen das oberste Kleid abnehmen / so lange bis sie bezahlen / *Jus Lub. d. tit. 3. art. 1. in fin.* denudatio enim totalis pro turpi reputatur *arg. l. Non patimur 13. C. de Curs. publ.* Posteriori casu, si citra culpam non solvendo factus sit, vestes quidem splendidae festivæque ipsi non relinquuntur, sed Creditoribus cedunt; interim tamen Vestis quotidiana honestior ipsi relinqui solet, & regulariter illa vestis, qua in actu Cessionis indutus est, seu quam in dorso habet Monach. d. *Tr. c. 3. n. 7.* aut vestis qua cooperitur, Joan. Domin. Gait. *Tr. de Cred. c. 4. qv. 5. n. 88.* Quod si tamen fraudulenter meliorem Vestem induisset, etiam hac spoliari posset, restitutâ aliâ viliori Mon. d. l. n. 20. Inde apparet, non omnes Vestes quotidianas ipsi relinquendas, sed unam tantum; Nam si plures vestes quotidianas habeat, in cœteras commodè fit executio Gait d. l. n. 89. Multum verò hîc faciet arbitrium Judicis personæ cedentis rationem habens; si enim civis citra culpam bonis cederet, talem vestitum relinqueret, quo Civis quotidie uti solet; Ergo nec pallium ipsi adimendum foret, quia sine hoc in publicum prodire non solent honesti cives. Et contrario, si rusticus bonis cederet; sola vestis citra pallium ipsi relinquenda esset; Pallium enim in rustico magis ad ornatum est, & ad usum festivum, quam ad quotidianum Monach. d. *Tr. cap. 6. n. 32.* Quod & obtinet in oppidulis, ubi pallio ordinariè non utuntur Cives. Quoad pauperes & infirmos nullum singulare jus obtinet, de quorum vestibus singularibus Capitibus egit Monachus, sed præter necessitatem; Executio enim quoad Vestes in his simili modo se habet; Imò unusquisque debitor sine dubio pauper est, cui ad vestem usq; viâ executionis bona auferuntur. Circa vestes inquilini similis decisio locum habet, quod in subsidium demum pro pensione pignori capi, vel per executionem auferri possint, salva tamen veste necessaria Monach. c. 5.

Hæc ita obtinent in Vestibus debitoris propriis, si vivente eo executio instituat. Quæstio ergo incidit de Vestimentis uxoris, an ob debitum mariti in Vestes uxoris possit fieri executio? Et hoc negandum, si de Vestibus pleno jure ad uxorem pertinentibus queratur; Certum enim est, pro marito uxorem non teneri *i. i. Cod. Ne ux. pro marit.* Sed de Vestibus, quas uxor à marito accepit, dubitatur; annon hæc ob debitum mariti ab uxore revocari possint? Repetenda hic verò distinctio supra in *Cap. 1. n. 68.* proposita; An scilicet quæstio sit de Vestibus pretiosis uxori datis, an verò de Vestibus quotidianis. In has, quia alimentorum vicem subeunt, & maritus necessitate juris eas præstare tenebatur, executio fieri non potest; quia non amplius sunt mariti, sed pleno jure ad uxorem transierunt. In illas verò, quia in dominio mariti permanent, executio fieri potest, nec uxor se gravatam dicere potest, cum talia Vestimenta nunquam ipsius facta fuerint. *Monach. c. 13. n. 46.* Nec est, ut uxores nobiles hic excipimus, quasi illis vestes pretiosæ à marito acceptæ sint relinquendæ; Nam nec huic maritus ultra quotidianas vestes obligatus est, quamvis non diffitear, has vestes quotidianas pretiosiores esse debere, quam plebejarum uxorum; manent tamen in se quotidianæ in respectu ad statum Nobilium.

De Vestibus filii in patria potestate constituti, idem ferè dicendum; Nam pater ad vestimenta necessaria tenetur filio *arg. l. 5. §. 10. ff. de agnosc. vel alend. lib.* & hæc Vestimenta sunt filii, ita quidem, ut in collationem hereditatis non veniant, nec in legitimam sint imputandæ. *Riminald. lib. 2. Cons. 384. n. 1. & seq.* Aliud in vestibus pretiosis & ad ornatum filii pertinentibus; Hæc enim manent in dominio debitoris patris, & sic in subsidium executioni subjacent. Vid. *Anthon. Monach. d. Tr. c. 14.* Et quamvis pater dixerit, se hæc vestimenta filio donasse, nihilominus cedunt Creditoribus, cum manifesti juris sit, inter patrem & filium donationem non subsistere. *l. 1. §. 1. ff. Pro. donat. l. 25. C. de Donat. int. vir. & uxor. Celeberrim. Dn. Brunnem. Comm. Cod. ad d. l. 25.*

Jam paucis, quid mortuo debitore juris sit circa executionem vestium subjungam. Hic autem distinguendum inter Vestes ad curandum funus necessarias, seu quibus ex more cujusque Provinciae Corpus defuncti vestitur; Et inter vestes alias. Illæ iterum vel necessariae sunt, vel superfluae; Necessariae non cedunt Creditoribus; E. g. *Ein Sterbekittel.* Bene tamen superfluae; cum absurdum sit, pretiosis vestibus ornare mortuorum cadavera, uti supra *Cap. 3. n. 71.* notavi, licebit ergo Credito-

ditoribus hos sibi vendicare, modo hoc fiat ante sepulturam, nam postea permissum non est, cadavera iterum effodere. Monach. d. Tract. c. 9. num. 14.

35 Hæ verò vestes, quibus defunctus in vita usus fuit, indistinctè post mortem cedunt Creditoribus. Cessat enim sic omnis distinctio Vestium necessariorum, & non necessariorum. Nec enim amplius vestiendus est, qui terræ mandatur. Hinc hoc casu non amplius in subsidium in Vestes fit executio, ob cessantem rationem, ne quis nudus incedere cogatur. Vestes itaque jure cæterorum bonorum hereditariorum censebuntur.

36 Coronidis loco subjungo, Quoties ex vestibus malum quoddam imminet cæteris Civibus, in illis executio fieri poterit, comburendo vel alia ratione è medio tollendo, etiamsi dominus Vestium nullus culpæ reus sit.

37 Sic vestes peste infecta, si alia ratione periculum contagionis evitari nequeat, licite comburi possunt. Publica enim utilitas, ut contagioni occurratur, privatorum commodis præferendæ; Statutum etiam tale, publicum bonum concernens dicitur pium & favorabile Hipp. de Marsil. Prax. Crim. §. aggredior. n. 65. Et in specie de Vestibus hoc ita decidit Francisc.

38 Ripa Tract. de Peste cap. 6. de Remed. ad curand. Pestem n. 48. Simile quid extat in S. Scriptura, ubi vestes aliæve res mobiles lepra infectæ comburebantur, ne homines illis inficerentur Levit. 13. v. 45. & 52. de quibus prolixius agit Excellentiss. Dn. Præses. Tract. de Jure Sensuum Dissert. 5. cap. 2. n.

39 18. seqq. Et hæc sunt, quæ de Jure Vestiario in præsens proponere libuit, à Te B. L. veniam erratorum obnixè petens, & ut favore tuo hanc qualemcunque industriam vestias, omni studio contendens. Deo vero

O. M. pro Clementissimo in studiis adjutorio gratias
ago immortales.

T A N T U M.

Stryk, Samuel,

Disp. ... inaug. de iure vestiario

Francofurtum ad Viadrum 1683

4 Diss. 2287#Beibd.9

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10832820-4

VD17 12:182652Z